

**PROGRAMACIONES
DIDÁCTICAS
DE
6º DE PRIMARIA**

CEIP PLURILINGÜE GRAXAL

**PROGRAMACIÓN
MATEMÁTICAS
6º ED. PRIMARIA**

CEIP Plurilingüe GRAXAL- Cambre

Esta programación foi elaborada aplicando a lexislación vixente da LOMCE

DECRETO 105/2014, do 4 de setembro, polo que se establece o currículo da educación primaria na Comunidade Autónoma de Galicia

INDICE

1. Introducción e contextualización
2. Obxectivos da Educación Primaria
3. Competencias clave
4. Obxectivos na área de matemáticas de 6º Primaria
5. Obxectivos, contidos, criterios de avaliación e estándares de aprendizaxe
6. Perfil competencial
7. Ensinanzas transversais
8. Avaliación inicial
9. Procedimentos e instrumentos de avaliación e Criterios de cualificación
10. Metodoloxía
11. Organización de espazos
12. Materiais e recursos didácticos
13. Atención á diversidade
14. Incorporación das TIC
15. Accións de contribución ao proxecto lector do centro
16. Accións de contribución ao proxecto lingüístico do centro
17. Accións de contribución ao plan de convivencia do centro.
18. Actividades complementarias e extraescolares
19. Avaliación da programación.
20. Modificacións propostas na memoria do curso anterior

1. INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN

O noso centro atópase situado no concello de Cambre, na parroquia de O Temple, a única parroquia costeira do concello, xa que está ubicada a carón da Ría do Burgo. Está encadrado, polo tanto, na área metropolitana da cidade de A Coruña. Está comunicada coa cidade (a 8 km.) por unha autoestrada e unha estrada nacional. É obvio que esta circunstancia condiciona en gran medida a súa densidade de poboación - a máis elevada do concello-, a idade media da mesma - ó redor dos 36 anos- e as características socio-económicas da mesma - clase media e cada vez cunha maior porcentaxe de poboación inmigrante-. A maioría das familias ten un ou dous fillos, e traballan principalmente no sector terciario, aínda que proceden, en moitas ocasións, do medio rural.

O centro ten actualmente aproximadamente 450 alumnos repartidos en 20 aulas (6 de Ed. Infantil e 14 de Ed. Primaria).. O número de profesores é de 33.

Os alumnos

O período de idade comprendido entre os dez e os doce anos, que se corresponde co terceiro ciclo de Educación Primaria, caracterízase por unha serie de trazos evolutivos que afectan o desenvolvemento socioafectivo e intelectual dos nenos e nenas.

▬ Desenvolvemento socioafectivo.

Os nenos e nenas revelan unha autonomía e unha autodeterminación que ata agora non mostraran e que constitúe un dos trazos esenciais desta etapa de desenvolvemento; pero, ao mesmo tempo, continúan sendo moi sensibles ás influencias do seu grupo. Pódese dicir que os nenos necesitan o grupo para comprender o seu mundo e requiren de estímulos suficientes para exteriorizar de forma controlada a súa afectividade.

▬ Desenvolvemento intelectual.

Os nenos e nenas desta idade teñen unha visión máis obxectiva da realidade e alcanzan maior capacidade de operar cos sistemas de símbolos da linguaxe, as matemáticas e a vida social. Adquiriron mecanismos mentais que os distancian do mundo dos obxectos directamente percibidos e das accións concretas sobre eses obxectos. No seu lugar, agora poden operar con símbolos, aínda que, sen dúbida, necesitan axuda para realizar estas operacións; ademais, empezan a comprender que nunha situación dada interveñen e funcionan moitos factores, e tratan de separalos. En xeral, aos doce anos desenvólvese o dominio das operacións formais e dos razoamentos, que levan a identificar as consecuencias dos feitos ou a deducir novas ideas doutras xa coñecidas.

Esta área, as matemáticas é unha das áreas troncais establecidas na LOMCE. Poderíamos definir as matemáticas como *“un conxunto de saberes asociados aos números e ás formas, que permiten a análise de distintas situacións reais”*. Por eso

consideramos fundamental centrar o traballo nesta área na propia experiencia do alumno partindo sempre de situacións concretas da vida cotidiá para pouco a pouco ir xeralizando ata acadar a resolución de situacións problemáticas máis complexas.

A área impartirase nun contexto sociocultural medio, no que, en xeral podemos contar co apoio e cooperación das familias. A área impartirase en lingua castelá nun ambiente sociolingüístico familiar tamén castelá.

Os contidos están organizados en catro grandes bloques:

1. Procesos, métodos e actitudes en matemáticas.
2. Números. Medida.
3. Xeometría.
4. Estatística e probabilidade.

Estes catro bloques teñen en común o punto fundamental desta área, a resolución de problemas, na que para chegar á súa solución trabállanse antes moitos aspectos fundamentais: lectura, comprensión, planificación, estratexias de resolución...

Para o desenvolvemento deste currículo dividiremos a materia en unidades didácticas que serán repartidas ao longo das tres avaliacións. O bloque primeiro, (procesos, métodos e actitudes matemáticas) estará presente en todas as unidades didácticas do mesmo xeito que a resolución de problemas.

2. OBXECTIVOS DA EDUCACIÓN PRIMARIA

A educación primaria contribuirá a desenvolver nos nenos e nas nenas as capacidades que lles permitan:

- a) Coñecer e apreciar os valores e as normas de convivencia, aprender a obrar de acordo con elas, prepararse para o exercicio activo da cidadanía e respectar os dereitos humanos, así como o pluralismo propio dunha sociedade democrática.
- b) Desenvolver hábitos de traballo individual e de equipo, de esforzo e de responsabilidade no estudo, así como actitudes de confianza en si mesmo/a, sentido crítico, iniciativa persoal, curiosidade, interese e creatividade na aprendizaxe, e espírito emprendedor.
- c) Adquirir habilidades para a prevención e para a resolución pacífica de conflitos que lles permitan desenvolverse con autonomía no ámbito familiar e doméstico, así como nos grupos sociais cos que se relacionan.
- d) Coñecer, comprender e respectar as diferentes culturas e as diferenzas entre as persoas, a igualdade de dereitos e oportunidades de homes e mulleres e a non discriminación de persoas con discapacidade nin por outros motivos.

- e) Coñecer e utilizar de xeito apropiado a lingua galega e a lingua castelá, e desenvolver hábitos de lectura en ambas as linguas.
- f) Adquirir en, polo menos, unha lingua estranxeira a competencia comunicativa básica que lles permita expresar e comprender mensaxes sinxelas e desenvolverse en situacións cotiás.
- g) Desenvolver as competencias matemáticas básicas e iniciarse na resolución de problemas que requiran a realización de operacións elementais de cálculo, coñecementos xeométricos e estimacións, así como ser quen de aplicalos ás situacións da súa vida cotiá.
- h) Coñecer os aspectos fundamentais das ciencias da natureza, as ciencias sociais, a xeografía, a historia e a cultura, con especial atención aos relacionados e vinculados con Galicia.
- i) Iniciarse na utilización, para a aprendizaxe, das tecnoloxías da información e da comunicación, desenvolvendo un espírito crítico ante as mensaxes que reciben e elaboran.
- j) Utilizar diferentes representacións e expresións artísticas e iniciarse na construción de propostas visuais e audiovisuais.
- k) Valorar a hixiene e a saúde, aceptar o propio corpo e o das demais persoas, respectar as diferenzas e utilizar a educación física e o deporte como medios para favorecer o desenvolvemento persoal e social.
- l) Coñecer e valorar os animais máis próximos ao ser humano e adoptar modos de comportamento que favorezan o seu coidado.
- m) Desenvolver as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como unha actitude contraria á violencia, aos prexuízos de calquera tipo e aos estereotipos sexistas e de discriminación por cuestións de diversidade afectivo-sexual.
- n) Fomentar a educación viaria e actitudes de respecto que incidan na prevención dos accidentes de tráfico.

- o) Coñecer, apreciar e valorar as singularidades culturais, lingüísticas, físicas e sociais de Galicia, poñendo de relevancia as mulleres e homes que realizaron achegas importantes á cultura e á sociedade galegas.

3. COMPETENCIAS CLAVE

As competencias clave do currículo serán as seguintes:

- a) Comunicación lingüística (CCL).
- b) Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT).
- c) Competencia dixital (CD).
- d) Aprender a aprender (CAA).
- e) Competencias sociais e cívicas (CSC).
- f) Sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE).
- g) Conciencia e expresións culturais (CCEC).

4. OBXECTIVOS DA ÁREA DE MATEMÁTICAS DE 6º DE EDUCACIÓN PRIMARIA

1. Comprender, interpretar e producir mensaxes orais e escritos utilizando o vocabulario e as expresións propias da linguaxe matemática. (Comunicación lingüística / Intelixencias lingüística-verbal e intrapersonal)
2. Resolver problemas da vida cotiá, adecuados ao seu nivel, que permitan establecer conexión entre a realidade e os coñecementos matemáticos (numeración, xeometría, medida, áreas, perímetros...), comprobar resultados e reflexionar sobre o seu proceso de resolución. (Matemática. Ciencia e tecnoloxía; Aprender a aprender / Intelixencias lóxico-matemática, visual-espacial e intrapersonal)

3. Ler, escribir e ordenar, utilizando razonamientos apropiados, distintos tipos de números (romanos, naturais, enteiros, fraccións, decimais e porcentaxes sinxelas) e sabelos utilizar para interpretar e intercambiar información en contextos da vida cotiá. (Matemática. Ciencia e tecnoloxía / Intelixencia lóxico-matemática)
4. Calcular sumas, restas, multiplicacións, divisións con distintos tipos de números tendo en conta a xerarquía das operacións, aplicando as propiedades destas, estratexias persoais e diferentes procedementos de cálculo (algoritmos escritos, cálculo mental, tanteo, estimación, calculadora). (Matemática. Ciencia e tecnoloxía / Intelixencia lóxico-matemática)
5. Coñecer e utilizar os instrumentos e as unidades de medida de lonxitude, masa, capacidade, superficie, tempo e monetarias, e operar con medidas de devanditas magnitudes para describir determinados aspectos da realidade. (Matemática. Ciencia e tecnoloxía / Intelixencias lóxico-matemática e visual-espacial)
6. Facer estimacións e saber expresar con precisión medidas de lonxitude, masa, capacidade, superficie, tempo e as derivadas do sistema monetario, convertendo unhas unidades noutras cando sexa necesario. (Matemática. Ciencia e tecnoloxía / Intelixencia lóxico-matemática)
7. Identificar os diferentes tipos de ángulos segundo a súa amplitude e o grado como unidade de medida, para explicar as formas e as descricións xeométricas en situacións cotiás. (Matemática. Ciencia e tecnoloxía / Intelixencias visual-espacial e lóxico-matemática)
8. Utilizar os instrumentos de debuxo e de medición de ángulos para representar e describir con precisión a realidade. (Matemática. Ciencia e tecnoloxía / Intelixencias visual-espacial e lóxico-matemática)
9. Describir e comprender situacións cotiás utilizando as nocións xeométricas de paralelismo, perpendicularidade, simetría, traslación, xiro, perímetro e superficie. (Matemática. Ciencia e tecnoloxía / Intelixencias visual-espacial e lóxico-matemática)
10. Coñecer e debuxar os elementos xeométricos do plano (rectas, semirectas, segmentos e ángulos) e resolver problemas contextualizados de xeito estratéxico, buscando os procedementos apropiados para solucionarlos. (Matemática. Ciencia e tecnoloxía; Aprender a aprender / Intelixencias lóxico-matemática e visual-espacial)

11. Identificar os polígonos e os seus elementos e clasificalos (triángulos e cuadriláteros) para interpretar informacións que permitan describir a realidade. (Matemática. Ciencia e tecnoloxía / Intelixencias visual-espacial e lóxico-matemática)

12. Experimentar, organizar datos estatísticos en táboas, representalos mediante gráficos (diagrama de barras, pictograma, polígono de frecuencias, diagrama de sectores) e sabelos interpretar. (Matemática. Ciencia e tecnoloxía / Intelixencias visual-espacial, lóxico-matemática e lingüística-verbal)

13. Recoñecer, de xeito inicial, situacións sinxelas da vida diaria na que se dan sucesos, imposibles, posibles ou seguros. (Matemática. Ciencia e tecnoloxía; Comunicación lingüística / Intelixencias lóxico-matemática e lingüística-verbal)

14. Traballar en grupo e participar de forma activa e constructiva en proxectos comúns. (Sociais e cívicas / Intelixencia interpersonal)

5. CONTIDOS, CRITERIOS DE AVALIACIÓN E ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE

BLOQUE 1. PROCESO, MÉTODOS E ACTITUDES EN MATEMÁTICAS				
OBXECTIVOS	CONTIDOS	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	COMPETENCIAS CLAVE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1. Proposta de pequenas investigacións en contextos numéricos, xeométricos e funcionais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1. Describir e analizar situacións de cambio para encontrar patróns, regularidades e leis matemáticas, en contextos numéricos, xeométricos e funcionais, valorando a súa utilidade para facer predicións. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB1.1.1. Realiza predicións sobre os resultados esperados, utilizando os patróns e leis encontrados, analizando a súa idoneidade e os erros que se producen. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e ▪ g ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1. Proposta de pequenas investigacións en contextos numéricos, xeométricos e funcionais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.2. Realizar e presentar informes sinxelos sobre o desenvolvemento, resultados e conclusións obtidas no proceso de investigación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB1.2.1. Elabora informes sobre o proceso de investigación realizado, expoñendo as fases do mesmo, valorando os resultados e as conclusións obtidas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSIEE ▪ CD
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.2. Achegamento ao método de traballo científico mediante o estudo dalgunhas das súas características e a súa práctica en situacións sinxelas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.3. Planificar e controlar as fases do método de traballo científico en situacións apropiadas ao seu nivel. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB1.3.1. Elabora conxecturas e busca argumentos que as validen ou as refuten, en situacións a resolver, en contextos numéricos, xeométricos ou funcionais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT ▪ CAA ▪ CSIEE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.2. Achegamento ao método de traballo científico mediante o estudo dalgunhas das súas características e a súa práctica en situacións sinxelas. ▪ B1.3. Contianza nas propias capacidades para desenvolver actitudes apropiadas e afrontar as dificultades propias do traballo científico. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.4. Desenvolver e cultivar as actitudes persoais inherentes ao traballo matemático. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB1.4.1. Propón a resolución de retos e problemas coa precisión, co esmero e co interese apropiado ao nivel educativo e a dificultade da situación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB1.4.2. Desenvolve e aplica estratexias de razoamento (clasificación, recoñecemento das relacións, uso de exemplos contrarios) para crear e investigar conxecturas e construír e defender argumentos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT ▪ CCL ▪ CAA

OBXECTIVOS	CONTIDOS	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	COMPETENCIAS CLAVE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ g ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.4. Utilización de medios tecnolóxicos no proceso de aprendizaxe para obter información, realizar cálculos numéricos, resolver problemas e presentar resultados. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.5. Superar bloqueos e inseguridades ante a resolución de situación descoñecidas 	<p>MTB1.5.1. Reflexiona sobre os problemas resoltos e os procesos desenvolto, valorandos as ideas claves, aprendendo para situación futuras similares.</p> <p>MTB1.5.2. Utiliza ferramentas tecnolóxicas para a realización de cálculos numéricos, para aprender e para resolver problemas, conxeturas e construír e defender argumentos.</p>	<p>CMCT CAA CSIEE</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e ▪ g ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.3. Confianza nas propias capacidades para desenvolver actitudes apropiadas e afrontar as dificultades propias do traballo. ▪ B1.4. Utilización de medios tecnolóxicos no proceso de aprendizaxe para obter información, realizar cálculos numéricos, resolver problemas e presentar resultados. ▪ B1.5. Integración das tecnoloxías da información e a comunicación no proceso de aprendizaxe 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.6. Seleccionar e utilizar as ferramentas tecnolóxicas e estratexias para o cálculo, para coñecer os principios matemáticos e resolver problemas. 	<p>MTB 1.6.1. Realiza un proxecto, elabora e presenta un informe creando documentos dixitais propios (texto, presentación, imaxe, vídeo, son...) buscando, analizando e seleccionando a información relevante, utilizando a ferramenta tecnolóxica axeitada e compartindo cos seus compañeiros</p>	<p>CSIEE CMCT CD CAA CCL</p>

BLOQUE 2. NÚMEROS. MEDIDA

OBXECTIVOS	CONTIDOS	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	COMPETENCIAS CLAVE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.1. Números enteiros, decimais e fraccións. ▪ B2.2. A numeración romana. ▪ B2.3. Orde numérica. Utilización dos números ordinais. Comparación de números. <ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.4. Nome e grafía dos números de máis de seis cifras. ▪ B2.5. Equivalencias entre os elementos do sistema de numeración decimal: unidades, decenas, centenas, etc ▪ B2.6. O sistema de numeración decimal: valor de posición das cifras. ▪ B2.7. O número decimal: décimas, centésimas e milésimas. ▪ B2.8. Fraccións propias e impropias. Número mixto. Representación gráfica. ▪ B2.9. Os números decimais: valor de posición. ▪ B2.10. Números positivos e negativos. ▪ B2.11. Ordenación de conxuntos de números de distinto tipo 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.1. Ler, escribir e ordenar utilizando razoamentos apropiados, distintos tipos de números (romanos, naturais, fraccións e decimais ata as milésimas). 	<p>MTB2.1.1. Identifica os números romanos aplicando o coñecemento á comprensión de datacións.</p> <hr/> <p>MTB2.1.2. Le, escribe e ordena en textos numéricos e da vida cotiá números (naturais, fraccións e decimais ata as milésimas) utilizando razoamentos apropiados e interpretando o valor de posición de cada unha das súas cifras.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT ▪ CCEC <hr/> <ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT ▪ CAA ▪ CCL

<ul style="list-style-type: none"> ▪ 9 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.3. Orde numérica. Utilización dos números ordinais. Comparación de números. ▪ B2.5. Equivalencias entre os elementos do sistema de numeración decimal: unidades, decenas, centenas etc. ▪ B2.12. Concepto de fracción como relación entre as partes o todo. ▪ B2.8. Fraccións propias e impropias. Número mixto. Representación gráfica. ▪ B2.9. Os números decimais: valor de posición. ▪ B2.13. Redondeo de números decimais ás décima, centésima ou milésima máis próxima. ▪ B2.10. Números positivos e negativos. ▪ B2.14. Redondeo de números naturais ás decenas, centenas e millares. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.2. Interpretar diferentes tipos de números segundo o seu valor, en situacións da vida cotiá. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB2.2.1. Interpreta en textos numéricos e da vida cotiá, números (naturais, fraccións e decimais ata as milésimas), utilizando razoamentos apropiados e interpretando o valor de posición de cada unha das súas cifras. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT ▪ CAA ▪ CCL
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.15. Fraccións equivalentes, redución 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.3. Realizar operacións e cálculos 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB2.3.1. Reduce dúas ou máis fraccións a 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT

	<p>de dúas ou máis fraccións a común denominador.</p> <ul style="list-style-type: none"> B2.13. Redondeo de números decimais á décima, centésima ou milésima máis próxima. B2.16. Relación entre fracción e número decimal, aplicación á ordenación de fraccións. 	<p>numéricos mediante diferentes procedementos, incluído o cálculo mental, facendo referencia implícita ás propiedades das operacións, en situación de resolución de problemas.</p>	<p>común denominador e calcula fraccións equivalentes.</p>	
			<ul style="list-style-type: none"> MTB2.3.2. Redondea números decimais á décima, centésima ou milésima máis próxima. 	<ul style="list-style-type: none"> CMCT
			<ul style="list-style-type: none"> MTB2.3.3. Ordena fraccións aplicando á relación entre fracción e número decimal. 	<ul style="list-style-type: none"> CMCT
<ul style="list-style-type: none"> g 	<ul style="list-style-type: none"> B2.15. Fraccións equivalentes, redución de dúas ou máis fraccións a común denominador. B2.17. Divisibilidade: múltiplos, divisores, números primos e números compostos. Criterios de divisibilidade. 	<ul style="list-style-type: none"> B2.4. Utilizar as propiedades das operacións, as estratexias persoais e os diferentes procedementos que se usan segundo a natureza do cálculo que se realizará (algoritmos escritos, cálculo mental, tenteo, estimación e calculadora). 	<ul style="list-style-type: none"> MTB2.4.1. Coñece e aplica os criterios de divisibilidade por 2, 3, 5, 9 e 10. 	<ul style="list-style-type: none"> CMCT
<ul style="list-style-type: none"> b e g 	<ul style="list-style-type: none"> B2.18. Estimación de resultados. B2.19. Comprobación de resultados mediante estratexias aritméticas. B2.20. Propiedades das operacións e relacións entre elas utilizando números naturais. 	<ul style="list-style-type: none"> B2.5. Utilizar os números enteiros, decimais, fraccionarios e as porcentaxes sinxelas para interpretar e intercambiar información en contextos da vida cotiá. 	<ul style="list-style-type: none"> MTB2.5.1. Opera cos números coñecendo a xerarquía das operacións. 	<ul style="list-style-type: none"> CMCT
			<ul style="list-style-type: none"> MTB2.5.2. Utiliza diferentes tipos de números en contextos reais, establecendo equivalencias entre eles, identificándoos e utilizándoos como operadores na interpretación e resolución de problemas. 	<ul style="list-style-type: none"> CMCT CCL
			<ul style="list-style-type: none"> MTB2.5.3. Estima e comproba resultados mediante diferentes estratexias. 	<ul style="list-style-type: none"> CMCT CAA
<ul style="list-style-type: none"> b g 	<ul style="list-style-type: none"> B2.17. Divisibilidade: múltiplos, divisores, números primos e números compostos. Criterios de divisibilidade. B2.21 Operacións con números naturais: suma, resta, multiplicación e división. B2.22. Potencia como produto de factores iguais. Cadrados e cubos. Potencias de 	<ul style="list-style-type: none"> B2.6. Operar cos números tendo en conta a xerarquía nas operacións, aplicando as propiedades destas, as estratexias persoais e os diferentes procedementos que se utilizan segundo a natureza do cálculo que se realizará (algoritmos escritos, cálculo 	<ul style="list-style-type: none"> MTB2.6.1. Calcula cadrados, cubos e potencias de base 10. 	<ul style="list-style-type: none"> CMCT
			<ul style="list-style-type: none"> MTB2.6.2. Realiza sumas e restas de fraccións co mesmo denominador. Calcula o produto dunha fracción por un número. 	<ul style="list-style-type: none"> CMCT

	<p>base 10.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.23. Identificación e uso dos termos propios da división. ▪ B2.20. Propiedades das operacións e relacións entre elas utilizando números naturais. ▪ B2.24. Operacións con fraccións. ▪ B2.25. Operacións con números decimais. ▪ B2.26. Utilización dos algoritmos estándar de suma, resta, multiplicación e división. 	<p>mental, tenteo, estimación, calculadora), usando o máis adecuado</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB2.6.3. Realiza operacións con números decimais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB2.6.4. Aplica a xerarquía das operacións e os usos da paréntese. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.16. Relación entre fracción e número decimal, aplicación á ordenación de fraccións. ▪ B2.27. Porcentaxes e proporcionalidade. ▪ B2.28. Expresión das partes utilizando porcentaxes. ▪ B2.29. Correspondencia entre fraccións sinxelas, decimais e porcentaxes. ▪ B2.30. Aumentos e diminucións porcentuais. ▪ B2.31. Proporcionalidade directa. ▪ B2.32. A regra de tres en situacións de proporcionalidade directa: lei do dobre, triplo, metade. ▪ B2.33. Resolución de problemas da vida cotiá. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.7. Iniciar o uso das porcentaxes e a proporcionalidade directa para interpretar e intercambiar información e resolver problemas en contextos da vida cotiá. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB2.7.1. Calcula e utiliza as porcentaxes dunha cantidade para expresar partes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB2.7.2. Establece a correspondencia entre fraccións sinxelas, decimais e porcentaxes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB2.7.3. Calcula aumentos e diminucións porcentuais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB2.7.4. Usa a regra de tres en situacións de proporcionalidade directa: lei do dobre, triplo, metade, para resolver problemas da vida diaria. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB2.7.5. Resolve problemas da vida cotiá utilizando porcentaxes e regra de tres en situacións de proporcionalidade directa, explicando oralmente e por escrito o significado dos datos, a situación formulada, o proceso seguido e as solucións obtidas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT ▪ CCL ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.17. Divisibilidade: múltiplos, divisores, números primos e números compostos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.8. Coñecer, utilizar e automatizar algoritmos estándar de suma, resta, multiplicación e división con distintos 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB2.8.1. Emprega e automatiza algoritmos estándar de suma, resta, multiplicación e división con distintos tipos 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT ▪ CAA

	<p> Criterios de divisibilidad.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.18. Estimación de resultados. ▪ B2.26. Utilización dos algoritmos estándar de suma, resta, multiplicación e división. ▪ B2.34. Automatización de algoritmos. ▪ B2.35. Descomposición de forma aditiva e de forma aditivo-multiplicativa. ▪ B2.36. Descomposición de números naturais atendendo o valor de posición das súas cifras. ▪ B2.37. Construción de series ascendentes e descendentes. ▪ B2.38. Obtención dos primeiros múltiplos dun número dado. ▪ B2.39. Obtención de todos os divisores de calquera número menor de 100. ▪ B2.40. Descomposición de números decimais atendendo ao valor de posición das súas cifras. ▪ B2.41. Cálculo de tantos por cen en situacións reais. ▪ B2.42. Elaboración e uso de estratexias de cálculo mental. ▪ B2.43. Utilización da calculadora. 	<p> tipos de números, en comprobación de resultados en contextos de resolución de problemas e en situacións da vida cotiá.</p>	<p> de números (naturais, enteiros, decimais e fraccións).</p>	
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB2.8.2. Descompón de forma aditiva e de forma aditivo- multiplicativa, números menores de un millón, atendendo o valor de posición das súas cifras. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB2.8.8. Calcula todos os divisores de calquera número menor de 100. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB2.8.9. Calcula o mcm e o mcd. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB2.8.10. Descompón números decimais atendendo ao valor de posición das súas cifras. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB2.8.11. Calcula tantos por cen en situacións reais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB2.8.12. Elabora e emprega estratexias de cálculo mental. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.19. Comprobación de resultados mediante estratexias aritméticas. ▪ B2.44. Resolución de problemas da vida cotiá. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.9. Identificar, resolver problemas da vida cotiá, adecuados ao seu nivel, establecendo conexións entre a realidade e as matemáticas e valorando a utilidade dos coñecementos matemáticos adecuados e reflexionando sobre o proceso aplicado para a resolución de 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB2.9.1. Resolve problemas que impliquen o dominio dos contidos traballados, empregando estratexias heurísticas, de razoamento (clasificación, recoñecemento das relacións, uso de exemplos contrarios), creando conxecturas, construíndo, argumentando e tomando decisións, valorando as súas consecuencias e a conveniencia do seu 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CSIEE

		problemas.	uso.	
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB2.9.2. Reflexiona sobre o procedemento aplicado á resolución de problemas: revisando as operacións empregadas, as unidades dos resultados, comprobando e interpretando as solucións no contexto e buscando outras formas de resolvelo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CSIEE
BLOQUE 3. MEDIDA				
OBXECTIVOS	CONTIDOS	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	COMPETENCIAS CLAVE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.1. Elección da unidade máis axeitada para a expresión dunha medida. ▪ B3.2. Realización de medicións. ▪ B3.3. Estimación de lonxitudes, capacidades, masas, superficies e volumes de obxectos e espazos coñecidos; elección da unidade e dos instrumentos máis axeitados para medir e expresar unha medida. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.1. Escoller os instrumentos de medida máis pertinentes en cada caso, estimando a medida de magnitudes de lonxitude, capacidade, masa e tempo facendo previsións razoables. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB3.1.1. Estima lonxitudes, capacidades, masas, superficies e volumes de obxectos e espazos coñecidos elixindo a unidade e os instrumentos máis axeitados para medir e expresar unha medida, explicando de forma oral o proceso seguido e a estratexia utilizada. ▪ MTB3.1.2. Mide con instrumentos, utilizando estratexias e unidades convencionais e non convencionais, elixindo a unidade máis axeitada para a expresión dunha medida. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT ▪ CCL ▪ CAA ▪ CMCT ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.4. Comparación e ordenación de medidas dunha mesma magnitude. ▪ B3.5. Desenvolvemento de estratexias para medir figuras de maneira exacta e aproximada. ▪ B3.6. Comparación de superficies de figuras planas por superposición, descomposición e medición. ▪ B3.7. Sumar e restar medidas de 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.2. Operar con diferentes medidas 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB3.2.1. Suma e resta medidas de lonxitude, capacidade, masa, superficie e volume en forma simple dando o resultado na unidade determinada de antemán. ▪ MTB3.2.2. Expressa en forma simple a medición da lonxitude, capacidade ou masa dada en forma complexa e viceversa. ▪ MTB3.2.3. Compara e ordena medidas 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT ▪ CMCT ▪ CMCT

	lonxitude, capacidade, masa, superficie e volume.		dunha mesma magnitude.	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.8. Explicación oral e escrita do proceso seguido e da estratexia utilizada en calquera dos procedementos empregados. ▪ B3.9. Equivalencias entre as medidas de capacidade e volume. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.4. Utilizar as unidades de medida máis usuais, convertendo unhas unidades noutras da mesma magnitude, expresando os resultados en unidades de medida máis axeitadas, explicando oralmente e por escrito o proceso seguido e aplicándoo á resolución de problemas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB3.4.1. Coñece e utiliza as equivalencias entre as medidas de capacidade e volume. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB3.4.2. Explica de forma oral e por escrito os procesos seguidos e as estratexias utilizadas en todos os procedementos realizados. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB3.4.3. Resolve problemas utilizando as unidades de medida máis usuais, convertendo unhas unidades noutras da mesma magnitude, expresando os resultados nas unidades de medida máis axeitadas, explicando oralmente e por escrito o proceso seguido. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT ▪ CCL ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.10. O sistema sesaxesimal. ▪ B3.11. O ángulo como unidade de medida dun ángulo. Medida de ángulos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.5. Coñecer o sistema sesaxesimal para realizar cálculos con medidas angulares. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB3.5.1. Resolve problemas realizando cálculos con medidas angulares. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB3.6.1. Reflexiona sobre o proceso seguido na resolución de problemas revisando as operacións utilizadas, as unidades dos resultados, comprobando e interpretando as solucións no contexto e buscando outras formas de resolvelo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT ▪ CAA ▪ CSIEE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.12. Resolución de problemas de medida. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.6. Identificar e resolver problemas da vida cotiá adecuados ao seu nivel, establecendo conexións entre a realidade e as matemáticas e valorando a utilidade dos coñecementos matemáticos axeitados e reflexionando sobre o proceso aplicado para a resolución de problemas. 		

BLOQUE 4.XEOMETRÍA

OBXECTIVOS	CONTIDOS	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	COMPETENCIAS CLAVE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1. Posicións relativas de rectas e circunferencias. ▪ B4.2. Ángulos en distintas posicións: consecutivos, adxacentes, opostos polo vértice... ▪ B4.3. Sistema de coordenadas cartesianas. Descrición de posicións e movementos. ▪ B4.4. A representación elemental do espazo, escalas e gráficas sinxelas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1. Utilizar as nocións xeométricas de paralelismo, perpendicularidade, simetría, xeometría, perímetro e superficie para describir e comprender situacións da vida cotiá. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB4.1.1. Identifica e representa posicións relativas de rectas e circunferencias. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB4.1.2. Identifica e representa ángulos en diferentes posicións: consecutivos, adxacentes, opostos polo vértice... 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB4.1.3. Describe posicións e movementos por medio de coordenadas, distancias, ángulos, xiros... 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB4.1.4. Realiza escalas e gráficas sinxelas, para facer representacións elementais no espazo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB4.1.5. Identifica en situacións moi sinxelas a simetría do tipo axial e especular. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT
<ul style="list-style-type: none"> ▪ g ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.5. Formas planas e espaciais: figuras planas: elementos, relación e clasificación. ▪ B4.6. Clasificación de triángulos atendendo os seus lados e os seus ángulos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.2 Coñecer as figuras planas; cadrado, rectángulo, romboide, triángulo, trapecio e rombo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB4.2.1. Clasifica triángulos atendendo aos seus lados e aos seus ángulos, identificando as relacións entre os seus lados e entre ángulos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB4.2.2. Utiliza instrumentos de debuxo e ferramentas tecnolóxicas para a construción e exploración de formas xeométricas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT ▪ CD
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.5. Formas planas e espaciais: figuras planas: elementos, relación e clasificación. ▪ B4.6. Clasificación de triángulos atendendo os seus lados e os seus ángulos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.3. Comprender o método de calcular a área dun paralelogramo, triángulo, trapecio e rombo. Calcular a área de figuras planas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB4.3.1. Calcula a área e o perímetro de: rectángulo, cadrado e triángulo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB4.3.2. Aplica os conceptos de perímetro e superficie de figuras para a realización de cálculos sobre planos e espazos reais e para interpretar situacións 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT ▪ CAA

			da vida diaria.	
▪ g	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.7. Clasificación de cuadriláteros atendendo o paralelismo dos seus lados. Clasificación dos paralelepípedos. ▪ B4.8. Concauidade e convexidade de figuras planas. ▪ B4.9. A circunferencia e o círculo. Elementos básicos: centro, raio, diámetro, corda, arco, tanxente e sector circular. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.4. Utilizar as propiedades das figuras planas para resolver problemas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB4.4.1. Identifica e diferencia os elementos básicos da circunferencia e círculo: centro, raio, diámetro, corda, arco, tanxente e sector circular. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB4.4.2. Calcula perímetro e área da circunferencia e do círculo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.10. Interpretación de representacións espaciais en situacións da vida cotiá. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.5. Interpretar representacións espaciais realizadas a partir de sistemas de referencia e de obxectos ou situacións familiares. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB4.5.1. Comprende e describe situacións da vida cotiá, e interpreta e elabora representacións espaciais (planos, esbozos de itinerarios, maquetas,...), utilizando as nocións xeométricas básicas (situación, movemento, paralelismo, perpendicularidade, escala, simetría, perímetro e superficie). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.11. Resolución de problemas de xeometría relacionados coa vida cotiá. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.6. Identificar, resolver problemas da vida cotiá axeitados ao seu nivel, establecer conexións entre a realidade e as matemáticas e valorar a utilidade dos coñecementos matemáticos axeitados reflexionando sobre o proceso aplicado para a resolución de problemas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB4.6.1 Resolve problemas xeométricos que impliquen dominio dos contidos traballados, utilizando estratexias heurísticas de razoamento (clasificación, recoñecemento das relacións, uso de exemplos contrarios), creando conxecturas, construíndo, argumentando e tomando decisións, valorando as súas consecuencias e a conveniencia da súa utilización. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CSIEE
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB4.6.2. Reflexiona sobre o proceso de resolución de problemas: revisando as operacións utilizadas, as unidades dos resultados, comprobando e interpretando as solucións no contexto, propoñendo outras formas de resolvelo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT ▪ CAA

OBXECTIVOS	CONTIDOS	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	COMPETENCIAS CLAVE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.1. Recollida e clasificación de datos cualitativos e cuantitativos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.1. Recoller e rexistrar unha información cuantificable, utilizando algúns recursos sinxelos de representación gráfica: táboas de datos, bloques de barras, diagramas lineais... comunicando a información. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB5.1.1. Identifica datos cualitativos e cuantitativos en situacións familiares. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.2. Construción de táboas de frecuencias absolutas e relativas. ▪ B5.3. Iniciación intuitiva ás medidas de centralización: a media aritmética, a moda e o rango. ▪ B5.4. Realización e interpretación de gráficas sinxelas: diagramas de barras, poligonais e sectoriais. ▪ B5.5. Análise crítica das informacións que se presentan mediante gráficas estatísticas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.2. Realizar, ler e interpretar representacións gráficas dun conxunto de datos relativos ao contorno inmediato. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB5.2.1. Recolle e clasifica datos cualitativos e cuantitativos de situacións do seu contorno, utilizándoos para construír táboas de frecuencias absolutas e relativas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB5.2.2. Aplica de forma intuitiva a situacións familiares as medidas de centralización: a media aritmética, a moda e o rango. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB5.2.3. Realiza e interpreta gráficos moi sinxelos: diagramas de barras, poligonais e sectoriais, con datos obtidos de situacións moi próximas. ▪ MTB5.2.4. Realiza análise crítica e argumentada sobre as informacións que se presentan mediante gráficas estatísticas 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.6. Carácter aleatorio dalgunhas experiencias 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.3. Facer estimacións baseadas na experiencia sobre o resultado (posible, imposible, seguro, máis ou menos probable) de situacións sinxelas nas que interveña o azar e comprobar o dito resultado. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB5.3.1. Identifica situacións de carácter aleatorio. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.6. Carácter aleatorio dalgunhas 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.4. Observar e constatar que hai 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB5.4.1. Realiza conxecturas e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT

<ul style="list-style-type: none"> ▪ g 	<p>experiencias.</p>	<p>sucesos imposibles, sucesos que con case toda seguridade prodúcense ou que se repiten, sendo máis ou menos probable esta repetición.</p>	<p>estimacións sobre algún xogos (moedas, dados, cartas, loterías...)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.7. Iniciación intuitiva ao cálculo da probabilidade dun suceso. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.5. Identificar e resolver problemas da vida cotiá axeitados ao seu nivel, establecer conexións entre a realidade e as matemáticas e valorar a utilidade dos coñecementos matemáticos axeitados reflexionando sobre o proceso aplicado para a resolución de problemas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB5.5.1. Resolve problemas que impliquen dominio dos contidos propios da estatística e probabilidade, utilizando estratexias heurísticas, de razoamento (clasificación, recoñecemento das relacións, uso de exemplos contrarios...), creando conxecturas, construíndo, argumentando e tomando decisións, valorando as consecuencias destas e a conveniencia da súa utilización. ▪ MTB5.5.2. Reflexiona sobre o proceso de resolución de problemas revisando as operacións utilizadas, as unidades dos resultados, comprobando e interpretando as solucións no contexto e proponendo outras formas de resolvelo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CSIEE ▪ CMCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CSIEE

6. PERFIL COMPETENCIAL

Competencias clave	ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE AVAILABLE
CL-MCT	Comunica verbalmente de forma razoada o proceso seguido na resolución dun problema de matemáticas ou en contextos da realidade.
CL-MCT	Analiza e comprende o enunciado dos problemas (datos, relacións entre os datos, contexto do problema).
MCT-AA	Utiliza estratexias heurísticas e procesos de razonamiento na resolución de problemas.
AA	Reflexiona sobre o proceso de resolución de problema,s revisa as operacións utilizadas, as unidades dos resultados, comproba e interpreta as solucións no contexto da situación, busca outras formas de resolución, etc.
MCT	Realiza estimacións e elabora conxecturas sobre os resultados dos problemas a resolver, contrastando a súa validez e valorando a súa utilidade e eficacia.
MCT	Identifica e interpreta datos e mensaxes de textos numéricos sinxelos da vida cotiá (facturas, folletos publicitarios, rebaixas...).
MCT	Identifica patróns, regularidades e leis matemáticas en situacións de cambio, en contextos numéricos, xeométricos e funcionais..
MCT	Realiza predicciones sobre os resultados esperados, utilizando os patróns e leis atopados, analizando a súa idoneidad e os erros que se producen.
MCT	Profunda en problemas unha vez resoltos, analizando a coherencia da solución e buscando outras formas de resolvelos.
AA-IEE	Suscítase novos problemas, a partir de uno resolto, variando os datos, propoñendo novas preguntas, conectándolo coa realidade, buscando outros contextos, etc.
MCT-IEE	Elabora informes sobre o proceso de investigación realizado, expoñendo as fases do mesmo, valorando os resultados e as conclusións obtidas.
MCT-AA	Practica o método científico, sendo ordenado, organizado e sistemático.
MCT-AA	Planifica o proceso de traballo con preguntas adecuadas: ¿que quero pescudar?, ¿que teño?, ¿que busco?, ¿cómo o podo facer?, ¿non me equivoquei ao facelo?, ¿a solución é axeitada?, ¿cómo se podese comprobar?,...
MCT	Realiza estimacións sobre os resultados esperados e contrasta a súa validez, valorando os pros e os contras do seu uso.
MCT	Elabora conxecturas e busca argumentos que as validen ou as refuten, en situacións a resolver, en contextos numéricos, xeométricos ou funcionais.
AA	Desenvolve e mostra actitudes adecuadas para o traballo en matemáticas: esforzo, perseveranza, flexibilidade, aceptación da crítica razoada, estratexias persoais de autocorrección e espírito de superación.
AA	Suscítase a resolución de retos e problemas coa precisión, esmero e interese axeitados ao nivel educativo e á dificultade da situación superando bloqueos e inseguridades ante situacións descoñecidas.
MCT-AA	Distingue entre problemas e exercicios e aplica as estratexias adecuadas para cada caso.
MCT	Suscita preguntas precisas e formuladas con corrección na búsqueda de respostas axeitadas, tanto no estudo dos conceptos como na resolución de problemas.
MCT-AA	Desarrolla e aplica estratexias de razonamiento (clasificación, recoñecemento das relacións, uso de contraexemplos) para crear e investigar conxecturas e construír e defender argumentos
MCT-IEE	Toma decisións nos procesos de resolución de problemas valorando as consecuencias das mesmas e a súa conveniencia pola súa sencillez e utilidade.
AA	Reflexiona sobre os problemas resoltos e os procesos desenvolvidos, valorando as ideas claves, aprendendo para situacións futuras similares, etc.
D	Utiliza ferramentas tecnolóxicas para a realización de cálculos numéricos, para aprender e para resolver problemas,
D	Utiliza a calculadora para a realización de cálculos numéricos, para aprender e para resolver problemas,
Re preser	liza un proxecto, elabora e presenta un informe creando documentos dixitais propios (texto, MCT-D-IEE tación, imaxe, video, son, mapa conceptual...), buscando, analizando e seleccionando a información relevante, utilizando a ferramenta tecnolóxica adecuada e compartíndoo cos seus compañeros.
MCT-CEC	Identifica os números romanos aplicando o coñecemento á comprensión de dataciones.

Competencias clave	ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE AVAILABLE
MCT	Le, escribe e ordena en textos numéricos e da vida cotiá, números (naturais, fraccións, decimais ata as milésimas e enteiros), utilizando razoamentos apropiados e interpretando o valor de posición de cada unha das súas cifras.
MCT	Utiliza os números ordinais en contextos reais.
MCT	Interpreta en textos numéricos e da vida cotiá, números (naturais, fraccións e decimais ata as milésimas), utilizando razoamentos apropiados e considerando tanto o valor de posición de cada unha das súas cifras.
MCT	Descompón, compón e redondea números naturais e decimais, interpretando o valor de posición de cada unha das súas cifras.
MCT	Ordena números enteiros, decimais e fraccións básicas por comparación, representación na recta numérica e transformación duns noutros.
MCT	Utiliza os números negativos en contextos reais.
MCT	Reduce dous ou máis fraccións a común denominador e calcula fraccións equivalentes.
MCT	Redondea mentalmente números decimais a décima, centésima ou milésima máis próxima en situacións de resolución de problemas cotiáns.
MCT	Ordena fraccións aplicando a relación entre fracción e número decimal.
MCT	Opera cos números coñecendo a xerarquía das operacións.
MCT	Utiliza diferentes tipos de números en contextos reais, establecendo equivalencias entre eles, identificándoos como operadores na interpretación e a resolución de problemas.
AA	Estima e comproba resultados mediante diferentes estratexias.
MCT	Coñece e aplica os criterios de divisibilidade por 2, 3, 5, 9 e 10.
MCT	Realiza operacións con números naturais: suma, resta, multiplicación e división.
MCT	Identifica e usa os términos propios da multiplicación e da división.
MCT	Resolve problemas utilizando a multiplicación para realizar recontos, en disposicións rectangulares nos que intervén a lei do produto.
MCT	Calcula cadrados, cubos e potencias de base 10.
MCT	Aplica as propiedades das operacións e as relacións entre elas.
MCT	Realiza sumas e restas de fraccións co mesmo denominador. Calcula o produto dunha fracción por un número.
MCT	Realiza operacións con números decimais.
MCT	Aplica a xerarquía das operacións e os usos da parentese
MCT	Calcula porcentaxes dunha cantidade.
MCT	Utiliza as porcentaxes para expresar partes.
MCT	Establece a correspondencia entre fraccións sinxelas, decimais e porcentaxes.
MCT	Calcula aumentos e diminucións porcentuales.
MCT	Usa a regra de tres en situacións de proporcionalidade directa: lei do dobre, triplo, metade, para resolver problemas da vida diaria.
MCT	Resolve problemas da vida cotiá utilizando porcentaxe e a regra de tres en situacións de proporcionalidade directa, explicando oralmente e por escrito o significado dos datos, a situación suscitada, o proceso seguido e as solucións obtidas.
AA	Utiliza e automatiza algoritmos estándar de suma, resta, multiplicación e división en distintos tipos de números, en comprobación de resultados en contextos de resolución de problemas e en situacións cotiáns.
MCT	Descompón de forma aditiva e de forma aditiva- multiplicativa, números menores dun millón, atendendo ao valor posicional das súas cifras.
MCT	Constrúe series numéricas, ascendentes e descendentes, de cadencias 2, 10, 100 a partir de calquera número e de cadencias 5, 25 e 50 a partir de múltiplos de 5, 25 e 50.
MCT	Descompón números naturais atendendo ao valor posicional das súas cifras.
AA	Constrúe e memoriza as táboas de multiplicar, utilizándolas para realizar cálculo mental.
MCT	Identifica múltiplos e divisores, utilizando as táboas de multiplicar.
MCT	Calcula os primeiros múltiplos dun número dado.
MCT	Calcula todos os divisores de calquera número menor que 100.

Competenci as crave	ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE AVALIABLE
MCT	Calcula o m.c.m. e o m.c.d.
MCT	Descompón números decimais atendendo ao valor posicional das súas cifras.
MCT	Calcula tantos por cento en situacións reais.
AA	Elabora e usa estratexias de cálculo mental.
MCT	Estima e redondea o resultado dun cálculo valorando a resposta.
D	Usa a calculadora aplicando as regras do seu funcionamento, para investigar e resolver problemas.
MCT	Resolve problemas que impliquen dominio dos contidos traballados, utilizando estratexias heurísticas, de razonamiento (clasificación, recoñecemento das relacións, uso de contraexemplos), creando conxecturas, construíndo, argumentando e tomando decisións, valorando as consecuencias das mesmas e a conveniencia da súa utilización.
AA	Reflexiona sobre o proceso aplicado á resolución de problemas: revisando as operacións utilizadas, as unidades dos resultados, comprobando e interpretando as solucións no contexto, buscando outras formas de resolvelos.
MCT	Identifica as unidades do Sistema Métrico Decimal: lonxitude, capacidade, peso/masa, superficie e volume.
MCT-CL	Estima lonxitudes, capacidades, masas, superficies e volúmenes de obxectos e espazos coñecidos, elixindo a unidade e os instrumentos máis axeitados para medir e expresar unha medida e explicando de forma oral o proceso seguido e a estratexia utilizada.
MCT	Mide con instrumentos, utilizando estratexias e unidades convencionais e non convencionais, elixindo a unidade máis axeitada para a expresión dunha medida.
MCT	Suma e resta medidas de lonxitude, capacidade, masa, superficie e volume en forma simple dando o resultado na unidade determinada de antemán.
MCT	Expresa en forma simple a medición de lonxitude, capacidade ou masa dada en forma complexa e viceversa.
MCT	Compara e ordena de medidas dunha mesma magnitude.
MCT	Compara superficies de figuras planas por superposición, descomposición e medición.
MCT	Coñece e utiliza as equivalencias entre as medidas de capacidade e volume.
CL	Explica de forma oral e por escrito os procesos seguidos e as estratexias utilizadas en todos os procedementos realizados no tratamento de magnitudes e medidas.
MCT-CL	Resolve problemas utilizando as unidades de medida máis usuais, convertendo unhas unidades noutras da mesma magnitude, expresando os resultados nas unidades de medida máis adecuadas, explicando oralmente e por escrito, o proceso seguido.
MCT	Coñece e utiliza as unidades de medida do tempo e as súas relacións: segundo, minuto, hora, día, semana e ano.
MCT	Realiza equivalencias e transformacións entre horas, minutos e segundos.
MCT	Le en reloxos analóxicos e dixitais.
MCT	Resolve problemas da vida diaria utilizando as medidas temporais e as súas relacións.
MCT	Identifica a ángulo como medida dun xiro ou abertura.
MCT	Mide ángulos usando instrumentos convencionais.
MCT	Resolve problemas realizando cálculos con medidas angulares.
MCT	Coñece a función, o valor e as equivalencias entre as diferentes moedas e billetes do sistema monetario de Unión Europea utilizándolas tanto para resolver problemas en situacións reais como figuradas.
MCT	Calcula múltiplos e submúltiplos do euro.
MCT	Resolve problemas de medida, utilizando estratexias heurísticas, de razonamiento (clasificación, recoñecemento das relacións, uso de contraexemplos), creando conxecturas, construíndo, argumentando, e tomando decisións, valorando as consecuencias das mesmas e a conveniencia da súa utilización.
AA	Reflexiona sobre o proceso seguido na resolución de problemas: revisando as operacións utilizadas, as unidades dos resultados, comprobando e interpretando as solucións no contexto, buscando outras formas de resolvelo.
MCT	Identifica e representa posicións relativas de rectas e circunferencias.
MCT	Identifica e representa ángulos en diferentes posicións: consecutivos, adxacentes, opostos polo vértice,...

Competencias clave	ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE AVALIABLE
CL-MCT	Describe posicións e movementos por medio de coordenadas, distancias, ángulos, xiros,...
MCT	Realiza escalas e gráficas sinxelas, para facer representacións elementais no espazo.
MCT	Identifica en situacións moi sinxelas a simetría de tipo axial e especular.
MCT	Traza unha figura plana simétrica doutra respecto dun eixe.
MCT	Realiza ampliacións e reducións.
MCT	Clasifica triángulos atendendo aos seus lados e os seus ángulos, identificando as relacións entre os seus lados e entre ángulos.
D-AA	Utiliza instrumentos de debuxo e aplicacións informáticas para a construción e exploración de formas xeométricas da súa contorna.
MCT	Calcula a área e o perímetro de: rectángulo, cadrado, triángulo.
AA	Aplica os conceptos de perímetro e superficie de figuras para a realización de cálculos sobre planos e espazos reais e para interpretar situacións da vida diaria.
MCT	Clasifica cuadriláteros atendendo ao paralelismo dos seus lados.
MCT	Identifica e diferencia os elementos básicos de circunferencia e círculo: centro, radio, diámetro, corda, arco, segmento, sector circular, tanxente, secante.
MCT	Calcula a lonxitude da circunferencia e a área do círculo.
MCT-AA	Utiliza a composición e descomposición para formar figuras planas e corpos xeométricos a partir doutras.
CL-MCT	Identifica e nomea polígonos atendendo ao número de lados.
MCT	Recoñece e identifica, poliedros, prismas, pirámides e os seus elementos básicos: vértices, caras e aristas.
MCT	Recoñece e identifica corpos redondos: cono, cilindro e esfera e os seus elementos básicos.
CL-MCT	Comprende e describe situacións xeométricas da vida cotiá, e interpreta e elabora representacións espaciais (planos, esbozos de itinerarios, maquetas...), utilizando as nocións xeométricas básicas (situación, movemento, paralelismo, perpendicularidade, escala, simetría, perímetro, superficie).
CL	Interpreta e describe situacións, mensaxes e feitos da vida diaria utilizando o vocabulario xeométrico axeitado: indica unha dirección, explica un percorrido, oriéntase no espazo.
MCT	Resolve problemas xeométricos que impliquen dominio dos contidos traballados, utilizando estratexias heurísticas, de razonamiento (clasificación, recoñecemento das relacións, uso de contraexemplos), creando conxecturas, construíndo, argumentando, e tomando decisións, valorando as consecuencias das mesmas e a conveniencia da súa utilización.
AA	Reflexiona sobre o proceso de resolución de problemas: revisando as operacións utilizadas, as unidades dos resultados, comprobando e interpretando as solucións no contexto, propoñendo outras formas de resolvelo.
MCT	Recolle e rexistra datos cualitativos e cuantitativos en situacións familiares.
MCT	Recolle e clasifica datos cualitativos e cuantitativos, de situacións da súa contorna, utilizándolos para construír táboas de frecuencias absolutas e relativas.
MCT	Aplica de forma intuitiva a situacións familiares os conceptos de media aritmética, rango, frecuencia e moda.
MCT	Realiza e interpreta gráficos moi sinxelos: diagramas de barras, poligonales e sectoriales, con datos obtidos de situacións moi próximas.
MCT-AA	Realiza análise crítico argumentado sobre as informacións que se presentan mediante gráficos estadísticos.
MCT	Identifica situacións de carácter aleatorio.
MCT	Realiza conxecturas e estimacións sobre algúns xogos (moedas, dados, cartas, lotería,...).
MCT	Resolve problemas que impliquen dominio dos contidos propios de estadística e probabilidade, utilizando estratexias heurísticas, de razonamiento (clasificación, recoñecemento das relacións, uso de contraexemplos), creando conxecturas, construíndo, argumentando, e tomando decisións, valorando as consecuencias das mesmas e a conveniencia da súa utilización.
AA	Reflexiona sobre o proceso de resolución de problemas de estadística e probabilidade revisando as operacións utilizadas, as unidades dos resultados, comprobando e interpretando as solucións no contexto, propoñendo outras formas de resolvelo.

7. ENSINANZAS TRANSVERSAIS

Educación moral

Desenvolver a autonomía persoal, así como as posibilidades de tomar iniciativas e de establecer relacións afectivas, nas actividades habituais e nas relacións en grupo.

Educación cívica

Participar nas actividades de grupo aceptando e respectando as normas que democraticamente establézanse na planificación e realización de actividades: resolución de problemas, de cálculos...

Educación para a paz

Desenvolver actitudes de respecto e colaboración cos demais. Fomentar a confianza nas propias capacidades.

Educación para a saúde

Elaborar gráficos estadísticos sobre hábitos de higiene, consumo de alimentos...
Analizar unha dieta equilibrada.

Educación ambiental

Colaborar activamente na resolución de problemas ambientais da contorna.

Educación do consumidor

Confeccionar enquisas e gráficos estadísticos sobre hábitos de consumo.
Aplicar o cálculo de tantos por cento aos prezos de rebaixas para comparar co prezo inicial.

Educación vial

Confeccionar e interpretar planos, mapas e maquetas realizados a escala..

8. AVALIACIÓN INICIAL

Durante as primeiras semanas de clase realizarase probas para valorar o nivel en:

Numeración

Cálculo

Problemas

Xeometría

9. PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN E CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN

Os criterios de cualificación serán fundamentais para valorar o grao de adquisición das competencias básicas e os obxectivos fixados.

No primeiro trimestre realizarase unha avaliación inicial que servirá de referencia para o desenvolvemento do currículo.

Ao longo do curso realizaranse tres avaliacións, informando por escrito ao alumno e aos pais das cualificacións obtidas. A asignatura dividirase en temas ou unidades didácticas que se repartirán ao longo das tres avaliacións.

Os procedementos serán variados e descritivos para facilitar a información do progreso nesta área e as competencias básicas, utilizando os seguintes instrumentos:

Observación sistemática.

Revisión de cadernos e traballos realizados polos alumnos/as.

Probas orais e escritas e probas nas tarxetas dixitais..

Seguimento personalizado no programa Snappet no ordenador.

Registro e control por parte do profesorado ao día no seguimento das actividades realizadas cada día na tableta dixital e no caderno.

Valoramos:

A realización dos exercicios diarios na clase

A realización das tarefas de casa

O seu interese

O esforzo

A resposta das preguntas diarias orais da clase

A realización das probas escritas e orais e as probas nas tarxetas dixitais-

A valoración realizarase dentro dunha escala do 1 ao 10, considerando un resultado por debaixo do 5 que non acadou os obxectivos propostos.

Adoptando os seguintes **CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN:**

Coñecementos 70%

Valoraránse mediante probas escritas, orais, a aplicación das matemáticas na vida cotiá desenvolvemento do pensamento crítico

Actitude 10%

Terase en conta o interese pola materia e as actividades plantexadas na aula

Traballo 20%

Traballos diarios de aula, propostas dixitais, participación nas tarefas e traballo de aula, traballo en equipo

10. METODOLOXÍA

A área de Matemáticas pretende iniciar aos alumnos na capacidade de enfrontarse con éxito a situacións nas que interveñan os números e as súas relacións, permitindo obter información efectiva, directamente ou a través da comparación, a estimación e o cálculo mental ou escrito.

O ensino desta área será eminentemente experimental, os contidos de aprendizaxe tomarán como referencia o que resulta familiar e próximo e abordaranse en contextos de resolución de problemas e de contraste de puntos de vista. As matemáticas aprenderanse en contextos funcionais relacionados coa vida diaria para adquirir progresivamente coñecementos máis complexos a partir das experiencias e os coñecementos previos.

A resolución de problemas debe ser un dos eixes principais da actividade matemática, á vez que fonte e soporte principal da aprendizaxe, debido á gran cantidade de capacidades básicas necesarias para a súa resolución e á importancia do seu desenvolvemento. Así pois, a resolución de problemas convértese no eixe vertebrador de todos os contidos do área, ao abordalos de forma relacionada e cíclica. A integración das competencias e intelixencias múltiples no área supón insistir máis nas ferramentas esenciais da aprendizaxe (comprensión e expresión oral e escrita) e poñer en práctica estratexias didácticas que consideren as diferentes posibilidades de adquisición do alumno/a. Isto conséguese:

Nas actividades ao final de cada unidade didáctica.

Nas tarefas integradas de cada unidade didáctica.

Nas actividades competenciales

Nos proxectos específicos trimestrais.

É a través destes proxectos que os alumnos poden desenvolver as súas capacidades en torno á planificación do traballo, a selección dun tema de interese, dos contidos e dos materiais que se van a utilizar, e en relación coa elaboración e a presentación do proxecto, a súa corrección e, finalmente, a exposición, todo baixo un prisma de colaboración e intercambio entre iguais. En definitiva, predomina o traballo cooperativo que permite desenvolver a capacidade de discusión, a comunicación, o intercambio de ideas, o respecto e a comprensión das opinións alleas, e a reflexión sobre as ideas propias, sen esquecer a súa responsabilidade e a do equipo.

O uso das TIC é un elemento para favorecer a construción de aprendizaxes con sentido, xa que nos permite motivar ao alumno, contextualizar o contido obxecto de aprendizaxe, facilitar a relación da nova aprendizaxe con contextos reais, facilitar a transferencia, xeneralizar e ampliar o contido e facilitar a elaboración de síntese e a transferencia do coñecemento. Por tal motivo, neste curso imos aplicar a metodoloxía dixital “SNAPPET”, que a través do traballo con tabletas dixitais personaliza a aprendizaxe dos nosos alumnos. Ademais permitirá que o traballo personalizado de cada alumno sexa levado a cabo tanto no colexio como na casa, así como un seguimento por parte do profesor e dos pais do número de actividades realizadas por cada alumno e do progreso da súa aprendizaxe

A metodoloxía proposta promove a construción de aprendizaxes significativas a partir de secuencias de adquisición de coñecementos que suscitan:

Evocación de coñecementos previos para abordar os novos contidos.

Progresiva e coidada incorporación de novos contidos, a través de exemplos extraídos de situacións cotiás e contextualizadas para o alumno/a de Quinto Curso, que favorecen a súa comprensión. Isto posibilita a transferencia de aprendizaxes á vida cotiá, conectando coa adquisición das competencias propias da materia.

Ejercicios e actividades diversificadas que contemplan competencias e intelixencias múltiples: traballo individual e en grupo, traballo cooperativo en proxectos, tarefas integradas, uso das TIC e actividades e experiencias que traballan contidos fundamentais. Están

secuenciados por niveles de dificultad, abordan diversidad de estilos cognitivos e inteligencias e facilitan la adquisición de competencias a todos los alumnos.

11. ORGANIZACIÓN DE ESPAZOS

- Aula:
 - Adaptable segundo as actividades (orais, escritas, proxectos, con encerado dixital, canón...).
 - A disposición permitirá desprazarse con facilidade polos distintos espazos e os materiais estarán ao alcance dos nenos para que traballen de forma autónoma.
 - Distribución posible en grupos, asemblea, recunchos de xogo e traballo individual.
- Espazos comúns:
 - Patio, corredores, ximnasio, comedor, biblioteca do centro, sala de informática...
- Espazos exteriores (casa, biblioteca, visitas...):
 - Proxectos cooperativos, exercicios de aplicación, consolidación e estudo autónomo.

12. MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

- Libro de dixital
- Recursos educativos (Internet).
- Ordenador.
- Encerado dixital.
- Tabletas dixitais do programa personalizado Snappet.

13. ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

Terase en conta a atención á diversidade de niveis, estilos e ritmos de aprendizaxe, de intereses e capacidades dos alumnos:

- **ADAPTACIÓN CURRICULAR (BÁSICA):** Os contidos nucleares da unidade didáctica preséntanse de forma máis pautada, con maior apoio gráfico, seguindo unha secuencia de aprendizaxe que facilita a adquisición de competencias por parte dos alumnos.
- **PROFUNDIZACIÓN e REFORZO:** Fichas fotocopiáveis con actividades de menor e maior dificultade por su resolución.
- **COMPETENCIAS e INTELIXENCIAS MÚLTIPLES:** Contémplase a diversidade de estilos cognitivos e de intelixencias en aprendizaxes coa lectura, co movemento, coa representación plástica, coa dramatización...
- **PLANS INDIVIDUAIS** dirixidos a alumnos que o requiren (estranxeiros, incorporación tardía, necesidades educativas especiais e superdotación)
- **ACTIVIDADES MULTINIVEL:** Posibilita que os alumnos atopen, respecto ao desenvolvemento dun contido, actividades que se axustan ao seu nivel de competencia curricular, aos seus intereses, habilidades e motivacións.
- **ENSINO TITORADO .**
- **TRABALLOS DE INVESTIGACIÓN.**
- **LECTURAS E CONSULTAS DE FORMA LIBRE.**

14. ESTRATEXIAS PARA INCORPORAR AS TIC NA AULA

A incorporación das TIC na aula é un obxectivo fundamental do centro, polo tanto...utilizaremos:

<i>Libro Dixital interactivo</i>	• Libro proxectable que incorpora elementos de interactividade: actividades, enlaces, animacións...
Tabletas dixitais	-Tableta dixital do proxecto SNAPPET que contén actividades relacionadas cos contidos do libro de texto e do dixital.
<i>Actividades TIC</i>	• Actividades integradas nas secuencias de aprendizaxe.
<i>Recursos interactivos da nosa web</i>	• Enlaces e actividades interactivas existentes na nosa web
<i>Enlaces a Internet</i>	• Aproveitamento de recursos educativos en Internet: búsqueda de imaxes, información ou curiosidades e selección e organización para transformar estes elementos en coñecemento.

15. ACCIÓNS DE CONTRIBUCIÓN AO PLAN LECTOR

Lectura

- Lectura do libro de texto.
- Outros textos escritos: curtos, de tipoloxía diferente (informativo, descritivo, contos, poemas...).
- Textos en soporte dixital (Internet e aplicacións informáticas, lectura en pantalla).
- Textos orais complementados e acompañados de imaxes ou audios.

Expresión

- Exposición oral e escrita en traballos individuais, actividades en grupo, en razoamentos ou intervencións: planificación, redacción, revisión.
- Expresión oral e escrita das aprendizaxes, utilizando un vocabulario preciso.
- Expresión escrita en soporte papel e en pantalla.

16. ACCIÓNS DE CONTRIBUCIÓN AO PROXECTO LINGÜÍSTICO

SITUACIÓN DO ALUMNADO DE 6º DE PRIMARIA

O alumnado de 6º de primaria é maioritariamente castelán falante. Teñen o castelán como lingua inicial e como lingua habitual.

LINGUA DO ENSINO NESTA ÁREA

Segundo recolle o proxecto lingüístico do noso centro e tal e como establece o Decreto 79/2010, do 20 de maio, para o plurilingüismo non ensino non universitario de Galicia a área de matemáticas será impartida en lingua castelá, o cal non implica que vaíamos ampliando o noso vocabulario na segunda lingua cooficial da nosa comunidade sobre todo na implicación das actividades complementarias comúns a todo o centro cuxo fin é o fomento do uso do galego (Magosto, Letras galegas, Entroido...)

17. ACCIÓNS DE CONTRIBUCIÓN AO PLAN DE CONVIVENCIA

O COIDADADO DA PERSOA:

Procuraremos acadar nos nosos alumnos o **benestar emocional**.

Traballaremos a **educación en valores**: segundo os temas especificados anteriormente.

Prestaremos especial **atención á diversidade** entendendo a diferenza coma un valor.

Realizaranse fichas de reforzo e ampliación de cada unha das unidades.

O alumnado deberá acudir ao centro en condicións axeitadas de hixiene, coa debida puntualidade e coas súas tarefas feitas

O COIDADADO DO ENTORNO:

Buscamos unha escola aberta e integrada no entorno

Procuraremos ter un entorno físico agradable:

- Traballarase a normas:

- De funcionamento da aula:

Cumprimento das normas xerais da aula

Orden e limpeza na realización das tarefas.

Orden e colocación do seu material e das mesas.

- De funcionamento da biblioteca.

O COIDADADO DAS RELACIÓNS:

Coas familias: Entrevistas persoais con cada unha das familias.

Entre todo o persoal do centro e, en especial entre o profesorado e o alumnado e entre todo o alumnado polo que é necesario levar a cabo:

Un labor titorial para:

Establecer entre todos unhas normas fundamentais de aula.

Acadar unha cohesión de todo o grupo.

18. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS

Actividades de animación lectora

Dedicación diaria ao inicio da clase a practicar o cálculo mental

Utilización de libros de retos e curiosidades matemáticas da biblioteca

Utilización de material e xogos matemáticos da ludoteca do

centro - Utilización de xogos de inxeniería.

Utilización do tangram, medidas de capacidade, peso, m^3 , m^2 con sus 100 dm^2 , corpos xeométricos, diferentes tipos de fraccións e pizarras magnéticas para a súa demostración.

Utilización de **tickets de compra** aportados polos alumnos e polo profesor, que permiten traballar con precios actuáis en diferentes apartados: elaboración de problemas, practicar todo tipo de operacións, calcular os diferentes tipos do IVE, cálculo mental, cálculo aproximado...
Realización de actividades de demostración de determinados contidos, especialmente xeométricos, no recinto escolar. Por ex: a lonxitude da circunferencia, experimentar con determinadas distancias, cálculo de áreas ...

19. AVALIACIÓN DA PROGRAMACIÓN

ADECUACIÓN DA PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA		RESULTADOS ACADEMICOS	PROPOSTAS DE MELLORA
Preparación da clase e dos materiais didácticos	Hai coherencia entre a programación e o desenvolvemento das clases.		
	Existe unha distribución temporal equilibrada.		
	O desenvolvemento da clase adecúase ás características do grupo.		
Utilización dunha metodoloxía adecuada	Tivéronse en conta aprendizaxes significativas. Considérase a interdisciplinarietà (en actividades, tratamento dos contidos etc.).		
	A metodoloxía fomenta a motivación e o desenvolvemento das capacidades do alumno/a.		
Regulación da práctica docente	Grao de seguimento dos alumnos.		
	Validez dos recursos utilizados na clase para as aprendizaxes.		
	Os criterios de promoción están acordados entre os profesores.		
Avaliación das aprendizaxes e información que deles se lles dá ti aos alumnos e ás familias	Os criterios para unha avaliación positiva atópanse vinculados aos obxectivos e aos contidos.		
	Os instrumentos de avaliación permiten rexistrar numerosas variables da aprendizaxe.		
	Os criterios de cualificación están axustados á metodoloxía de actividades planificadas.		
	Os criterios de avaliación e os criterios de cualificación déronse a coñecer: <ul style="list-style-type: none"> • Aos alumnos. • Ás familias. 		
Utilización de medidas para a atención á diversidade	Adóptanse medidas con antelación para coñecer as dificultades de aprendizaxe.		
	Ofreceuse resposta ás diferentes capacidades e ritmos de aprendizaxe.		
	As medidas e os recursos ofrecidos foron suficientes.		
	Aplica medidas extraordinarias recomendadas polo equipo docente atendendo aos informes psicopedagóxicos.		

MODIFICACIÓNS DE MELLORA DA PROGRAMACIÓN ANTERIOR

No seguinte curso realizaranse as modificacións oportunas tendo en conta os resultados da avaliación recollidos no cadro anterior.

**PROGRAMACIÓN
LINGUAS GALEGA,
CASTELÁ E
LITERATURA
6ºED.PRIMARIA**

CEIP PLURILINGÜE GRAXAL- CAMBRE

Esta programación foi elaborada aplicando a lexislación vixente da LOMCE:

“DECRETO 105/2014, do 4 de setembro, polo que se establece o currículo da educación primaria na Comunidade Autónoma de Galicia”

INDICE

1. Introducción
2. Obxectivos da Educación Primaria
3. Obxectivos en clave de competencias de Linguas Galega e Castelá de 6º curso
4. Competencias clave
5. Obxectivos, contidos, criterios de avaliación e estándares de aprendizaxe
6. Perfil competencial
7. Ensinanzas transversais
8. Avaliación inicial
9. Procedementos e instrumentos de avaliación y Criterios de cualificación
10. Metodoloxía
11. Organización de espazos
12. Materiais e recursos didácticos
13. Atención á diversidade
14. Incorporación das TIC
15. Accións de contribución ao proxecto lector do centro
16. Accións de contribución ao proxecto lingüístico do centro
17. Accións de contribución ao plan de convivencia do centro.
18. Actividades complementarias e extraescolares
19. Avaliación da programación.
20. Modificacións propostas na memoria do curso anterior

Os alumnos

O período de idade comprendido entre os dez e os doce anos, que se corresponde co terceiro ciclo de Educación Primaria, caracterízase por unha serie de trazos evolutivos que afectan o desenvolvemento socioafectivo e intelectual dos nenos e nenas.

Desenvolvemento socioafectivo.

Os nenos e nenas revelan unha autonomía e unha autodeterminación que ata agora non mostraran e que constitúe un dos trazos esenciais desta etapa de desenvolvemento; pero, ao mesmo tempo, continúan sendo moi sensibles ás influencias do seu grupo. Pódese dicir que os nenos necesitan o grupo para comprender o seu mundo e requiren de estímulos suficientes para exteriorizar de forma controlada a súa afectividade.

Desenvolvemento intelectual.

Os nenos e nenas desta idade teñen unha visión máis obxectiva da realidade e alcanzan maior capacidade de operar cos sistemas de símbolos da linguaxe, as matemáticas e a vida social. Adquiriron mecanismos mentais que os distancian do mundo dos obxectos directamente percibidos e das accións concretas sobre eses obxectos. No seu lugar, agora poden operar con símbolos, aínda que, sen dúbida, necesitan axuda para realizar estas operacións; ademais, empezan a comprender que nunha situación dada interveñen e funcionan moitos factores, e tratan de separalos. En xeral, aos doce anos desenvólvese o dominio das operacións formais e dos razoamentos, que levan a identificar as consecuencias dos feitos ou a deducir novas ideas doutras xa coñecidas.

Neste contexto iniciamos a programación destas áreas de Lingua Galega, Castelá e Literatura, de libre configuración autonómica, resaltando a importancia do coñecemento dunha lingua xa que é o instrumento empregado constantemente na vida diaria como un método de relación entre as persoas , ademais de estar presente en calquera proceso de ensino-aprendizaxe.

As áreas están divididas nos seguintes bloques:

- **Bloque 1.** Comunicación oral: falar e escoitar.
- **Bloque 2.** Comunicación escrita: ler.
- **Bloque 3.** Comunicación escrita: escribir.
- **Bloque 4.** Coñecemento da lingua.
- **Bloque 5.** Educación literaria.

Para o desenvolvemento deste currículo dividiremos a materia en unidades didácticas que serán repartidas ao longo das tres avaliacións. En cada unha das unidades serán tratados aspectos de todos os bloques.

2. OBXECTIVOS DA EDUCACIÓN PRIMARIA

A educación primaria contribuirá a desenvolver nos nenos e nas nenas as capacidades que lles permitan:

- a) Coñecer e apreciar os valores e as normas de convivencia, aprender a obrar de acordo con elas, prepararse para o exercicio activo da cidadanía e respectar os dereitos humanos, así como o pluralismo propio dunha sociedade democrática.
- b) Desenvolver hábitos de traballo individual e de equipo, de esforzo e de responsabilidade no estudo, así como actitudes de confianza en si mesmo/a, sentido crítico, iniciativa persoal, curiosidade, interese e creatividade na aprendizaxe, e espírito emprendedor.
- c) Adquirir habilidades para a prevención e para a resolución pacífica de conflitos que lles permitan desenvolverse con autonomía no ámbito familiar e doméstico, así como nos grupos sociais cos que se relacionan.
- d) Coñecer, comprender e respectar as diferentes culturas e as diferenzas entre as persoas, a igualdade de dereitos e oportunidades de homes e mulleres e a non discriminación de persoas con discapacidade nin por outros motivos.
- e) Coñecer e utilizar de xeito apropiado a lingua galega e a lingua castelá, e desenvolver hábitos de lectura en ambas as linguas.
- f) Adquirir en, polo menos, unha lingua estranxeira a competencia comunicativa básica que lles permita expresar e comprender mensaxes sinxelas e desenvolverse en situacións cotiás.
- g) Desenvolver as competencias matemáticas básicas e iniciarse na resolución de problemas que requiran a realización de operacións elementais de cálculo, coñecementos xeométricos e estimacións, así como ser quen de aplicarlos ás situacións da súa vida cotiá.
- h) Coñecer os aspectos fundamentais das ciencias da natureza, as ciencias sociais, a xeografía, a historia e a cultura, con especial atención aos relacionados e vinculados con Galicia.
- i) Iniciarse na utilización, para a aprendizaxe, das tecnoloxías da información e da comunicación, desenvolvendo un espírito crítico ante as mensaxes que reciben e elaboran.
- j) Utilizar diferentes representacións e expresións artísticas e iniciarse na construción de propostas visuais e audiovisuais.

- k) Valorar a hixiene e a saúde, aceptar o propio corpo e o das demais persoas, respectar as diferenzas e utilizar a educación física e o deporte como medios para favorecer o desenvolvemento persoal e social.
- l) Coñecer e valorar os animais máis próximos ao ser humano e adoptar modos de comportamento que favorezan o seu coidado.
- m) Desenvolver as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como unha actitude contraria á violencia, aos prexuízos de calquera tipo e aos estereotipos sexistas e de discriminación por cuestións de diversidade afectivo-sexual.
- n) Fomentar a educación viaria e actitudes de respecto que incidan na prevención dos accidentes de tráfico.
- o) Coñecer, apreciar e valorar as singularidades culturais, lingüísticas, físicas e sociais de Galicia, poñendo de relevancia as mulleres e homes que realizaron achegas importantes á cultura e á sociedade galegas.

3. OBXECTIVOS EN CLAVE DE COMPETENCIAS DO SEXTO CURSO

- Relacionarse e expresarse a través da lingua de maneira adecuada na actividade escolar, social e cultural, adoptando unha actitude respectuosa e de cooperación, para tomar conciencia dos propios sentimentos e ideas e para controlar a propia conduta. (Competencias sociais e cívicas)
- Ler e comprender textos de tipoloxía diversa (narrativos, informativos, instrutivos, teatrais, audiovisuais, científicos, xornalísticos, literarios de diferentes xéneros...), e desenvolver hábitos de lectura como instrumento para mellorar a eficacia lectora, para adquirir coñecemento e por lecer. (Comunicación lingüística).
- Utilizar as TIC con eficacia e responsabilidade para obter información e presentar as súas producións. (Dixital).
- Utilizar de maneira dirixida as TIC, valorándoas como fonte de información, comunicación e aprendizaxe. (Dixital)
- Obter información e opinións dos medios de comunicación social e das TIC e sabelas interpretar e valorar. (Conciencia e expresións culturais, Competencia dixital).
- Comprender e interpretar informacións de facturas, informes, instrucións, traxectos e planos, guías turísticas, webs especializadas, mapas lingüísticos, gráficos, experimentos..., e efectuar os razoamentos numéricos e xeométricos necesarios valorando a súa utilidade e aplicación na sociedade. (Competencia matemática)
- Utilizar os coñecementos sobre a lingua e as normas do uso lingüístico para escribir distintos tipos de textos, segundo a finalidade, e para falar de forma adecuada, coherente e correcta, aplicando as regras ortográficas e gramaticais, coidando a orde e a presentación e sabendo razoar e explicar os procesos seguidos. (Comunicación lingüística, Aprender a aprender)

- Aproximarse e comprender obras literarias de distintos xéneros, así como as convencións específicas da linguaxe literaria. (Comunicación lingüística, Competencias básicas en ciencia e tecnoloxía).
- Elaborar composicións creativas (carteis, audiovisuais...) explorando as técnicas e os recursos das varias linguaxes artísticas para comunicar mensaxes. (Conciencia e expresións culturais)
- Participar en situacións comunicativas expresando as súas ideas e emocións, practicando a participación activa, para favorecer os espazos de interacción e de crecemento, identificando e valorando diferentes puntos de vista dunha realidade para actuar de forma positiva e aberta. (Sociais e cívicas)
- Valorar a realidade plurilingüe de España e do mundo como mostra de riqueza do patrimonio histórico e cultural. (Conciencia e expresións culturais, Competencias sociais e cívicas)
- Coñecer, apreciar e valorar as singularidades culturais, lingüísticas, físicas e sociais de Galicia, poñendo de relevancia as mulleres e homes que realizaron achegas importantes á cultura e á sociedade galegas. (Conciencia e expresións culturais, Competencias sociais e cívicas)
- Reflexionar sobre os diferentes usos sociais das linguas para formar un pensamento crítico que impida discriminacións e prexuízos. (Competencias sociais e cívicas)
- Desenvolver capacidades emprendedoras ante un problema, poñendo en práctica as propias reflexións e as dos outros como fonte de dinamización social e como medio para compartir puntos de vista, ideas e esforzos. (Sentido de iniciativa e espírito emprendedor)
- Xestionar as propias capacidades e coñecementos como base para a propia formación. (Aprender a aprender)
- Reflexionar sobre a propia aprendizaxe co obxectivo de tomar conciencia das súas capacidades valorando propostas de mellora. (Aprender a aprender)

4. COMPETENCIAS CLAVE

As competencias clave do currículo serán as seguintes:

- a) Comunicación lingüística (CCL).
- b) Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT).
- c) Competencia dixital (CD).
- d) Aprender a aprender (CAA).
- e) Competencias sociais e cívicas (CSC).
- f) Sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE).
- g) Conciencia e expresións culturais (CCEC).

5. CONTIDOS, CRITERIOS DE AVALIACIÓN, ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE E COMPETENCIAS CLAVE – 6º curso

BLOQUE 1. COMUNICACIÓN ORAL: FALAR E ESCOITAR				
OBXECTIVOS	CONTIDOS	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	COMPETENCIAS CLAVE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1. Comprensión de textos orais procedentes da radio, da televisión ou da internet, con especial incidencia na noticia, na entrevista, na reportaxe infantil e nos debates e comentarios de actualidade, para obter información xeral sobre feitos e acontecementos que resulten significativos, distinguindo información de opinión, e elaboración dun resumo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1. Comprender textos orais diversos, procedentes da radio, da televisión ou da internet, interpretando as intencións explícitas así como as intencións, opinións e valores non explícitos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB1.1.1. Comprende as ideas principais e secundarias dun texto oral, procedente da radio, da televisión ou de internet, identificando o tema e elaborando un resumo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB1.1.2. Comprende o significado literal e inferencial dun texto oral, distinguindo a información da opinión. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ d ▪ e ▪ i ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.2. Valoración dos medios de comunicación social como instrumento de aprendizaxe e de acceso a informacións e a experiencias doutras persoas. ▪ B1.3. Uso de documentos audiovisuais como medio de obter, identificar, seleccionar, clasificar, comparar e relacionar con progresiva autonomía informacións relevantes para aprender. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.2. Valorar e utilizar os documentos audiovisuais dos medios de comunicación como instrumento de aprendizaxe. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB1.2.1. Identifica en documentos audiovisuais a información relevante, e valora os medios de comunicación como instrumento de aprendizaxe. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CD ▪ CAA ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB1.2.2. Usa documentos audiovisuais como medio para obter, identificar, clasificar, comparar e relacionar informacións. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CD ▪ CAA ▪ CSIEE
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.4. Interpretación elemental en textos orais da retranca, da ironía e de dobres sentidos, recoñecendo a primeira como un trazo característico da lingua galega. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.3. Interpretar a retranca, a ironía e os dobres sentidos, entendendo a primeira como un trazo característico da lingua galega 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB1.3.1. Interpreta en producións orais a retranca, a ironía e os dobres sentidos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB1.3.2. Recoñece a retranca como un trazo característico da lingua galega. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CCEC ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.5. Comprensión e produción de textos orais para aprender e para informarse, tanto os creados con finalidade didáctica como os 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.4. Comprender e producir textos orais propios do uso cotián ou do ámbito 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB1.4.1. Participa axeitadamente nunha conversa entre iguais, comprendendo o que di o interlocutor e intervindo coas propostas 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA

<ul style="list-style-type: none"> ▪ c ▪ e ▪ o 	<p>de uso cotián, de carácter informal (conversas entre iguais e no equipo de traballo) e dun maior grao de formalización (exposicións da clase, entrevistas ou debates).</p>	<p>académico.</p>	<p>propias.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CSEIEE
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB1.4.2. Sigue unha exposición da clase e extrae as ideas máis destacadas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB1.4.3. Fai pequenas exposicións na aula adecuando o discurso ás diferentes necesidades comunicativas (narrar, describir e expoñer), utilizando o dicionario se é preciso. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSIEE ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB1.4.4. Participa activamente no traballo en grupo, así como nos debates. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSIEE ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB1.4.5. Identifica o grao de formalidade da situación de comunicación e axusta a este a súa produción. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSIEE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c ▪ e ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.6. Actitude de escoita adecuada ante situacións comunicativas (tolerancia ás opinións, escoita atenta, respecto das de quen fala sen interrupcións inadecuadas, contacto visual). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.5. Manter unha actitude de escoita activa, respectando as opinións dos e das demais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB1.5.1. Escoita atentamente as intervencións dos e das demais en actos de fala orais, sen interromper. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB1.5.2. Respecta as opinións dos e das demais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c ▪ d ▪ e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.7. Participación e cooperación nas situacións comunicativas de relación social especialmente as destinadas a favorecer a convivencia (debates, exposicións curtas, conversas, expresións espontáneas, discusións, asembleas, narracións orais, entrevistas) con valoración e respecto das normas que rexen a interacción oral (quendas de palabra, roles diversos no 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.6. Participar nas diversas situacións de intercambio oral que se producen na aula amosando valoración e respecto polas normas que rexen a interacción oral. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB1.6.1. Respecta as quendas de palabra nos intercambios orais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB1.6.2. Respecta as opinións das persoas participantes nos intercambios orais e é consciente da posibilidade de empregar a lingua galega en calquera intercambio oral dentro da escola ou fóra dela. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC ▪ CCEC

	intercambio, respecto ás opinións das demais persoas, ton de voz, posturas e xestos adecuados).		<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB1.6.3. Emprega unha postura e xestualidade adaptadas ao discurso, para reforzalo e facilitar a súa comprensión, procurando a empatía coa persoa interlocutora. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC ▪ CCEC ▪
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB1.6.4. Exprésase cunha pronuncia e dicción correctas: articulación, ritmo, entoación e volume. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC ▪ CCEC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB1.6.5. Participa activamente na conversa formulando e contestando preguntas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC ▪ CCEC -CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ e ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.8. Uso de estratexias elementais para comprender e facer comprender as mensaxes orais: fluidez, claridade, orde, léxico apropiado, pronuncia correcta, ton de voz, entoación, xestualidade. Incorporación das intervencións das demais persoas, formulación de preguntas coherentes e percepción das reaccións. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.7. Aposar interese por expresarse en público coherentemente, sen contradicións, sen repeticións innecesarias e usando nexos adecuados. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB1.7.1. Planifica e elabora un discurso oral coherente, sen contradicións nin repeticións innecesarias, utilizando un vocabulario adecuado á súa idade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB1.7.2. Elaboro un discurso oral cohesivo, utilizando nexos adecuados. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB1.7.3. Emprega o rexistro lingüístico (formal ou informal) adecuado a cada contexto. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB1.7.4. Aposo un discurso oral fluído, claro, cunha pronuncia e entoación axeitada e propia da lingua galega. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CCEC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.9. Produción de textos orais propios dos medios de comunicación social mediante simulación ou participación para ofrecer e compartir información e opinión. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.8. Elaborar textos propios dos medios de comunicación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB1.8.1. Elaboro textos propios dos medios de comunicación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CD - CAA ▪ CSIEE -CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.10. Utilización de estratexias para potenciar a expresividade das mensaxes 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.9. Reforza a eficacia comunicativa das súas 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB1.9.1. Utiliza a expresividade corporal: acenos, miradas, postura corporal... para 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL

<ul style="list-style-type: none"> ▪ e 	orais (acenos, miradas, posturas corporais).	mensaxes orais coa utilización de elementos propios da linguaxe xestual.	reforzar o sentido das súas producións orais.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC ▪ CSC ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ d ▪ e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.11. Actitude de cooperación e de respecto en situacións de aprendizaxe compartida. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.10. Amosar respecto e cooperación nas situacións de aprendizaxe en grupo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB1.10.1. Amosa respecto ás ideas dos e das demais e contribúe activamente ao traballo en grupo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSIEE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.12. Interese por expresarse oralmente coa pronuncia e coa entoación adecuadas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.11. Interesarse por amosar unha pronuncia e entoación adecuadas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB1.11.1. Interésase por expresarse oralmente coa pronuncia e entoación adecuada a cada acto comunicativo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC --CSIEE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ e ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.13. Uso dunha linguaxe non discriminatoria e respectuosa coas diferenzas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.12. Usar unha linguaxe non discriminatoria e respectuosa coas diferenzas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB1.12.1. Usa unha linguaxe non sexista. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB1.12.2. Usa unha linguaxe respectuosa coas diferenzas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ e ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.14. Recoñecemento e valoración das diferenzas dialectais orais da lingua galega, como elemento enriquecedor da lingua. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.13. Recoñecer e valorar as diferenzas dialectais orais da lingua galega. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB1.13.1. Recoñece textos orais pertencentes a diferentes variedades da lingua galega. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CCEC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB1.13.2. Valora as diferenzas dialectais orais da lingua galega como un símbolo de riqueza lingüística e cultural e o estándar como variante unificadora. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC ▪ CCEC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ e ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.15. Identificación da lingua galega con calquera contexto de uso oral da lingua: en diferentes ámbitos profesionais (sanidade, Administración, xustiza, educación, medios de comunicación...) e en conversas con persoas coñecidas ou descoñecidas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.14. Identificar a lingua galega con calquera contexto de uso oral. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB1.14.1. Identifica a lingua galega con calquera contexto profesional oral: sanidade, Administración, xustiza, educación, medios de comunicación... 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CCEC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB1.14.2. Recoñece a validez da lingua galega para conversas con persoas coñecidas ou descoñecidas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CCEC ▪ CSC

BLOQUE 2. COMUNICACIÓN ESCRITA: LER

OBXECTIVOS	CONTIDOS	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	COMPETENCIAS CLAVE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e ▪ l ▪ J ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.1. Comprensión da información relevante en textos das situacións cotiás de relación social: correspondencia, normas, programas de actividades, convocatorias, plans de traballo ou regulamentos. ▪ B2.2. Comprensión de textos procedentes dos medios de comunicación social (incluídas webs infantís e xuvenís) con especial incidencia na noticia, na entrevista e nas cartas á dirección do xornal, para obter información xeral, localizando informacións destacadas. ▪ B2.3. Comprensión de textos do ámbito escolar en soporte papel ou dixital para aprender e para informarse, tanto os producidos con finalidade didáctica como os de uso social (folletos informativos ou publicitarios, prensa, programas, fragmentos literarios). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.1. Comprender, buscar, localizar e seleccionar información explícita en textos escritos de soportes variados (webs infantís, libros, carteis) e realizar inferencias determinando intencións e dotes sentidos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB2.1.1. Comprende a información relevante de textos procedentes dos medios de comunicación social ou propios de situacións cotiás. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CD ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB2.1.2. Identifica as ideas principais e secundarias dun texto (narrativo, descritivo, expositivo e argumentativo). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB2.1.3. Busca, localiza e selecciona información concreta dun texto, deducindo o significado de palabras e expresións polo contexto. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSIEE
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB2.1.4. Interpreta metáforas, personificacións, hipérboles, ironías e dotes sentidos en textos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSIEE
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB2.1.5. Identifica a estrutura dun texto e recoñece algúns mecanismos de cohesión. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB2.1.6. Identifica o punto de vista do autor ou autora e diferencia información, opinión e publicidade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB2.1.7. Emprega o dicionario para resolver as dúbidas de vocabulario que atopa nos textos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSIEE
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB2.1.8. Fai unha lectura rápida, selectiva ou integral en función das necesidades de cada momento. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSIEE

<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.4. Integración de coñecementos e de informacións procedentes de diferentes soportes para aprender, comparando, clasificando, identificando e interpretando con especial atención aos datos que se transmiten mediante gráficos, esquemas e ilustracións. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.2. Interpretar e comprender a información procedente de gráficos, esquemas e ilustracións. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB2.2.1. Interpreta e comprende a información de gráficos, esquemas, mapas conceptuais e ilustracións, relacionando esta co contido do texto que a acompaña. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC ▪ CSIEE ▪ CMCT
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.5. Subliñado, esquematización e resumo da información relevante dun texto. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.3. Realizar o subliñado das ideas principais dun texto, e esquematizar e resumindo seu contido. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB2.3.1. Realiza o subliñado das ideas principais dun texto. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB2.3.2. Esquematiza as ideas dun texto, indicando as ideas principais e secundarias. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB2.3.3. Realiza o resumo dun texto. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.6. Uso das estratexias de control do proceso lector (anticipación, formulación de hipóteses, relectura...). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.4. Utilizar estratexias para mellorar a lectura. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB2.4.1. Deduce o posible contido dun texto antes de lelo, axudándose do título e as ilustracións. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSIEE
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB2.4.2. Relé un texto e marca as palabras clave para acadar a comprensión integral, cando é preciso. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSIEE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.7. Uso dirixido das tecnoloxías da información e da comunicación para a localización, selección, interpretación e organización da información. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.5. Utilizar as tecnoloxías da información para tratar a información nun texto. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB2.5.1. Utiliza as tecnoloxías da información para localizar e seleccionar a información nun texto. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CD ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB2.5.2. Utiliza as tecnoloxías da información para organizar a información dun texto. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CD
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB2.5.3. Utiliza dicionarios dixitais para interpretar a información dun texto. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA

				<ul style="list-style-type: none"> ▪ CD ▪ CSIEE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.8. Realización de diferentes tipos de lectura: de investigación, de aprendizaxe, de gozo persoal, de resolución de problemas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.6. Realizar diferentes tipos de lectura. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB2.6.1. Realiza diferentes tipos de lectura en función de cada texto: de investigación, de aprendizaxe, de gozo persoal ou de resolución de problemas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSIEE ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.9. Lectura expresiva de textos literarios e non literarios, de diferente tipoloxía textual. ▪ B2.10. Dramatización e lectura dramatizada de textos literarios e non literarios. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.7. Ler expresivamente textos de diversa tipoloxía (dramatizando cando é preciso) con fluidez e precisión, atendendo á dicción, entoación, intensidade de voz, ritmo e velocidade, adecuados ás diversas situacións funcionais da lectura en voz alta (ler para que alguén goce escoitando, ler para dar a coñecer un texto descoñecido, ler para compartir información que se acaba de localizar) facendo participar a audiencia da súa interpretación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB2.7.1. Descodifica con precisión e rapidez as palabras. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB2.7.2. Le textos en voz alta con fluidez e precisión. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB2.7.3. Le textos en voz alta con ritmo, velocidade e ton da voz adecuados. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB2.7.4. Le en voz alta adaptándose ao interese do auditorio: gozar escoitando, obter nova información... 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB2.7.5. Fai lecturas dramatizadas de textos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ e ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.11. Uso da biblioteca de aula e do centro, amosando coñecemento da súa organización (catalogación, funcionamento) e participación en actividades literarias e na elaboración de propostas. ▪ B2.12. Utilización das bibliotecas, incluíndo as virtuais, de xeito cada vez máis autónomo, para obter información e modelos para a produción escrita. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.8. Usar as bibliotecas da aula e do centro, así como as virtuais, con autonomía abonda, comprendendo como se organiza e colaborando no seu coidado e mellora. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB2.8.1. Usa a biblioteca de aula con autonomía, para obter datos e informacións, e colabora no seu coidado e mellora. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB2.8.2. Usa a biblioteca de centro con Autonomía ,para obter datos e informacións, e colabora no seu coidado e na súa mellora. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB2.8.3. Usa as bibliotecas virtuais, para obter datos e informacións, con autonomía. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CD

<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.13. Mantemento adecuado e ampliación da biblioteca persoal. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.9. Ter interese por ter unha biblioteca propia, física ou virtual. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB2.9.1. Aмосa interese pola conservación e organización dos seus libros físicos e/ou virtuais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.14. Interese polos textos escritos como fonte de aprendizaxe e como medio de comunicación de experiencias e de regulación da convivencia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.10. Amosar interese polos textos escritos como fonte de aprendizaxe e medio de comunicación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB2.10.1. Aмосa interese pola lectura como fonte de aprendizaxe e medio de comunicación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCEC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ e ▪ m 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.15. Desenvolvemento da autonomía lectora, da capacidade de elección de temas e de textos e de expresión das preferencias persoais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.11. Amosar autonomía lectora e capacidade de selección de textos do seu interese, así como ser quen de expresar preferencias. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB2.11.1. Aмосa autonomía lectora e capacidade de seleccionar textos do seu interese. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB2.11.2. Éxpresa opinións e valoracións sobre as lecturas feitas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC ▪ CAA ▪ CSIEE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ e ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.16. Análise de textos escritos en diferentes variedades da lingua galega. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.12. Analizar textos escritos en diferentes variedades da lingua galega. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB2.12.1. Percibe as diferenzas lingüísticas presentes nas variedades da lingua galega. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CCEC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB2.12.2. Valora a variedade interna da lingua como símbolo de riqueza lingüística e cultural, así como o estándar como variante unificadora. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC ▪ CCEC

BLOQUE 3. COMUNICACIÓN ESCRITA: ESCRIBIR

OBJECTIVOS	CONTIDOS	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	COMPETENCIAS CLAVE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.1. Uso das estratexias de planificación, de textualización (formato, estrutura, ortografía e normas lingüísticas, puntuación, coherencia e cohesión...) e revisión como partes do proceso escritor. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.1. Usar as estratexias de planificación, textualización e revisión do texto. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB3.1.1. Planifica a elaboración do texto, antes de comezar a escribir, xerando ideas, seleccionando e estruturando a información, mediante notas, esquemas, guións ou mapas conceptuais. ▪ LGB3.1.2. Elabora o texto cunha estrutura clara, con coherencia e cohesionando os enunciados. ▪ LGB3.1.3. Respecta as regras de puntuación no texto. ▪ LGB3.1.4. Aplica a norma lingüística: ortografía, acentuación, léxico, morfosintaxe e usa unha linguaxe non sexista. ▪ LGB3.1.5. Revisa e reescribe o texto cando é preciso. ▪ LGB3.1.6. Usa o dicionario durante a elaboración de textos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSIEE ▪ CAA ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSIEE ▪ CCL ▪ CCL ▪ CSC ▪ CCEC ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSIEE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ e ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.2. Composición de textos propios de situacións cotiás de relación social (correspondencia, normas, programas, convocatorias, plans de traballo, mensaxes curtas) de acordo coas características propias destes xéneros. ▪ B3.3. Composición de textos de información 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.2. Producir textos de diferente tipoloxía que permitan narrar, describir, resumir, explicar e expoñer opinións, emocións e informacións relacionadas con situacións cotiás e aqueles que sexan característicos dos medios 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB3.2.1. Elabora, en diferentes soportes, textos propios da vida cotiá e académica, imitando modelos: cartas e correos electrónicos, mensaxes curtas, normas, programas... ▪ LGB3.2.2. Escribe, en diferentes soportes, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CD ▪ CCL

	e de opinión característicos dos medios de comunicación social sobre feitos e acontecementos significativos, con especial incidencia na noticia, na entrevista, no comentario breve sobre libros ou música, en situacións reais ou simuladas.	de comunicación	<p>textos propios dos medios de comunicación, imitando modelos.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCEC ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB3.2.3. Elabora diferentes tipos de textos (narrativos, expositivos, descritivos ou argumentativos) adaptando a linguaxe ás características de cada xénero. <ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB3.2.4. Escribe textos coherentes e cohesivos, usando o rexistro adecuado. <ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC ▪ CCEC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB3.2.5. Resume o contido de textos propios do ámbito da vida persoal ou familiar ou dos medios de comunicación. <ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.4. Producción de textos relacionados co ámbito académico para obter, organizar e comunicar información (cuestionarios, enquisas, resumos, esquemas, informes, descrições, explicacións). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.3. Elaborar textos do ámbito académico para obter, organizar e comunicar información. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB3.3.1. Elabora textos do ámbito académico para obter, organizar e comunicar información: cuestionarios, enquisas, resumos, informes... <ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSIEE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ e ▪ j 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.5. Redacción de textos breves creativos carteis publicitarios, anuncios, cómics, contos, poemas, cancións, anécdotas... 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.4. Elaborar textos breves con creatividade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB3.4.1. Expresa nos seus textos de maneira imaxinativa ideas, sentimentos e/ou emocións; narra accións e presenta personaxes, obxectos e/ou lugares: carteis publicitarios, anuncios, cómics, contos, poemas, cancións, anécdotas... <ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC ▪ CCEC ▪ CAA ▪ CSIEE
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB3.4.2. Escribe textos breves de carácter creativo con certa riqueza léxica. <ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC ▪ CCEC ▪ CAA ▪ CSIEE

			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB3.4.3. Aprecia os usos creativos da linguaxe. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC ▪ CCEC ▪ CAA - CSIEE
<ul style="list-style-type: none"> ☐ b ☐ d ☐ e ☐ i ☐ j 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.6. Uso progresivamente autónomo das TIC na busca de información, o tratamento dos textos e a realización de presentacións. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.5. Usar de maneira autónoma as TIC para a busca de información, tratamento dos textos e realización de presentacións. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB3.5.1. Usa as TIC na procura de información ou para consultar o dicionario. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CD ▪ CAA ▪ CSIE E
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB3.5.2. Emprega procesadores de textos de maneira autónoma. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSIE E ▪ CD
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB3.5.3. Utiliza correctores de textos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL - CD ▪ CAA - CSIEE
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB3.5.4. Utiliza as TIC para realizar presentacións. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CD - CSIEE
<ul style="list-style-type: none"> ☐ b ☐ e ☐ i ☐ j 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.7. Utilización de elementos gráficos e paratextuais para facilitar a comprensión (ilustracións, gráficos, táboas e tipografía) e ilustración creativa dos propios textos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.6. Utilizar recursos gráficos e paratextuais que faciliten a comprensión dos textos e contribúan á súa ilustración creativa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB3.6.1. Utiliza recursos gráficos e paratextuais para facilitar a comprensión dos textos e ilustralos de maneira creativa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CD ▪ CSIE E
<ul style="list-style-type: none"> ☐ a ☐ b ☐ e ☐ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.8. Interese polo coidado e a presentación dos textos escritos e respecto pola norma ortográfica. ▪ B3.9. Valoración da escritura como instrumento de relación social, de obtención e de reelaboración da información e dos coñecementos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.7. Coidar a presentación dos traballos escritos en calquera soporte e valorar a lingua escrita como medio de comunicación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB3.7.1. Coida a presentación dos traballos escritos, en calquera soporte. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CD ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB3.7.2. Valora a lingua escrita como medio de comunicación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC

BLOQUE 4. COÑECEMENTO DA LINGUA

OBXECTIVOS	CONTIDOS	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	COMPETENCIAS CLAVE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1. Uso e identificación intuitiva da terminoloxía seguinte nas actividades de produción e interpretación: denominación dos textos traballados; clases de palabras, sílaba tónica e átona; enunciados: frase e oración; tipos de enunciado: declarativo, interrogativo, exclamativo, imperativo; enlaces: preposición, conxunción e interxección; grupo de palabras: núcleo e complementos; substantivos, artigos e pronomes, adxectivo; tempo e modo verbal; persoa gramatical; modo imperativo e infinitivo; complementos do nome e complementos do verbo: o suxeito. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1. Utilizar terminoloxía lingüística e gramatical básica, implícita e funcionalmente, como apoio á comprensión e á produción de textos, así como aplicar o seu coñecemento no uso da lingua. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB4.1.1. Recoñece as diferentes categorías gramaticais pola súa función na lingua: substantivo, artigo, pronome, adxectivo, adverbio, verbo, preposición, conxunción e interxección. ▪ LGB4.1.2. Conxuga e usa con corrección as formas verbais persoais e non persoais dos verbos. ▪ LGB4.1.3. Diferencia as sílabas que conforman cada palabra, diferenciando a sílaba tónica das átonas. ▪ LGB4.1.4. Identifica e clasifica os diferentes tipos de enunciado: declarativo, interrogativo, exclamativo e imperativo. ▪ LGB4.1.5. Identifica as oracións simples, recoñecendo o verbo e os seus complementos: o suxeito; utiliza correctamente a concordancia de xénero e número e recoñece os complementos do nome. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CCL ▪ CAA ▪ CCL ▪ CAA ▪ CCL ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.2. Coñecemento das normas ortográficas, apreciando o seu valor social e a necesidade de cingirse a elas nos escritos. ▪ B4.3. Uso de procedementos de derivación, de comparación e de contraste para vulgar sobre a corrección das palabras e xeneralizar as normas ortográficas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.2. Coñecer e aplicar as normas ortográficas xerais e as de acentuación en particular, apreciando o seu valor social e a necesidade de cingirse a elas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB4.2.1. Aplica correctamente as normas de acentuación xerais e de acentuación diacrítica, así como as demais normas ortográficas, e aprecia o seu valor social e a necesidade de cingirse a elas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC ▪ CCEC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.4. Comparación e transformación de 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.3. Utilizar correctamente as 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB4.3.1. Emprega con correccións os 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL

▪ e	<p>enunciados, mediante inserción, supresión, cambio de orde, segmentación e recomposición, para xulgar sobre a gramaticalidade dos resultados e facilitar o desenvolvemento dos conceptos lingüísticos e da metalinguaxe.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.5. Comparación de estruturas sintácticas diversas para observar a súa equivalencia semántica ou posibles alteracións do significado. ▪ B4.6. Observación da inserción e coordinación de oracións como procedementos propios da explicación, tanto na escritura como na expresión oral. 	<p>reglas de puntuación, así como unha sintaxe adecuada nas producións orais e escritas.</p>	<p>signos de puntuación.</p>	
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB4.3.2. Usa unha sintaxe adecuada nas súas producións. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB4.3.3. Respecta as normas morfosintácticas de colocación do pronome átono. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC ▪ CCEC
▪ e	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.7. Exploración das posibilidades do uso de diversos enlaces entre oracións (causa, consecuencia, finalidade, contradición, condición...), así como doutros elementos de cohesión, en relación coa composición de textos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.4. Recoñecer e empregar axeitadamente os conectores, así como outros elementos de cohesión. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB4.4.1. Usa axeitadamente diversos conectores entre oracións: causa, consecuencia, finalidade, contradición, condición... 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB4.4.2. Recoñece determinados procesos de cohesión nos textos: anáfora, elipse, sinónimos... 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA
▪ e	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.8. Identificación, en oracións, do verbo e os seus complementos, especialmente o suxeito, así como o papel semántico deste (axente, paciente e causa). ▪ B4.9. Transformación de oracións de activa en pasiva, e viceversa, para mellorar a comprensión de determinados textos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.5. Identificar o papel semántico do suxeito e transformar oracións activas en pasivas, e viceversa, para mellorar a comprensión e a produción de textos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB4.5.1. Identifica, en oracións, o papel semántico do suxeito.. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB4.5.2. Transforma oracións activas en pasiva, e viceversa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA
▪ e	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.10. Práctica do paso de estilo directo a estilo indirecto na narración, e viceversa, para mellorar a produción de textos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.6. Transformar un texto narrativo de estilo directo noutro de estilo indirecto e viceversa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB4.6.1. Transforma un texto narrativo de estilo directo noutro de estilo indirecto e viceversa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA
▪ b	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.11. Uso eficaz do dicionario, en papel ou 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.7. Ampliar o vocabulario a 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB4.7.1. Usa axeitadamente o dicionario 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL

<ul style="list-style-type: none"> ▪ e ▪ i 	<p>dixital, na busca da ampliación do vocabulario e como consulta ortográfica e gramatical.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.12. Ampliación do vocabulario, medianteo traballo con palabras sinónimas, antónimas, homónimas, polisémicas; aumentativos e diminutivos, arcaísmos, neoloxismos, estranxeirismos, trases feitas, siglas e abreviaturas. ▪ B4.13. Ampliación do vocabulario mediante os procedementos de creación de palabras: derivación (prefixos e sufixos) e composición. 	<p>partir do uso do dicionario e do traballo e reflexión sobre as palabras que conforman a lingua.</p>	<p>para buscar calquera palabra, seleccionando a acepción precisa segundo cada contexto.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CD
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB4.7.2. Recoñece e crea palabras derivadas (prefixación e sufixación) e compostas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB4.7.3. Recoñece e usa sinónimos, antónimos, homónimos, palabras polisémicas, arcaísmos, neoloxismos, estranxeirismos, frases feitas, siglas e abreviaturas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ e ▪ h ▪ m ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.14. Coñecemento das características relevantes (históricas, socioculturais...) da lingua galega e identificación e valoración desta lingua dentro da realidade plurilingüe e pluricultural de España e de Europa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.8. Coñecer as características relevantes da lingua galega e identificar e valorar esta lingua dentro da realidade plurilingüe e pluricultural de España e de Europa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB4.8.1. Identifica as características relevantes (históricas, socioculturais...) da lingua galega. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CCEC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB4.8.2. Identifica e evalora a lingua galega dentro da realidade plurilingüe e pluricultural de España e de Europa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC ▪ CCEC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ d 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.15. Comparación entre aspectos das linguas que o alumnado coñece e/ou está a aprender para mellorar os procesos comunicativos e recoñecer as interferencias. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.9. Establecer relacións entre as diversas linguas que utiliza ou está a aprender o alumnado para reflexionar sobre como mellorar os seus procesos comunicativos na lingua galega. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB4.9.1. Recoñece e evita as interferencias entre as linguas que está a aprender. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CCEC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ e ▪ m ▪ o 			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB4.9.2. Identifica diferenzas, regularidades e semellanzas sintácticas, ortográficas, morfolóxicas e léxicas entre todas as linguas que coñece e/ou está a aprender, como punto de apoio para a súa aprendizaxe. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CCEC ▪ CAA ▪ CSIEE

BLOQUE 5. EDUCACIÓN LITERARIA

OBXECTIVOS	CONTIDOS	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	COMPETENCIAS CLAVE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ d ▪ e ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.1. escoita, memorización e reprodución de textos procedentes da literatura popular oral galega (refráns, adiviñas, lendas, contos, poemas, conxuros, cancións, ditos, romances, cantigas) e da literatura galega en xeral. ▪ B5.2. Valoración e aprecio do texto literario galego (oral ou non) como vehículo de comunicación, fonte de coñecemento da nosa cultura e como recurso de gozo persoal. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.1. escoitar, memorizar, reproducir e valorar textos procedentes da literatura popular galega e da literatura galega en xeral. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB5.1.1. escoita, memoriza e reproduce textos procedentes da literatura popular oral galega (refráns, adiviñas, lendas, contos, poemas, conxuros, cancións, ditos, romances, cantigas) e da literatura galega en xeral. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB5.1.2. Valora os textos da literatura galega (oral ou non) como fonte de coñecemento da nosa cultura e como recurso de gozo persoal. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CCEC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ d ▪ e ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.3. Lectura persoal, silenciosa e en voz alta de obras en galego adecuadas á idade e aos intereses (conto, cómic, novela). ▪ B5.4. Lectura guiada de textos da literatura infantil, adaptacións de obras literarias clásicas e literatura actual en diversos soportes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.2. Ler textos e obras en galego da literatura infantil, adaptacións de obras clásicas e literatura actual, adaptadas á idade e en diferentes soportes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB5.2.1. Le en silencio obras e textos en galego da literatura infantil, adaptacións de obras clásicas e literatura actual, adaptadas á idade e en diferentes soportes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CCEC ▪ CD
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB5.2.2. Le en voz alta obras e textos en galego da literatura infantil, adaptacións de obras clásicas e literatura actual, adaptadas á idade e en diferentes soportes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CCEC ▪ CD
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ d ▪ e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.5. Lectura comentada de poemas, de relatos e de obras teatrais tendo en conta as convencións literarias (xéneros, figuras) e a presenza de certos temas e motivos repetitivos e tópicos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.3. Analizar as características dos diferentes xéneros e as figuras literarias, así como temas e tópicos recorrentes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB5.3.1. Recoñece as características fundamentais dos diferentes xéneros literarios: narrativa, poesía e teatro. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CCEC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB5.3.2. Distingue algúns recursos retóricos e métricos propios dos poemas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB5.3.3. Identifica e emprega algunhas figuras literarias: comparacións, metáforas, personificacións, hipérbolos e xogos de palabras. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CCEC ▪ CAA

			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB5.3.4. Identifica temas e tópicos recorrentes na literatura. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CCEC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.6. Recreación e composición de poemas e relatos para comunicar sentimentos, emocións, estados de ánimo, lembranzas, recoñecendo as características dalgúns modelos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.4. Recrear e compoñer poemas e relatos a partir de modelos dados. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB5.4.1. Recrea e compón poemas e relatos, a partir de modelos dados, para comunicar sentimentos, emocións, estados de ánimo, lembranzas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CCEC ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ d ▪ e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.7. Dramatización electura dramatizada de textos literarios diversos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.5. Participar activamente en dramatizacións de textos literarios diversos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB5.5.1. Participa activamente en dramatizacións de textos literarios diversos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ e ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.8. Valoración da literatura en calquera lingua (maioritaria, minoritaria ou minorizada), como vehículo de comunicación, fonte de coñecemento e como recurso de gozo persoal. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.6. Valorar a literatura en calquera lingua, como vehículo de comunicación, fonte de coñecemento e como recurso de gozo persoal. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB5.6.1. Valora a literatura en calquera lingua, como vehículo de comunicación, fonte de coñecemento e como recurso de gozo persoal. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC ▪ CCEC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ e ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.9. Interese por coñecer os modelos narrativos e poéticos que se utilizan noutras culturas. ▪ B5.10. Comparación de imaxes, símbolos e mitos facilmente interpretables que noutras culturas serven para entender o mundo e axudan a coñecer outras maneiras de relacións sociais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.7. Amosar interese, respecto e tolerancia ante as diferenzas persoais, sociais e culturais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB5.7.1. Compara imaxes, símbolos e mitos sinxelos doutras culturas cos da cultura galega, amosando interese e respecto. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CCEC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB5.7.2. Aмосa curiosidade por coñecer outros costumes e formas de relación social, respectando e valorando a diversidade cultural. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CCEC

6. PERFIL COMPETENCIAL

Competenci as clave	ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE AVALIABLE
CL	Coñece, de xeito xeral, as características máis relevantes (históricas, socioculturais...) da lingua galega.
CL/CSC	Identifica e valora a lingua galega dentro da realidade plurilingüe e pluricultural de España e de Europa.
CL	Identifica, de maneira global, as diferenzas lingüísticas, bastante evidentes, das variedades da lingua galega.
CL/CSC	Valora a variedade interna da lingua como símbolo de riqueza lingüística e cultural, así como o estándar como variante unificadora.
CL	Recoñece, de forma xeral, e evita as interferencias entre as linguas que está a aprender.
CL	Identifica diferenzas, regularidades e semellanzas, ortográficas e léxicas entre todas as linguas que coñece e/ou está a aprender, como punto de apoio para a súa aprendizaxe.
CL	Utiliza a lingua oral en faladoiros e exposicións con distintas finalidades (académica guiada polo mestre/a, social e lúdica), e como forma de comunicación e de expresión persoal (sentimentos, emocións...) en distintos ámbitos.
CL	Expon as ideas con claridade, coherencia e corrección, expresándose de forma espontánea ou utilizando modelos en situacións de comunicación dirixidas.
SC	Presta atención ás intervencións dos compañeiros, amosando respecto e consideración polas ideas, os sentimentos e as emocións dos demais.
SC	Emprega as normas sociocomunicativas: espera de quendas, escoita activa, participación respectuosa, progresiva adecuación á intervención do interlocutor e certas normas de cortesía.
CL	Recoñece e emprega conscientemente recursos lingüísticos (entoación, ton de voz, ritmo do discurso, vocabulario adecuado e estrutura do contido) e non lingüísticos (xestual, corporal, elementos visuais) para comunicarse nas interaccións orais.
CL	Expresase cunha pronunciación e unha dicción correctas (articulación, ritmo, entoación) cando narra feitos ocorridos, experiencias persoais, historias, relatos, trama de libros ou películas, ou ben describe personaxes e lugares coñecidos. Expón temas concretos de interese ou de estudo, desenvolvendo algún dos seus aspectos.
CL	Expresa as súas propias ideas comprensiblemente, con orde e coherencia, achegando o seu punto de vista.
CL	Participa activamente nas situacións interactivas de comunicación na aula, contestando a preguntas e facendo comentarios relacionados co tema (faladoiros, presentacións e asembleas).
CL	Participa de forma construtiva, incorporando achegas e construíndo un coñecemento común nas tarefas da aula.
CL	Amosa unha actitude de escoita activa, centrando a súa atención na mensaxe emitida e interactuando co interlocutor.
CL	Comprende a información xeral en textos orais de uso habitual (noticias, avisos, anuncios, horarios, instrucións, normas...).
CL	Comprende o significado de elementos básicos do texto necesarios para entender o sentido global (léxico, locucións).
CL	Emprega nas súas expresións un vocabulario adecuado a súa idade, diferenciando as funcións da linguaxe.
AA	Utiliza de forma habitual distintos recursos (diccionario, textos, Internet...) para ampliar o seu vocabulario.
CL	Distingue polo contexto o significado e as correspondencias entre fonema e grafía (palabras homófonas, homónimas, parónimas, polisémicas).
CL	Identifica o tema do texto.
CL	Obtén as principais ideas dun texto.
CL	Resume un texto distinguindo as ideas principais e empeza a diferenciar as secundarias.
CL	Recoñece textos orais segundo a súa tipoloxía: narrativos, descritivos, informativos e instrutivos.
CL	Memoriza breves textos literarios ou non literarios próximos aos seus gustos e intereses, utilizando a creatividade.
CL	Usa con corrección e creatividade as distintas técnicas e estratexias de comunicación oral que estudou.
CL	Actúa en resposta ás ordes ou instrucións dadas para levar a cabo actividades diversas.
CL	Responde de forma correcta a preguntas concernentes á comprensión literal, interpretativa e crítica do texto, atendendo a elementos explícitos e non-explícitos.
AA	Utiliza a información para levar a cabo diversas actividades en situacións de aprendizaxe individual ou colectiva.
CL	Reproduce textos orais sinxelos e breves imitando modelos (narrativos, descritivos, argumentativos, expositivos, instrutivos, informativos e persuasivos).
CL	Recorda algunhas ideas básicas dun texto escoitado e exprésasas oralmente respondendo a preguntas directas.
CL	Organiza e comeza a planificar o discurso adecuándose a situación de comunicación e as diferentes necesidades comunicativas (narrar, describir, informarse, dialogar), utilizando os recursos lingüísticos pertinentes.

CL	Usa de forma efectiva a linguaxe oral para comunicarse e aprender: escoita activamente, recolle datos pertinentes, participa en enquisas e entrevistas, e expresa oralmente con claridade o propio xuízo.
CL-AA	Resume entrevistas, noticias e debates infantís procedentes da radio, da televisión, da prensa escrita ou de internet. Sitúase ante as propostas cun obxectivo claro de actuación (extraer información concreta, responder a dúbidas formuladas ou a intereses persoais) e utiliza despois a información obtida en posteriores actuacións.
IEE	Transforma en noticias feitos cotiáns próximos a súa realidade, axustándose a estrutura e a linguaxe propias do xénero e imitando modelos.
CL	Realiza entrevistas dirixidas.
IEE	Prepara reportaxes sobre temas de interese próximos, seguindo modelos.
CL	Le en voz alta diferentes tipos de textos apropiados a súa idade con velocidade, fluidez e entoación adecuada.
CL	Descodifica con precisión e rapidez palabras propias da idade e aplica os signos de puntuación (por exemplo, punto, coma, signos de interrogación e exclamación etc.) para darlle sentido á lectura.
CL	Entende a mensaxe, de maneira global, e identifica as ideas principais e secundarias dos textos lidos en voz alta ademais de identificar recursos como a retranca e a ironía.
CL/CEC	Valora os textos da literatura oral galega como fonte de coñecemento da nosa cultura e como recurso de gozo.
CL	Amosa comprensión de diferentes tipos de textos non literarios (expositivos, narrativos, descritivos e argumentativos) e de textos da vida cotiá.
CL	Le en silencio, coa velocidade adecuada, textos de diferente complexidade.
CL	Realiza lecturas en silencio comprendendo os textos lidos (resume, extrae, entresaca, deduce, opina).
CL	Identifica as partes da estrutura organizativa dos textos e capta o seu propósito.
CL	Elabora resumos de textos lidos.
CL	Aplica diferentes mecanismos de cohesión en distintos tipos de texto.
CL	Produce esquemas e mapas conceptuais a partir de textos expositivos achegados na aula.
CL	Interpreta o valor do título e as ilustracións máis relevantes.
CL	Marca as palabras clave dun texto que axudan á súa comprensión.
AA	Activa coñecementos previos e axúdase deles para comprender un texto.
AA	Realiza inferencias e formula hipóteses baseándose no texto e nas imaxes que o acompañan.
CL-MAT	Interpreta os datos contidos nos gráficos, establecendo relacións coa información que aparece no texto relacionada con eles.
CL-AA	Interpreta esquemas de chave, números, mapas conceptuais e mapas mentais sinxelos.
CL	Aplica por propia iniciativa unha lectura comprensiva de textos.
CL	Le voluntariamente textos propostos polo mestre/a en diversos soportes.
AA	Compara distintas fontes bibliográficas e textos de soporte informático para obter datos e información, co obxectivo de levar a cabo traballos individuais ou en grupo.
CL	Interpreta e explica o significado de palabras e expresións coa axuda do contexto.
CL	Explica a idea principal do texto periodístico e publicitario, identificando a súa intención comunicativa.
AA	Ordena, interpreta e formula hipóteses sobre o contido. Sabe relacionar os elementos lingüísticos cos non lingüísticos nos textos periodísticos e publicitarios.
AA	Conecta as relacións entre as ilustracións e os contidos do texto, formula hipóteses e realiza predicións.
CL	Reconece a linguaxe figurada (metáforas, personificacións, hiperboles e xogos de palabras), a retranca e a ironía.
D	Aplica os medios informáticos sobre traballos dados polo mestre/a para obter información.
CL	Examina e clasifica a información, e é capaz de resumila.
AA	Usa a biblioteca do centro ou a da súa localidade para localizar un libro determinado, aplicando as normas de funcionamento.
CL	Expon os argumentos de lecturas realizadas, dando conta dalgunhas referencias bibliográficas: autor, editorial, xénero, ilustracións.
AA	Analiza, coa axuda do mestre/a, textos con criterio persoal e expresa o gusto pola lectura de diversos xéneros literarios como fonte de entretemento, manifestando a súa opinión sobre os textos lidos.
CL-D	Escribe, en distintos soportes, textos propios do ámbito da vida cotiá: diarios, opinións e entradas en blogs, cartas, correos electrónicos, noticias e xornais, imitando textos modelo ou sen referencia.
CL	Escribe textos usando o rexistro adecuado, organizando as ideas con claridade, enlazando enunciados en secuencias lineais cohesionadas e respectando as normas gramaticais e ortográficas, a partir da imitación de textos modelo ou sen referencia.
IEE	Escribe diferentes tipos de texto adecuando a linguaxe as características do xénero e do tipo de texto: diarios, opinións e entradas en blogs, cartas, correos electrónicos, noticias e xornais, a partir da imitación de textos modelo ou sen modelos de referencia, encamiñados a desenvolver a súa capacidade creativa na escritura.
CL	Resume o contido de textos propios do ámbito da vida persoal e do ámbito escolar, recollendo as ideas fundamentais e utilizando unha expresión persoal.
CL	Aplica correctamente os signos de puntuación e as normas ortográficas, e atianza as regras de acentuación.
CL	Reproduce textos ditados con corrección e maior ritmo, e incluíndo vocabulario complexo seleccionado.
CL-AA	Afiánzase na utilización de estratexias de busca e selección da información: tomar notas e elaborar

	esquemas, guións ou mapas conceptuais.
AA-D	Utiliza habitualmente fontes en formato papel e dixital (dicionario, Internet...) no proceso da escritura de forma autónoma e por iniciativa persoal, ou ben respondendo a unha solicitude.
CL AA	Afiánzase na elaboración de cuestionarios, esquemas, resumos, mapas conceptuais e descrições de forma clara e visual.
CL-D-IEE	Presenta informes e traballos máis extensos de maneira ordenada e clara, utilizando soporte papel e dixital, sobre problemas ou situacións sinxelas, recollendo información de distintas fontes (directas, libros, Internet), seguindo un plan de traballo e expresando conclusións.
AA	Elabora informes e traballos máis extensos de maneira ordenada e clara, seguindo un guión establecido que supoña a busca, selección e organización da información de textos de carácter científico, xeográfico ou histórico.
SC-CL	Pon interese e esforzase por escribir correctamente (grafía, orde, limpeza e estética) de forma persoal, creativa e con sensibilidade.
CL	Expresa, por escrito e brevemente, opinións, reflexións e valoracións argumentadas.
CL-AA-IEE	Planifica e redacta textos seguindo uns pasos: planificación, redacción, revisión e mellora. Determina con antelación como será o texto, a súa extensión, a presentación etc. Adapta a expresión á intención, tendo en conta o interlocutor e o asunto de que se trata. Presenta os escritos con limpeza, claridade, precisión e orde. Reescribe o texto.
CL-SC	Valora a súa propia produción escrita, así como a dos seus compañeiros.
CL-D	Afiánzase no uso das novas tecnoloxías para escribir, presentar os textos e buscar información.
D	Afiánzase no uso de Internet e das TIC: reprodutor de vídeo, reprodutor de DVD, ordenador, reprodutor de D-audio, cámara de fotos dixital e gravadora de audio como recursos para a realización de tarefas diversas (escribir e modificar un texto, crear táboas e gráficas etc.).
CL	Distingue as diferentes categorías gramaticais pola súa función na lingua: presentar, substituír e expresar características do nome e das distintas clases de palabras nas súas producións orais e escritas.
CL	Conxuga con corrección os tempos verbais do modo indicativo e subxuntivo de todos os verbos.
CL	Clasifica familias de palabras segundo distintos campos semánticos.
CL	Coñece, recoñece e usa sinónimos, antónimos, palabras polisémicas, frases feitas, siglas e abreviaturas.
CL	Coñece palabras polisémicas, homónimas, compostas, prefixos e sufixos, e é capaz de crear palabras derivadas e de incorporalas nas súas producións orais e escritas.
CL	Identifica e clasifica os diferentes tipos de palabras nun texto, atendendo distintos criterios.
CL	Coñece e utiliza os conectores básicos para enlazar ideas e darlle cohesión ao texto.
CL	Coñece as oracións como unidades de significado completo. Recoñece a oración simple e separa suxeito de predicado.
CL	Coñece a estrutura do dicionario e úsao para buscar o significado de palabras dadas, iniciándose en derivados, plurais, formas verbais e sinónimos.
CL	Elixo e explica a acepción correcta da palabra descoñecida, segundo a situación presentada no texto oral ou escrito, ou ben entre as varias acepcións que lle ofrece o dicionario.
CL	Coñece e aplica as normas ortográficas traballadas e úsaas nas súas producións escritas.
CL	Identifica as características que definen as diferentes clases de palabras e utilízalas para construír producións cada vez máis ricas e correctas.
CL	Utiliza correctamente as normas da concordancia de xénero e de número na expresión oral e escrita, de forma autónoma.
CL	Distingue a sílaba átona e tónica, e clasifica as palabras dun texto distinguindo entre palabras agudas, graves e esdrúxulas.
CL	Usa con corrección os signos de puntuación.
CL	Coñece e aplica as regras de uso do acento nas palabras agudas, graves e esdrúxulas así como o acento diacrítico.
CL	Utiliza unha sintaxe adecuada nas producións escritas propias, revisándoas baixo criterios de concordancia e corrección.
D	Utiliza distintos programas educativos dixitais como apoio e reforzo da aprendizaxe.
CL-CEC	Diferencia, valora e respecta as variedades da lingua galega.
CL	Coñece as características fundamentais de textos literarios narrativos, poéticos e dramáticos, considerándoos como medio de aprendizaxe.
CL	Recoñece a linguaxe figurada (metáforas, personificacións e xogos de palabras) en textos literarios.
CL	Identifica algúns recursos retóricos e métricos propios dos poemas.
CL	Diferencia comparacións, metáforas, aumentativos, diminutivos e sinónimos en textos literarios.
CL	Escribe textos literarios (por exemplo, contos, poemas, cancións e pequenas obras teatrais), a partir de pautas ou modelos dados, utilizando recursos léxicos e sintácticos nas citadas producións.
CL	Participa en dramatizacións de produción propia individualmente e en grupo.
CL	Memoriza e reproduce textos orais breves e sinxelos (contos, poemas, cancións, refráns, adiviñas e trabalinguas).
CCEC	Amosa curiosidade por coñecer outros costumes e formas de relación social, respectando e valorando a diversidade cultural.

7. ENSINANZAS TRANSVERSAIS

EDUCACIÓN MORAL

- Desenvolver a autonomía persoal e tamén as posibilidades de tomar iniciativas e establecer relacións afectivas nas actividades habituais e nas relacións de grupo.
- Comprender e valorar as características e as calidades das persoas que o rodean, establecendo relacións equilibradas e construtivas.

EDUCACIÓN CÍVICA

- Manifestar interese por escoitar, comprender, informarse e poder participar posteriormente en conversas, debates e mesas redondas, respectando a quenda de palabra e valorando as ideas e as intervencións dos outros.
- Implicarse activamente nos diálogos e adoptar unha actitude dialogante nas situacións cotiás que o requiren.

EDUCACIÓN PARA A PAZ

- Respetar a diversidade lingüística dos inmigrantes e rexeitar calquera tipo de discriminación.
- Coñecer e valorar as variedades dialectais da lingua galega.
- Valoración das tradicións e os costumes doutros países como riqueza.

EDUCACIÓN PARA A IGUALDADE ENTRE OS SEXOS

- Conseguir unha visión do mundo libre de estereotipos sexistas e rexeitar calquera tipo de discriminación por razón de sexo.

EDUCACIÓN PARA A SAÚDE

- Actuar con autonomía nas actividades cotiás e nas relacións de grupo, asumindo as responsabilidades que lle correspondan.

EDUCACIÓN AMBIENTAL

- Servirse das competencias orais e escritas adquiridas para valorar criticamente a propia contorna e interesarse por respectala e melloralala.
- Coñecer os problemas principais que se producen no ambiente e reflexionar sobre as súas posibles solucións coa axuda da linguaxe.
- Respetar os seres vivos.

EDUCACIÓN PARA O LECER

- Valorar a lectura de fragmentos de obras literarias acordes á súa idade como unha fonte de pracer e gozo estético.

8. AVALIACIÓN INICIAL

Na primeira quincena do curso realizarase unha proba de avaliación inicial que consistirá en:

- Lectura en voz alta.
- Comprensión lectora.
- Expresión escrita.

9. PROCEDIMIENTOS, INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN E CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN

Os criterios de cualificación serán fundamentais para valorar o grao de adquisición das competencias básicas e os obxectivos fixados.

No primeiro trimestre realizarase unha avaliación inicial que servirá de referencia para o desenvolvemento do currículo.

Ao longo do curso realizaranse tres avaliacións, informando por escrito ao alumno e aos pais das cualificacións obtidas. A materia dividirase en temas ou unidades didácticas que se repartirán ao longo das tres avaliacións.

Os procedementos serán variados e descritivos para facilitar a información do progreso nesta área e as competencias básicas, utilizando os seguintes instrumentos:

Observación sistemática.

Revisión de cadernos e traballos realizados polos alumnos/as.

Seguimento personalizado no programa Snappet (de ser o caso) no ordenador.

Probas orais e escritas e probas na tableta dixital.

Rexistro e control por parte do profesorado

Valoramos:

A realización dos exercicios diarios na clase no caderno e na tableta dixital.

A realización das tarefas de casa no caderno e na tableta dixital

O seu interese

O esforzo

A resposta das preguntas diarias orais da clase

A realización das probas

Teranse en conta as expresións escritas, tanto as realizadas na casa, nas que se terá en conta o prazo de entrega; como as levadas a cabo na aula.

Valoraranse nunha escala do 1 ao 10 tendo en conta que a nota inferior a 5 é considerada que non supera os obxectivos

Adoptando os seguintes **CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN:**

Comunicación Oral: Falar e escoitar:20%

Comunicación escrita: Ler: 20%

Comunicación escrita : Escribir: 30%

Coñecemento da Língua: 20%

Educación literaria: 10%

Tendo en cada un dos bloques incluídas as tarefas individuais e a actitude dos alumnos.

10. METODOLOXÍA

A área de Lingua ten que perseguir que o alumno/a adquiera un sistema de signos, pero tamén o seu significado cultural e o modo en que as persoas integran a realidade. Que a linguaxe lle sirva de instrumento cultural de regulación da convivencia, de expresión de ideas, sentimentos e emocións e de regulación da propia conduta. Tamén ten que perseguir que o alumno/a sexa capaz de construír unha representación do mundo compartida e que sexa capaz de comunicala. En definitiva, que sexa capaz de desenvolverse con facilidade en diferentes situacións da vida e especialmente na escola, utilizando os textos académicos para a aprendizaxe e o desenvolvemento do resto de áreas.

O ensino da área ten que partir do uso da lingua que os alumnos xa adquiriron ao comezo da etapa. Partindo disto, terase que ampliar a competencia comunicativa e lingüística de forma que sexan capaces de interactuar en todos os ámbitos sociais nos cales participan.

O uso social da lingua en contextos familiares, privados, públicos e escolares, ten que ser o fío condutor dos contidos da área.

Tense que entender a lingua desde a perspectiva global, posto que os diferentes bloques de contidos en que se articula a área non poden corresponder á práctica docente, senón que esta tense que enfrontar relacionando os diferentes bloques, posto que todos eles están moi relacionados.

A integración das **competencias** e as **intelixencias múltiples** á área supón insistir máis nas ferramentas esenciais da aprendizaxe (comprensión e expresión oral e escrita) e pór en práctica estratexias didácticas que consideren as diferentes posibilidades de adquisición do alumno/a. Isto conséguese:

Nas **tarefas integradas**.

Nas páxinas de repaso a final de cada unidade didáctica do libro do alumno/a. Nas

actividades competenciais e de intelixencias múltiples

É a través destes proxectos e tarefas integradas que os alumnos poden desenvolver as súas capacidades ao redor da planificación do traballo, a selección dun tema de interese, dos contidos e dos materiais que se utilizarán e en relación coa elaboración e presentación do proxecto, a súa corrección e, finalmente, a exposición, todo nunha contorna de colaboración e intercambio entre iguais. En definitiva, predomina o traballo cooperativo que permite desenvolver a capacidade de discusión, a comunicación, o intercambio de ideas, o respecto e a comprensión das opinións alleas, e a reflexión sobre as propias ideas.

O **uso das TIC** é un elemento para favorecer a construción de aprendizaxes con sentido, posto que nos permite motivar o alumno/a, contextualizar o contido obxecto de aprendizaxe, facilitar a relación da nova aprendizaxe con contextos reais, facilitar a transferencia, xeneralizar e ampliar o contido e facilitar a elaboración de síntese e a transferencia do coñecemento. Por tal motivo, neste curso imos comezar a aplicar a metodoloxía dixital “SNAPPET”, que a través do traballo con tabletas dixitais personaliza a aprendizaxe dos nosos alumnos. Ademais permitirá que o traballo personalizado de cada alumno sexa levado a cabo tanto no colexio como na casa, así como un seguimento por parte do profesor e dos pais do número de actividades realizadas por cada alumno e do progreso da súa aprendizaxe.

A metodoloxía proposta promove a construción de aprendizaxes significativas a partir de secuencias de adquisición de coñecementos que propoñen:

Evocación de coñecementos previos para abordar os contidos novos.

Progresiva e coidadosa incorporación de coñecementos novos, a través de exemplos extraídos de situacións cotiás e contextualizadas para o alumno/a de sexto curso, que favorecen a súa comprensión. Isto posibilita a transferencia de aprendizaxes á vida cotiá, conectando coa adquisición das competencias propias da materia.

Exercicios e actividades diversificados que teñen en conta competencias e intelixencias múltiples: traballo individual e en grupo, traballo cooperativo en Proxectos e en tarefas integradas, uso das TIC e actividades que traballan contidos fundamentais. Están secuenciados por niveis de dificultade, abordan diversidade de estilos cognitivos e intelixencias e facilitan a adquisición de competencias a todos os alumnos.

11.- ORGANIZACIÓN DE ESPAZOS.

- Aula:
 - Adaptable segundo as actividades (orais, escritas, proxectos, con encerado dixital, canón...).
 - A disposición permitirá desprazarse con facilidade polos distintos espazos e os materiais estarán ao alcance dos nenos para que traballen de forma autónoma.
 - Distribución posible en grupos, asemblea, recunchos de xogo e traballo individual.
- Espazos comúns:
 - Patio, corredores, ximnasio, comedor, biblioteca do centro, sala de informática...
- Espazos exteriores (casa, biblioteca, visitas...):
 - Proxectos cooperativos, exercicios de aplicación, consolidación e estudo autónomo.

12.- MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS.

- Libro dixital
- Tableta dixital (de ser o caso)
- Libros de lectura
- Recursos educativos (Internet).
- Ordenador.
- Encerado dixital.

13.- ATENCIÓN Á DIVERSIDADE.

Terase en conta a atención á diversidade de niveis, estilos e ritmos de aprendizaxe, de intereses e capacidades dos alumnos:

- **ADAPTACIÓN CURRICULAR (BÁSICA):** Os contidos nucleares da unidade didáctica preséntanse de forma máis pautada, con maior apoio gráfico, seguindo unha secuencia de aprendizaxe que facilita a adquisición de competencias por parte dos alumnos.
- **COMPETENCIAS e INTELIXENCIAS MÚLTIPLES:** Contémplase a diversidade de estilos cognitivos e de intelixencias en aprendizaxes coa lectura, co movemento, coa representación plástica, coa dramatización...
- **PLANS INDIVIDUAIS** dirixidos a alumnos que o requiren (estranxeiros, incorporación tardía, necesidades educativas especiais e superdotación) **CON FICHAS DE REFORZO E/OU AMPLIACIÓN**
- **ACTIVIDADES MULTINIVEL:** Posibilita que os alumnos atopen, respecto ao desenvolvemento dun contido, actividades que se axustan ao seu nivel de competencia curricular, aos seus intereses, habilidades e motivacións.
- **ENSINO TITORADO .**
- **TRABALLOS DE INVESTIGACIÓN.**
- **LECTURAS E CONSULTAS DE FORMA LIBRE.**

14.- INCORPORACIÓN DAS TICS.

Pretendemos que as TIC se incorporen plenamente na aula, xa que la sociedade así o demanda, pero dun xeito natural, como un elemento máis do proceso de ensino-aprendizaxe. Para iso, aproveitaremos os recursos educativos de internet, aportando enlaces á citada rede para que os alumnos realicen traballos de busca de información, selección, organización e transformación da mesma. Pero, sobre todo, este curso imos aplicar a metodoloxía dixital “SNAPPET”, co uso de tabletas dixitais na aula e posibilitando que os alumnos poidas realizar as actividades tamén nas súas casas.

Así mesmo, os alumnos traballarán con programas de tratamento de texto –Word, LibreOffice,... - para a realización de producións escritas, así como con outros programas de presentacións e elaboración de publicacións – Powerpoint , Publisher, Scribus e similares- para presentar resumes de libros, sinopse de películas, etc..

Tamén traballarán con programas de tratamento de vídeo, para que elaboren as súas propias producións e as suban á páxina web do centro.

Moitos destes traballos teranos que subir a un blog educativo pertencente ao curso.

Ademais, de modo experimental, traballaremos coa aplicación “Plickers” co fin de motivar aos alumnos cara á aprendizaxe.

15.- ACCIÓN DE CONTRIBUCIÓN AO PROXECTO LECTOR DO CENTRO.

Recomendación de libros

Cada unidade introdúcese coa súa lectura correspondente. Recoméndase ao alumnado a conveniencia da lectura desa obra completa.

Para calquera neno/a é moi motivador iniciar a lectura dun libro que foi recomendado e valorado por algún compañeiro/a

Tamén se propoñen libros voluntarios cada trimestre que subirán a nota nesta materia.

ITINERARIO LECTOR DE 6º. CURSO

Propoñeranse un libro para lingua galega e outro para castelá.

Hora de ler :

Durante 20 min diarios (despois do recreo) o alumnado ten un tempo de recollemento, de intimidade para introducirse na lectura libre escollida por eles.

Outras veces pódese facer lectura guiada dalgún libro común.

Establécense unhas lecturas reflectidas no proxecto lector anual.

Poden ir xurdindo outras por intereses diversos ao longo do ano escolar.

Lectura na rede:

Outra forma de levar a cabo a hora de ler, é facelo a través da rede como un medio de coñecer outros soportes.

Mochila viaxeira:

Unha experiencia motivadora para toda a familia. Unha maneira de compartir libros, música, películas e incluso xogos interactivos que activan a mente de todos eles.

Exposicións:

Os libros saen da biblioteca, igual que nas anteriores actividades, para ocupar os corredores e achegar o seu contido ao alumnado.

Busca de información

É importante ensinar ao alumnado a buscar información para dar resposta ás súas inquiredanzas, saber onde atopala, ser quen de discernir entre a boa ou mala información, ... deste xeito alcanzariamos unha das competencias básicas que consideramos fundamental para a formación do alumnado: *Aprender a aprender*.

Dramatizacións

Teatro, de monicreques ou personaxes reais, os conta-contos... Declamacións de poemas; aprendizaxe dalgúns deles e incluso intentar musicar ou investigar se están musicados.

Escribir e ilustrar

Facer os seu propios relatos e a ilustracións dos mesmos.

Ilustrar poemas ou fragmentos literarios.

Presenza de escritores e ilustradores no centro

16.- ACCIÓNS DE CONTRIBUCIÓN AO PROXECTO LINGÜÍSTICO DO CENTRO..

1. SITUACIÓN DO ALUMNADO DE 6º DE PRIMARIA

O alumnado de 6º é maioritariamente castelán falante. Teñen o castelán como lingua inicial e como lingua habitual.

Obsérvase que a competencia en lingua galega mellora na escrita, estando un pouco máis baixo o nivel que o castelán, pero na expresión oral é moito máis baixa.

2. LINGUAS DO ENSINO NESTAS ÁREAS

Por suposto, a lingua en que se vai levar a cabo esta área é a LINGUA GALEGA. ou a LÍNGUA CASTELÁ segundo o horario de aula para cada materia .

3. OBXECTIVOS XERAIS

Respondendo a un contorno castelán falante e como pautas para a planificación do noso proxecto lingüístico, centrarémonos en dous obxectivos xerais:

Que o alumnado aumente a competencia e uso habitual do galego. Que acaden unha axeitada competencia en galego ao remate da etapa.

4. OBXECTIVOS ESPECÍFICOS

Ser quen de manter unha conversa en galego. Ler en galego con fluidez.

Ampliar o vocabulario galego.

Ser quen de expresarse por escrito con soltura en galego.

5. ACTIVIDADES

Os obxectivos anteriores estanse a desenvolver mediante as actividades que se describen a continuación:

1. Festas tradicionais: Magosto, Entroido, Festas de Nadal e Día da Paz...
2. Semana das Letras Galegas
3. Emprego de material bibliográfico, fonográfico, audiovisual e informático en lingua galega
- 4.-Traballo co xornal "La Voz de Galicia" os mércores.
5. Encontros con Ilustradores, Autores e Contacontos en lingua galega
6. Utilización das TICs e en especial a nosa web realizada en lingua galega

17.- ACCIÓNS DE CONTRIBUCIÓN AO PLAN DE CONVIVENCIA DO CENTRO.

O COIDADADO DA PERSOA:

Procuraremos acadar nos nosos alumnos o **benestar emocional**.

Traballaremos a **educación en valores**: segundo os temas especificados anteriormente.

Prestaremos especial **atención á diversidade** entendendo a diferenza coma un valor. Realizaranse fichas de reforzo e ampliación de cada unha das unidades.

O alumnado deberá acudir ao centro en condicións axeitadas de hixiene, coa debida puntualidade e coas súas tarefas feitas

O COIDADADO DO ENTORNO:

Buscamos unha escola aberta e integrada no entorno

Procuraremos ter un entorno físico agradable:

- Traballaranse a normas:
 - De funcionamento da aula:

Cumprimento das normas xerais da aula Orden e limpeza na realización das tarefas.

Orden e colocación do seu material e das mesas.

- De funcionamento doutras dependencias:

Informática e biblioteca

O COIDADADO DAS RELACIÓNS:

Coas familias: O contacto directo coas familias será levado a cabo polo profesor tutor. O profesor de cada unha das materias informará ao profesor/a tutor/a das cualificacións, cumprimento de normas... de cada un dos alumnos para informar á familia. Todo isto non implica que calquera pai ou nai poida solicitar entrevista con calquera profesor para aclarar calquera dúbida ou problema.

Todo o profesorado que imparte clase ao grupo de alumnos establecerá reunións periódicas para estar sempre informados da marcha de cada un dos alumnos.

- Consideramos fundamental a *coordinación entre todo o profesorado* para a marcha do centro.

18.- ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES..

Participación en:

1. Festas tradicionais: Magosto, Entroido, Festas de Nadal e Día da Paz...
2. Día de Rosalía
3. Semana das Letras Galegas

Dramatizacións de lecturas

Recitado de poemas

Elaboración de contos

Exposicións literarias

Asistencia a obras de teatro

Encontros con Ilustradores,

Autores e contacontos en lingua galega

19.- AVALIACIÓN DA PROGRAMACIÓN.

ADECUACIÓN DA PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA		RESULTADOS ACADÉMICOS	PROPOSTAS DE MELLORA
Preparación da clase e dos materiais didácticos	Hai coherencia entre a programación e o desenvolvemento das clases.		
	Existe unha distribución temporal equilibrada.		
	O desenvolvemento da clase adecúase ás características do grupo.		
Utilización dunha metodoloxía adecuada	Tivéronse en conta aprendizaxes significativas. Considérase a interdisciplinariedade (en actividades, tratamento dos contidos etc.).		
	A metodoloxía fomenta a motivación e o desenvolvemento das capacidades do alumno/a.		
Regulación da práctica docente	Grao de seguimento dos alumnos.		
	Validez dos recursos utilizados na clase para as aprendizaxes.		
	Os criterios de promoción están acordados entre os profesores.		
Avaliación das aprendizaxes e información que deles se lles dá aos alumnos e ás familias	Os criterios para unha avaliación positiva atópanse vinculados aos obxectivos e aos contidos.		
	Os instrumentos de avaliación permiten rexistrar numerosas variables da aprendizaxe.		
	Os criterios de cualificación están axustados a tipoloxía de actividades planificadas.		
	Os criterios de avaliación e os criterios de cualificación déronse a coñecer: <ul style="list-style-type: none"> • Aos alumnos. • Ás familias. 		
Utilización de medidas para a atención á diversidade	Adóptanse medidas con antelación para coñecer as dificultades de aprendizaxe.		
	Ofreceuse resposta as diferentes capacidades e ritmos de aprendizaxe.		
	As medidas e os recursos ofrecidos foron suficientes.		
	Aplica medidas extraordinarias recomendadas polo equipo docente atendendo aos informes psicopedagóxicos.		

20.- MODIFICACIÓNS PROPOSTAS NA MEMORIA DO CURSO ANTERIOR.

No próximo curso, realizaranse as modificacións oportunas tendo en conta os resultados da avaliación recollidos no cadro anterior.

**PROGRAMACIÓN
CIENCIAS SOCIAIS
6º ED. PRIMARIA**

CEIP PLURILINGÜE GRAXAL-CAMBRE

Esta programación foi elaborada segundo as directrices aplicando a
lexislación vixente da LOMCE

*DECRETO 105/2014, do 4 de setembro, polo que se establece o currículo
da educación primaria na Comunidade Autónoma de Galicia*

INDICE

21. Introducción e contextualización
22. Obxectivos da Educación Primaria
23. Competencias clave
24. Obxectivos en clave de competencias de Ciencias sociais de 6º Prim
25. Obxectivos, contidos, criterios de avaliación e estándares de aprendizaxe
26. Perfil competencial
27. Ensinanzas transversais
28. Avaliación inicial
29. Procedimentos e instrumentos de avaliación y Criterios de cualificación
30. Metodoloxía
31. Organización de espazos
32. Materiais e recursos didácticos
33. Atención á diversidade
34. Incorporación das TIC
35. Accións de contribución ao proxecto lector do centro
36. Accións de contribución ao proxecto lingüístico do centro
37. Accións de contribución ao plan de convivencia do centro.
38. Actividades complementarias e extraescolares
39. Avaliación da programación.
40. Modificaciónes propostas na memoria do curso anterior

1. INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN

O obxecto da área de ciencias sociais é preparar ao alumnado para vivir en sociedade, respectando as regras sociais e democráticas.

Esta área integra diversos ámbitos de estudo, centrándose en aspectos xeográficos, sociolóxicos, económicos e históricos. A organización de contidos queda establecido do seguinte xeito:

Bloque 1. Contidos comúns.

Bloque 2. O mundo que nos rodea

Bloque 3. Vivir en sociedade

Bloque 4. As pegadas do tempo

Estes bloques establécense para facilitar a concreción curricular da área, pero, en ningún caso, o desenvolvemento curricular se limitará a seguir esta estrutura, senón que os contidos serán abordados dun xeito global e interdisciplinar.

Para o desenvolvemento deste currículo dividiremos a materia en unidades didácticas que serán repartidas ao longo das tres avaliacións, pero, como xa dixemos, dada a interrelación dos cinco bloques, non deben ser traballados de forma illada, senón integrada.

A área impartirase nun contexto sociocultural medio, no que, en xeral, podemos contar co apoio e cooperación das familias. A área impartirase en lingua galega pero o ambiente sociolingüístico familiar f) castelá

OBXECTIVOS DA EDUCACIÓN PRIMARIA

A educación primaria contribuirá a desenvolver nos nenos e nas nenas as capacidades que lles permitan:

- p) Coñecer e apreciar os valores e as normas de convivencia, aprender a obrar de acordo con elas, prepararse para o exercicio activo da cidadanía e respectar os dereitos humanos, así como o pluralismo propio dunha sociedade democrática.
- q) Desenvolver hábitos de traballo individual e de equipo, de esforzo e de responsabilidade no estudo, así como actitudes de confianza en si mesmo/a, sentido crítico, iniciativa persoal, curiosidade, interese e creatividade na aprendizaxe, e espírito emprendedor.
- r) Adquirir habilidades para a prevención e para a resolución pacífica de conflitos que lles permitan desenvolverse con autonomía no ámbito familiar e doméstico, así como nos grupos sociais cos que se relacionan.
- s) Coñecer, comprender e respectar as diferentes culturas e as diferenzas entre as persoas, a igualdade de dereitos e oportunidades de homes e mulleres e a non discriminación de persoas con discapacidade nin por outros motivos.
- t) Coñecer e utilizar de xeito apropiado a lingua galega e a lingua castelá, e desenvolver hábitos de lectura en ambas as linguas.

- 2 Adquirir en, polo menos, unha lingua estranxeira a competencia comunicativa básica que lles permita expresar e comprender mensaxes sinxelas e desenvolverse en situacións cotiás.
- 3 Desenvolver as competencias matemáticas básicas e iniciarse na resolución de problemas que requiran a realización de operacións elementais de cálculo, coñecementos xeométricos e estimacións, así como ser quen de aplicalos ás situacións da súa vida cotiá.
- 4 Coñecer os aspectos fundamentais das ciencias da natureza, as ciencias sociais, a xeografía, a historia e a cultura, con especial atención aos relacionados e vinculados con Galicia.
- 5 Iniciarse na utilización, para a aprendizaxe, das tecnoloxías da información e da comunicación, desenvolvendo un espírito crítico ante as mensaxes que reciben e elaboran.
- 6 Utilizar diferentes representacións e expresións artísticas e iniciarse na construción de propostas visuais e audiovisuais.
- 7 Valorar a hixiene e a saúde, aceptar o propio corpo e o das demais persoas, respectar as diferenzas e utilizar a educación física e o deporte como medios para favorecer o desenvolvemento persoal e social.
- 8 Coñecer e valorar os animais máis próximos ao ser humano e adoptar modos de comportamento que favorezan o seu coidado.
- 9 Desenvolver as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como unha actitude contraria á violencia, aos prexuízos de calquera tipo e aos estereotipos sexistas e de discriminación por cuestións de diversidade afectivo-sexual.
- 10 Fomentar a educación viaria e actitudes de respecto que incidan na prevención dos accidentes de tráfico.
- 11 Coñecer, apreciar e valorar as singularidades culturais, lingüísticas, físicas e sociais de Galicia, poñendo de relevancia as mulleres e homes que realizaron achegas importantes á cultura e á sociedade galegas.

3. COMPETENCIAS CLAVE

As competencias clave do currículo serán as seguintes:

5. Comunicación lingüística (CCL).
6. Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT).
7. Competencia dixital (CD).
8. Aprender a aprender (CAA).
9. Competencias sociais e cívicas (CSC).
10. Sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE).
11. Conciencia e expresións culturais (CCEC).

OBXECTIVOS EN CLAVE DE COMPETENCIAS CIENCIAS SOCIAIS 6º PRIMARIA

1. Coñecer a diversidade das paisaxes de España e Europa identificando as características principais do relevo, o clima e a hidrografía, e localizándoos en mapas. (**Matemática. Ciencia e tecnoloxía / Intelixencia naturalista**).
2. Coñecer os espazos protexidos e os parques naturais de España, así como a influencia do comportamento humano no medio natural, sendo capaz de identificar e valorar o uso sustentable dos recursos naturais, propoñendo medidas para conseguir un desenvolvemento territorial sustentable. (**Matemática. Ciencia e tecnoloxía; Iniciativa emprendedora / Intelixencias naturalista e intrapersonal**).
3. Coñecer en que consiste o cambio climático e tomar conciencia das medidas necesarias para modificalo. (**Matemática. Ciencia e tecnoloxía; Iniciativa emprendedora / Intelixencias naturalista e intrapersonal**).
4. Identificar os diferentes sectores de produción, así como as diversas actividades económicas de cada un en España e Europa. (**Sociais e cívicas / Intelixencia interpersoal**).
5. Descubrir o funcionamento da publicidade e distinguir entre publicidade educativa e consumista (**Sociais e cívicas / Intelixencia interpersoal**).
6. Desenvolver unha educación financeira básica, tomando conciencia do valor do diñeiro e os seus usos mediante o consumo responsable e o sentido do aforro. (**Matemática. Ciencia e tecnoloxía; Iniciativa emprendedora / Intelixencias naturalista e intrapersonal**).
7. Coñecer a importancia do espírito emprendedor, así como as características fundamentais dunha empresa, as súas diferentes actividades e as súas formas de organización, diferenciando os tipos de empresas (**Matemática. Ciencia e tecnoloxía; Iniciativa emprendedora / Intelixencias naturalista e intrapersonal**).
8. Coñecer os aspectos básicos da historia de España desde o século XIX ata a actualidade: transformacións económicas, políticas, sociais, artísticas e culturais; localizar no espazo e o tempo feitos clave das diferentes etapas históricas. (**Sociais e cívicas; Conciencia e expresión cultural / Intelixencia interpersoal**).
9. Buscar, seleccionar e organizar información, analizala e extraer conclusións, reflexionar sobre o proceso seguido e comunicalo (oralmente ou por escrito) utilizando con rigor e precisión o vocabulario axustado aos temas, así como as Tecnoloxías da Información e a Comunicación (TIC) e os recursos diversos na elaboración de traballos. (**Comunicación lingüística; Dixital; Aprender a aprender / Intelixencias lingüística-verbal e intrapersonal**).
10. Participar en actividades de grupo adoptando un comportamento responsable, construtivo (creando estratexias para resolver conflitos) e solidario, e respectando os principios básicos do funcionamento democrático. (**Sociais e cívicas / Intelixencia interpersoal**).
11. Buscar, seleccionar e organizar información de diferentes fontes, analizala e extraer conclusións, reflexionar sobre o proceso seguido e comunicalo (oralmente ou por escrito) utilizando con rigor e precisión o vocabulario axustado aos contidos traballados, así como as TIC e os recursos diversos na elaboración de traballos. (**Comunicación lingüística, Dixital, Aprender a aprender / Intelixencias lingüística-verbal e intrapersonal**).
12. Participar en actividades de grupo cooperativo adoptando un comportamento responsable e mostrando habilidades para evitar e resolver os conflitos pacificamente. (**Sociais e cívicas / Intelixencia interpersoal**).
13. Mostrar autonomía ao planificar e levar a cabo accións e tarefas, creatividade e iniciativa ao tomar decisións. (**Iniciativa emprendedora / Intelixencia intrapersonal**).

5. OBXECTIVOS, CONTIDOS, CRITERIOS DE AVALIACION E ESTANDARES DE APRENDIZAXE

BLOQUE 1. CONTIDOS COMÚNS				
OBXECTIVOS	CONTIDOS	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	COMPETENCIAS CLAVE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ e ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1.Iniciación ao coñecemento científico, toma de conciencia das fases do mesmo e a súa aplicación nas Ciencias sociais. ▪ B1.2.Recollida de información do tema a tratar, utilizando diferentes fontes (directas e indirectas). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1.Obter información concreta e relevante sobre feitos ou fenómenos previamente delimitados, utilizando diferentes fontes (directas e indirectas) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB1.1.1.Busca, selecciona e organiza información concreta e relevante, a analiza, obtén conclusións, reflexiona respecto ao proceso seguido e o comunica oralmente e/ou por escrito. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CCL ▪ CD
<ul style="list-style-type: none"> ▪ e ▪ h ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.3.Utilización das tecnoloxías da información e a comunicación para buscar e seleccionar información, simular procesos e presentar conclusións. ▪ B1.4.Desenvolvemento de estratexias para organizar, asimilar e recuperar a información obtida mediante diferentes métodos e fontes. ▪ B1.5.Técnicas de traballo intelectual. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.2.Utilizar as tecnoloxías da información e a comunicación para obter información e como instrumento para aprender, e expresar contidos sobre Ciencias sociais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB1.2.1.Utiliza as tecnoloxías da información e a comunicación (internet, blogs, redes sociais...) para elaborar traballos coa terminoloxía adecuada aos temas tratados. ▪ CSB1.2.2.Analiza informacións relacionadas coa área e manexa imaxes, táboas, gráficos, esquemas, resumos e as tecnoloxías da información e a comunicación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CD ▪ CAA ▪ CCL ▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CD ▪ CAA ▪ CCL ▪ CMCCT ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ e ▪ h ▪ b ▪ i ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.6.Estratexias para desenvolver a responsabilidade, a capacidade de esforzo e a constancia no estudo. Elaboración dun glosario colectivo. ▪ B1.7.Uso e utilización correcto de diversos materiais cos que se traballa. ▪ B1.8.Utilización e lectura de diferentes linguaxes textuais e gráficos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.3.Desenvolver a responsabilidade, a capacidade de esforzo e a constancia no estudo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB1.3.1.Emprega con rigor e precisión o vocabulario adquirido para elaborar traballos coa terminoloxía axeitada aos temas tratados. ▪ CCB1.3.2.Expón oralmente de forma clara e ordenada, contidos relacionados coa área, que manifesten a comprensión de 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CCL ▪ CAA ▪ CMCCT

			textos orais e /ou escritos.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ h ▪ b ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.9.Fomento de Técnicas de animación á lectura de textos de divulgación das Ciencias sociais (de carácter social, xeográfico e histórico). A prensa escrita e dixital como fonte de información. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.4.Realizar traballos e presentacións a nivel individual e grupal que supoñan a busca, selección e organización de textos de carácter social, xeográfico ou histórico, amosando habilidade para traballar tanto individualmente como de maneira colaborativa dentro dun equipo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB1.4.1.Realiza traballos e presentacións a nivel individual e grupal que supoñen a busca, selección e organización de textos de carácter xeográfico, social e histórico. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CD ▪ CSIEE ▪ CSC ▪ CCL ▪ CMCCT
<ul style="list-style-type: none"> ▪ h ▪ b 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.10.Utilización de técnicas para potenciar a cohesión do grupo e o traballo cooperativo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.5.Valorar o traballo en grupo, amosando actitudes de cooperación e participación responsable, aceptando as diferenzas con respecto e tolerancia cara ás ideas e achegas alleas nos diálogos e debates. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB1.5.1.Utiliza estratexias para realizar traballos de forma individual e en equipo, e amosa habilidades para a resolución pacífica de conflitos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CSIEE
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB1.5.2.Participa en actividades de grupo adoptando un comportamento responsable, construtivo e solidario e respecta os principios básicos do funcionamento democrático. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ h ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.11. Estratexias para a resolución de conflitos, utilización das normas de convivencia e valoración da convivencia pacífica e tolerante. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.6.Respecta a variedade dos diferentes grupos humanos e valora a importancia dunha convivencia pacífica e tolerante entre todos eles sobre a base dos valores democráticos e os dereitos humanos universalmente compartidos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB1.6.1.Valora a importancia dunha convivencia pacífica e tolerante entre os diferentes grupos humanos sobre a base dos valores democráticos e os dereitos humanos universalmente compartidos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.12.Participación activa e construtiva na vida social. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.7.Participa dunha maneira eficaz e construtiva na vida social creando estratexias para resolver conflitos e empregando códigos de conduta xeralmente aceptados. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB1.7.1.Participa dunha maneira eficaz e construtiva na vida da aula e do centro e crea e utiliza estratexias para resolver conflitos entre seus compañeiros 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB1.7.2.Identifica e utiliza os códigos de conduta e os usos xeralmente aceptados nas distintas sociedades e contornos 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA

			(escola, familia, barrio etc.)	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.13.A cooperación e o diálogo como valores democráticos fundamentais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.8.Valorar a cooperación e o diálogo como forma de evitar e resolver conflitos, fomentando os valores democráticos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB1.8.1.Valora a cooperación e o diálogo como forma de evitar e resolver conflitos e fomenta os valores democráticos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ d 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.14.Iniciativa emprendedora. Actividades de experimentación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.9.Desenvolver a creatividade e o espírito emprendedor aumentando as capacidades para aproveitar a información, as ideas e presentar conclusións innovadoras. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB1.9.1.Amosa actitudes de confianza en si mesmo/a, sentido crítico, iniciativa persoal, curiosidade, interese, creatividade na aprendizaxe e espírito emprendedor que o fan activo ante as circunstancias que lle rodean. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIEE ▪ CSC ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB1.9.2.Manifesta autonomía na planificación e execución de accións e tarefas e ten iniciativa na toma de decisións. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CSIEE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ c 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.15.Planificación e xestión de proxectos co fin de acadar obxectivos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.10.Desenvolver actitudes en cooperación e de traballo en equipo, así como o hábito de asumir novos roles nunha sociedade en continuo cambio. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB1.10.1.Desenvolve actitudes de cooperación e de traballo en equipo, valora as ideas alleas e reacciona con intuición, apertura e flexibilidade ante elas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CSIEE
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB1.10.2.Planifica traballos en grupo, coordina equipos, toma decisións e acepta responsabilidades. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CSIEE

BLOQUE 2. O MUNDO QUE NOS RODEA

OBXECTIVOS	CONTIDOS	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	COMPETENCIAS CLAVE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ h ▪ g ▪ e ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.1.Cartografía. Planos, mapas e planisferios. ▪ B2.2.Tipos de mapas: físicos, políticos e temáticos. ▪ B2.3. Escalas e signos convencionais dun mapa. ▪ B2.4.Técnicas de orientación no espazo. Elaboración dun itinerario de viaxe coa axuda de ferramentas dixitais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.1.Describir correctamente planos e mapas, incluíndo os planisferios, interpretando a súa escala e signos convencionais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB2.1.1.Identifica e clasifica os diferentes tipos de mapas, incluíndo os planisferios, define que é a escala nun mapa e emprega e interpreta os signos convencionais máis usuais que poden aparecer nel. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ e ▪ g ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.5.O clima. Elementos e factores climáticos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.2.Identificar os elementos que inflúen no clima, explicando como actúan nel e adquirindo unha idea básica de clima e dos factores que o determinan. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB2.2.1.Define clima, nomea os seus elementos e identifica os factores que o determinan 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ e ▪ h ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.6.A paisaxe: elementos que o forman, tipos de paisaxes. ▪ B2.7.Características dos principais paisaxes de España e de Europa 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.3.Explicar que é unha paisaxe, identificar os principais elementos que o compoñen e as características dos principais paisaxes de España e de Europa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB2.3.1.Define paisaxe, identifica os seus elementos e explica as características dos principais paisaxes de España e de Europa valorando a súa diversidade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CCL ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ e ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.8.A diversidade xeográfica das paisaxes de Europa: relevo, climas e hidrografía. ▪ B2.9. Utilización e consulta en sistemas de información xeográfica. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.4.Identificar as principais unidades de relevo de Europa, os seus climas e a súa rede hidrográfica, localizándoos nun mapa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB2.4.1.Localiza nun mapa o relevo de Europa, as súas vertentes hidrográficas e o seu clima. ▪ CSB2.4.2.Recoñece as principais características do relevo, os ríos e o clima de Europa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CMCCT ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.10.A intervención humana no medio. Consumo responsable. Os problemas da 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.5.Explicar a influencia do comportamento humano no medio 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB2.5.1.Explica o uso sostible dos recursos naturais propoñendo e adoitando 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CMCCT

<ul style="list-style-type: none"> ▪ h 	<p>contaminación.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.11.O desenvolvemento sostible. ▪ B2.12. Elaboración dun plan de reciclaxe. 	<p>natural, identificando o uso sostible dos recursos naturais propoñendo unha serie de medidas necesarias para o desenvolvemento sostible da humanidade, especificando os seus efectos positivos.</p>	<p>unha serie de medidas e actuacións que conducen á mellora das condicións ambientais do noso planeta.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.13.O cambio climático: causas e consecuencias. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.6. Explicar as consecuencias que teñen as nosas accións sobre o clima e o cambio climático. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB2.6.1 Explicar as causas e consecuencias do cambio climático e as actuacións responsables para frealo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL

BLOQUE 3. VIVIR EN SOCIEDADE

OBXECTIVOS	CONTIDOS	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	COMPETENCIAS CLAVE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.1.A Unión Europea. ▪ B3.2.A organización económica, social, política e territorial da Unión Europea. – Aproximación a algunhas características significativas dos países europeos a través dun proxecto cooperativo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.1.Identificar a estrutura e os fins da Unión Europea, explicando algunhas vantaxes derivadas do feito de formar parte da Unión Europea. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB3.1.1.Explica que é a Unión Europea e cales son os seus obxectivos políticos e económicos e localiza nun mapa os países membros e as súas capitais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB3.1.2.Identifica as principais institucións e os seus órganos de goberno na Unión Europea, recoñecendo os seus símbolos e explicando en que consiste o mercado único e a zona euro. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCEC ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ g ▪ h ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.3.Demografía e poboación. Variables demográficas. ▪ B3.4.Conceptos demográficos: poboación absoluta, densidade de poboación distribución espacial, crecemento natural e crecemento real da poboación. ▪ B3.5.Representación gráfica de datos demográficos: as pirámides de poboación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.2.Comprender e interpreta os principais conceptos demográficos e calculalos a partir dos datos de poboación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB3.2.1.Define poboación dun territorio e identifica os principais factores que inciden nesta e defíneos correctamente. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB3.2.2 Interpreta unha pirámide de poboación e outros gráficos usados no estudo da poboación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.6 Poboación de Europa: distribución e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.3.Distinguir as principais características española e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB3.3.1.Describe as principais características da poboación española e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC

<ul style="list-style-type: none"> ▪ g ▪ o ▪ h 	<p>evolución.</p>	<p>europaea, explicando a súa evolución e a súa distribución demográfica e representándoa graficamente.</p>	<p>europaea.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB3.3.2.Explica o proceso da evolución da poboación en España e Europa e describe a incidencia que tiveron nesta, factores como a esperanza de vida ou a natalidade. ▪ CSB3.3.3.Describe os factores que condicionan a distribución da poboación española e europea. ▪ CSB3.3.4.Describe a densidade de poboación de España comparándoa mediante gráficos coa media da Unión Europea. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCL ▪ CSC ▪ CMCCT
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ o ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.7.Os movementos migratorios: éxodo rural, a emigración a Europa, a chegada de emigrantes ao noso país, problemas actuais da poboación. Estudo dos movementos migratorios da familia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.4.Describir os movementos migratorios da poboación galega e de España explicando o éxodo rural, a emigración a Europa, e a chegada de emigrantes ao noso país e identificar os problemas actuais da poboación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB3.4.1.Explica o éxodo rural, a emigración a Europa, e a chegada de emigrantes ao noso país. ▪ CSB3.4.2.Identifica e describe os principais problemas actuais da poboación: superpoboación, envellecemento, inmigración etc. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCEC ▪ CCL ▪ CSC ▪ CCEC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ h ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.8.As actividades económicas e os sectores produtivos de España e Europa. ▪ B3.9.A produción de bens e servizos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.5.Identificar as actividades que pertencen a cada un dos sectores económicos, describir as características destes recoñecendo as principais actividades económicas de España e Europa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB3.5.1.Identifica os tres sectores de actividades económicas e clasifica distintas actividades no grupo ao que pertencen. ▪ CSB3.5.2.Explica as actividades relevantes dos sectores primario, secundario e terciario en España e Europa e as súas localizacións nos territorios correspondentes 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CMTC ▪ CSC ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.10.O consumo e a publicidade. Debates sobre a influencia da publicidade nas nosas prácticas diarias. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.6.Describir o funcionamento da publicidade e as súas técnicas distinguindo publicidade 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB3 6.1.Valora con espírito crítico a función da publicidade e recoñece e explica as técnicas publicitarias máis habituais, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIEE ▪ CAA ▪ CSC

		educativa e publicidade consumista.	analizando exemplos concretos.	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ g ▪ h ▪ b 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.11.Educación financeira. O diñeiro. O aforro. Elaboración dun presuposto persoal. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.7.Tomar conciencia do valor do diñeiro e dos seus usos mediante un consumo responsable e o sentido do aforro. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB3 7.1.Diferencia entre distintos tipos de gasto e adapta o seu presuposto a cada un deles 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIEE ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB3 7.2.Planifica os seus aforros para gastos futuros elaborando un pequeno presuposto persoal. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIEE ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB3.7.3.Investiga sobre diferentes estratexias de compra, comparando prezos e recompilando información. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIEE ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.12.Empregabilidade e espírito emprendedor. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.8.Comprender os beneficios que ofrece o espírito emprendedor. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB3 8.1.Desenvolve a creatividade e valora a capacidade emprendedora dos membros dunha sociedade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIEE ▪ CAA ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.13.A empresa. Actividade e funcións. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.9.Explica as características esenciais dunha empresa, especificando as diferentes actividades e formas de organización que poden desenvolver distinguindo entre os diferentes tipos de empresas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB3.9.1.Identifica diferentes tipos de empresa segundo o seu tamaño e o sector económico ao que pertencen ás actividades que desenvolven. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CMCCT
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB3.9.2.Describe diversas formas de organización empresarial. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB3.9.3.Define termos sinxelos relacionados co mundo da empresa e a economía, ilustrando as definicións con exemplos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC

BLOQUE 4. AS PEGADAS DO TEMPO

OBXECTIVOS	CONTIDOS	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	COMPETENCIAS CLAVE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ g ▪ h ▪ i ▪ o ▪ b 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1.As idades da historia: duración e datación dos feitos históricos significativos que as acoutan. ▪ B4.2.As fontes históricas e a súa clasificación. Realización dun traballo expositivo seleccionando e clasificando distintas fontes (artísticas, literarias, gráficas, estatísticas, cartográficas, orais, etc.) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1.Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB4.1.1.Define o concepto de prehistoria, identifica a idea de idade da historia e data as idades da historia, asociadas aos feitos que marcan os inicios e finais nomeando algunhas fontes da historia representativas de cada unha delas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCEC ▪ CCL ▪ CMCCT
<ul style="list-style-type: none"> ▪ g ▪ h ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.3.O tempo histórico e a súa medida. ▪ B4.4.Técnicas para localizar no tempo e no espazo feitos do pasado: os mapas históricos e as liñas do tempo. Realización dunha liña do tempo que recolla os acontecementos históricos máis relevantes que marcan as idades da historia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.2.Utiliza as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade para ordenar temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos relevantes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB4.2.1.Usa diferentes técnicas para localizar no tempo e no espazo feitos do pasado, percibindo a duración, a simultaneidade e as relacións entre os acontecementos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCEC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ d ▪ o ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.5.As transformacións económicas, políticas, sociais e culturais do século XIX. ▪ B4.6.España na Idade Contemporánea I: o século XIX. ▪ B4.7.As transformacións económicas, políticas, sociais e culturais do século XX. ▪ B4.8.España na Idade Contemporánea II: o século XX. Mulleres e homes relevantes na historia de España e Galicia. ▪ B4.9.España na Unión Europea. ▪ B4.10.O Mundo Actual. Realización de arquivos sobre temas de actualidade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.3.Identificar, localizar no tempo e no espazo e comprender os procesos e acontecementos históricos, políticos, sociais e culturais, máis relevantes da historia de España para adquirir unha perspectiva global da súa evolución. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB4.3.1.Sitúa nunha liña do tempo as etapas históricas máis importantes das distintas idades da historia en España. ▪ CSB4.3.2.Identifica e localiza no tempo e no espazo os feitos fundamentais da historia de España describindo as principais características de cada unha delas. ▪ CSB4.3.3.Explica aspectos relacionados coa forma de vida e organización social de España das distintas épocas históricas 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CCEC ▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CCEC ▪ CSC ▪ CCEC

			estudadas.	<ul style="list-style-type: none"> CAA
			<ul style="list-style-type: none"> CSB4.3.4.Describe en orde cronolóxica os principais movementos artísticos e culturais das distintas etapas da historia de España citando os seus representantes máis significativos. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CMCCT CSC
			<ul style="list-style-type: none"> CSB4.3.5.Explica os principais acontecementos que se produciron durante o s. XIX e XX e que determinan a nosa historia contemporánea. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CCEC CAA
			<ul style="list-style-type: none"> CSB4.3.6.Describe as características da sociedade española actual, e valora o seu carácter democrático e plural, así como a pertenza á Unión Europea. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CCEC CAA
 d o h	<ul style="list-style-type: none"> B4.11.Noso patrimonio histórico e cultural. B4.12.Patrimonio da Humanidade. Elaboración dunha guía sobre os sitios e lugares Patrimonio da Humanidade. 	<ul style="list-style-type: none"> B4.4.Desenvolver a curiosidade por coñecer as formas da vida humana no pasado, valorando a importancia que teñen os restos para o coñecemento e estudo da historia e como patrimonio cultural que hai que coidar e legar. 	<ul style="list-style-type: none"> CSB4.4.1.Identifica, valora e respecta o patrimonio natural, histórico, cultural e artístico e asume as responsabilidades que supón a súa conservación e mellora. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CCEC CAA
			<ul style="list-style-type: none"> CSB4.4.2.Respecta os restos históricos e os valora como un patrimonio que debemos legar e recoñece o valor que o patrimonio arqueolóxico monumental nos achega para o coñecemento do pasado. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CCEC CAA
 d o h	<ul style="list-style-type: none"> B4.13.Museos, sitios e monumentos históricos como espazos de aprendizaxe e gozo. 	<ul style="list-style-type: none"> B4.5.Valorar a importancia dos museos, sitios e monumentos históricos como espazos onde se ensina e aprende, amosando unha actitude de respecto á súa contorna e á súa cultura, apreciando a herdanza cultural. 	<ul style="list-style-type: none"> CSB4.5.1.Respecta e asume o comportamento que debe cumprirse cando visita un museo ou un edificio antigo. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CCEC CAA
			<ul style="list-style-type: none"> CSB4.5.2.Aprecia a herdanza cultural a escala local, nacional e europea como a riqueza compartida que hai que coñecer, preservar e coidar. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CCEC CAA

PERFIL COMPETENCIAL

Competencia crave	ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE
AA-CL	Busca, selecciona e organiza información concreta e relevante, con precisión, analiza, obtén conclusións, reflexiona sobre o proceso seguido e comunica oralmente e/ou por escrito.
BB	Utiliza as TIC (Internet, blogs, redes sociais, etc.) para elaborar traballos coa terminoloxía adecuada aos temas tratados na aula, xulgando a relevancia destas e a credibilidade das fontes.
AA-D	Analiza informacións relacionadas coa área e elabora, interpreta e compara imaxes, táboas, gráficos, esquemas e resumos e manexa as TIC en situacións de traballo na casa e na aula.
IEE	Realiza con responsabilidade e esforzo as tarefas encomendadas e presenta os traballos de maneira ordenada, clara e limpa.
CL-AA	Utiliza con rigor e precisión o vocabulario adquirido para elaborar traballos coa terminoloxía adecuada aos temas tratados e reflexiona posteriormente sobre o proceso de aprendizaxe cunhas pautas dadas.
CL	Expón oralmente, de forma clara e ordenada, contidos relacionados coa área que manifesten a comprensión de textos orais e/ou escritos.
AA-SC	Planifica, realiza traballos e presentacións a nivel individual e grupal que supoñen a procura, selección, análise, contraste, interpretación e organización de textos de carácter xeográfico, social e histórico, en situacións de aula.
SC	Utiliza estratexias para realizar traballos de forma individual e en equipo e mostra habilidades para a resolución pacífica de conflitos na aula.
SC	Participa en actividades de grupo adoptando un comportamento responsable, construtivo e solidario e respecta os principios básicos do funcionamento democrático (respectar quenda e opinión, escoitar o outro e argumentar, toma de decisións conxunta, etc.).
SC	Valora a importancia dunha convivencia pacífica e tolerante entre os diferentes grupos humanos (aula, colexio, familia, etc.) sobre a base dos valores democráticos e os dereitos humanos universalmente compartidos.
SC	Participa dunha maneira eficaz e construtiva na vida social da aula e do colexio e crea e utiliza estratexias para resolver conflitos.
SC	Identifica e utiliza os códigos de conduta e os usos xeralmente aceptados nas distintas sociedades e contornas (escola, familia, barrio, etc.).
SC	Valora e apoia a cooperación e o diálogo como forma de evitar e resolver conflitos exercitando prácticas democráticas en situacións de toma de decisións.
IEE	Mostra actitudes de confianza en si mesmo, sentido crítico, iniciativa persoal, curiosidade, interese, creatividade na aprendizaxe e espírito emprendedor que o fan activo ante as circunstancias que o rodean na aula, a familia e o colexio.
IEE	Manifesta autonomía na planificación e execución de accións e tarefas e ten iniciativa na toma de decisións.
SC	Desenvolve actitudes de cooperación e de traballo en equipo, valora as ideas alleas e reacciona con intuición, apertura e flexibilidade ante elas en situacións de aula.
SC	Planifica traballos en grupo, coordina equipos, toma decisións e acepta responsabilidades.
CL-MCT	Describe como é e de que forma se orixinou universo e explica os principais compoñentes identificando galaxia, estrela, planeta, satélite, asteroide e cometa.
CL-MCT	Describe as características, compoñentes e movementos do sistema solar, identificando o Sol no centro do sistema solar e localizando os planetas segundo a súa proximidade.
CL-MCT	Define e representa o movemento de translación terrestre, o eixe de xiro e os polos xeográficos e asocia as estacións de ano ao seu efecto combinado.
CL-MCT	Asocia e explica o día e a noite como consecuencia da rotación terrestre utilizándoos como unidades para medir o tempo.
CL-MCT	Define a translación da Lúa identificando e nomeando as fases lunares.
MCT	Identifica, nomea e describe nunha representación gráfica as capas da Terra.
CL-MCT	Compara, contrasta, examina e explica as distintas representacións da Terra: planos, mapas, planisferios e globos terráneos.
MCT-CL	Identifica e clasifica os diferentes tipos de mapas, incluíndo os planisferios, define que é a escala nun mapa e interpreta os signos convencionais máis usuais que poden aparecer nel.
MCT	Localiza e representa diferentes puntos da Terra empregando os paralelos, os meridianos e as coordenadas xeográficas.
CL	Identifica e nomea fenómenos atmosféricos e describe as causas que producen a formación das nubes e as precipitacións.
CL	Razoa e explica a importancia de coidar a atmosfera e as consecuencias de non o facer.
CL	Explica cal é a diferenza entre tempo atmosférico e clima (p. ex., en mapas conceptuais).
MCT	Identifica en imaxes os distintos aparellos de medida que se utilizan para a recollida de datos atmosféricos e clasifícaos segundo a información que proporcionan.
CL-MCT	Describe unha estación meteorolóxica, explica a súa función e confecciona e interpreta gráficos sinxelos de

	temperaturas e precipitacións.
MCT	Interpreta sinxelos mapas meteorolóxicos distinguindo os seus elementos principais.
CL	Define clima, nomea os seus elementos e identifica os factores que o determinan.
CL	Explica que é unha zona climática nomeando o tres zonas climáticas do planeta e describindo as súas características principais.
MCT	Describe e sinala nun mapa os tipos de climas da súa comunidade autónoma e de España, así como as zonas ás que afecta cada un, interpretando e analizando climogramas de distintos territorios de España relacionándoos co clima ao que pertencen.
CL	Define hidrosfera, identifica e nomea masas e cursos de auga, explicando como se forman as augas subterráneas, como afloran e como se accede a elas.
CL-MCT	Describe ordenadamente as fases en que se produce o ciclo da auga.
CL-MCT	Diferencia, nun mapa, cuncas e vertentes hidrográficas da súa comunidade autónoma, de España e de Europa.
CL-MCT	Identifica e nomea os tramos dun río e as características de cada un deles.
CL-MCT	Observa, identifica e explica a composición das rochas nomeando algúns dos seus tipos.
CL-MCT	Identifica e explica, mediante esquemas, as diferenzas entre rochas e minerais; describe os seus usos e utilidades e clasifica algúns minerais segundo as súas propiedades.
CL-MCT	Define paisaxe, identifica os seus elementos e explica as características das principais paisaxes da súa comunidade autónoma, de España e Europa, valorando a súa diversidade.
MCT	Localiza e sitúa nun mapa as principais unidades do relevo da súa comunidade autónoma e de España, así como as súas vertentes hidrográficas.
MCT	Sitúa nun mapa os mares, os océanos e os grandes ríos de España, así como os ríos da súa comunidade autónoma.
MCT	Localiza e sitúa nun mapa o relevo de Europa, as súas vertentes hidrográficas e os seus climas.
CL-MCT	Recoñece e describe, mediante esquemas, os principais trazos do relevo, os ríos e o clima de Europa.
SC-CL-MCT	Explica e argumenta o uso sustentable dos recursos naturais, propoñendo e adoptando unha serie de medidas e actuacións que conducen á mellora das condicións ambientais do noso planeta.
SC-CL-MCT	Explica, analiza e argumenta as causas e consecuencias do cambio climático e as actuacións responsables para frealo.
SC	Identifica, respecta e valora os principios democráticos máis importantes establecidos na Constitución de 1978 e explica a importancia que ten a Constitución española para o funcionamento do Estado español.
CL	Identifica as principais institucións da súa comunidade autónoma e do Estado e describe as súas funcións e a súa organización.
SC	Identifica e comprende a división de poderes do Estado e cales son as atribucións recollidas na Constitución española para cada un deles.
CL-SC	Explica a organización territorial de España, nomea as estruturas básicas de goberno e localiza en mapas políticos os distintas CC. AA. e as cidades autónomas que forman España, así como as súas provincias.
CEC-SC	Valora, partindo da realidade do Estado español, a diversidade cultural, social, política e lingüística nun mesmo territorio, e especialmente na súa comunidade autónoma, como fonte de enriquecemento cultural.
SC	Explica que é a Unión Europea e cales son os seus obxectivos políticos e económicos (p. ex., nun mapa conceptual) e localiza nun mapa os países membros e os seus capitais.
SC	Identifica as principais institucións e os seus órganos de goberno na Unión Europea, recoñecendo os seus símbolos, e explica en que consiste o mercado único e a zona euro.
CL-MCT	Define demografía, comprende os principais conceptos demográficos e calcúlaos a partir dos datos de poboación: natalidade, mortalidade, emigración e inmigración.
CL-SC	Define poboación dun territorio, identifica os principais factores que inciden nela e defíneos correctamente.
AA-MCT	Interpreta unha pirámide de poboación e outros gráficos usados no estudo da poboación.
CL-SC	Describe os principais trazos (poboación activa, non activa, densidade, etc.) da poboación española e europea facendo unha comparación entre ambas.
CL-SC	Explica o proceso da evolución da poboación da súa comunidade autónoma, España e Europa e describe a incidencia que tiveron nela factores como a esperanza de vida ou a natalidade.
AA-SC	Describe os factores que condicionan a distribución da poboación española e europea, por exemplo mediante un organizador gráfico de causa efecto.
MCT	Sitúa nun mapa os maiores núcleos de poboación na súa comunidade autónoma e España e as zonas densamente poboadas.
MCT	Describe a densidade de poboación da súa comunidade autónoma e de España e compáraa mediante gráficos (pirámides/diagramas de barras/diagramas circulares) coa media da Unión Europea.
CL-SC	Explica o éxodo rural, a emigración a Europa e a chegada de inmigrantes ao noso país.
CL-SC	Identifica e describe os principais problemas actuais da poboación: superpoblación, envellecemento e inmigración.
CL-SC	Identifica e define materias primas e produto elaborado e asóciaos coas actividades mediante as que se obteñen.
CL-D-SC	Describe ordenadamente o proceso de obtención dun produto ata a súa venda e identifica os sectores aos que pertence, por exemplo buscando información en Internet.

AA-SC	Identifica o tres sectores de actividades económicas e clasifica distintas actividades no grupo ao que pertencen.
CL-SC	Explica as actividades relevantes dos sectores primario, secundario e terciario na súa comunidade autónoma, España e Europa, así como as súas localizacións nos territorios correspondentes.
CL-SC	Valora con espírito crítico a función da publicidade e reconece e explica as técnicas publicitarias máis habituais analizando exemplos concretos.
IEE	Diferencia entre distintos tipos de gasto e adapta o seu orzamento a cada un deles.
IEE	Planifica os seus aforros para gastos futuros elaborando un pequeno orzamento persoal cunha asignación e unha serie de gastos ficticios propostos.
AA	Investiga sobre distintas estratexias de compra, comparando prezos e recompilando información.
IEE	Desenvolve a creatividade e valora a capacidade emprendedora dos membros da sociedade a través de diferentes fontes.
CL-SC	Identifica diferentes tipos de empresa segundo o seu tamaño e o sector económico ao que pertencen as actividades que desenvolven.
CL-SC	Describe diversas formas de organización empresarial, por exemplo cun organizador gráfico.
CL-SC	Define termos sinxelos relacionados co mundo da empresa e da economía, ilustrando as definicións con exemplos e coa axuda dun mapa mental.
CL-SC	Explica normas básicas de circulación e as consecuencias derivadas do descoñecemento ou incumprimento destas.
SC	Coñece o significado dalgúns sinais de tráfico, reconece a importancia de respectalas e utilízalas como peón e como usuario de medios de transporte (abrochase o cinto, non molestar ao condutor, etc.).
CL-SC	Define e relaciona o concepto de Prehistoria e o de historia, identifica a idea de idade da historia e data as idades da historia asociadas aos feitos que marcan os seus inicios e os seus finais, nomeando algunhas fontes da historia representativas de cada unha delas, e comunícaa oralmente e/ou por escrito.
CL-SC	Explica e valora a importancia da escritura, a agricultura e a gandaría como descubrimentos que cambiaron profundamente as sociedades humanas e comunícaa oralmente e/ou por escrito.
MCT	Reconece o século como unidade de medida do tempo histórico e localiza algúns feitos situándoos como sucesivos a. C. ou d. C.
MCT	Usa diferentes técnicas, ferramentas e recursos para localizar no tempo e no espazo feitos do pasado, percibindo a duración, a simultaneidade e as relacións entre os acontecementos, coa axuda de gráficas e/ou esquemas.
MCT	Sitúa nunha liña do tempo as etapas históricas máis importantes das distintas idades da historia na súa comunidade autónoma e en España (Prehistoria, Idade Antiga, Idade Media, Idade Moderna e Idade Contemporánea).
MCT-CL	Identifica e localiza no tempo e no espazo algúns dos feitos fundamentais da historia de España, describindo as principais características de cada un deles, e comunícaa oralmente e/ou por escrito.
MCT-AA	Analiza, relaciona e explica a forma de vida e organización social de España das distintas épocas históricas estudadas, por exemplo nun mapa mental.
CL-SC	Describe en orde cronolóxica os principais movementos artísticos e culturais das distintas etapas da historia da súa comunidade autónoma e de España (Prehistoria, Idade Antiga, Idade Media, Idade Moderna e Idade Contemporánea) citando aos seus representantes máis significativos e situándoos no tempo nunha situación dada.
AA-SC-CEC	Explica, compara e contrasta as diferenzas dos dous períodos nos que se divide a Prehistoria, describe as características básicas das formas de vida nestas dúas épocas e comunícaa oralmente e/ou por escrito.
CL-SC	Data a Idade Antiga e describe as características básicas da vida naquel tempo, en especial as referidas á romanización, e comunícaa oralmente e/ou por escrito.
CL-CEC-SC	Identifica e secuencia os trazos distintivos das culturas que conviviron nos reinos peninsulares durante a Idade Media, describindo a evolución política e os distintos modelos sociais, e comunícaa oralmente e/ou por escrito.
CL-CEC-SC	Explica as características da Idade Moderna e algúns dos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia neste período de tempo (monarquía dos Austrias, séculos XVI e XVII; os Borbóns, século XVIII) e comunícaa oralmente e/ou por escrito.
CL-CEC-SC	Explica os principais acontecementos que se produciron durante os séculos XIX e XX que determinan a nosa historia contemporánea e comunícaa oralmente e/ou por escrito.
CL-CEC-SC	Describe os trazos característicos da sociedade española actual a través dun texto dado e valora o seu carácter democrático e plural, así como a súa pertenza á Unión Europea.
CEC	Identifica, valora e respecta o patrimonio natural, histórico, cultural e artístico da súa comunidade autónoma e asume as responsabilidades que supón a súa conservación e mellora apadriñando un elemento deste patrimonio.
SC	Respecta os restos históricos, valóraos como un patrimonio que debemos legar e reconece o valor que o patrimonio arqueolóxico monumental achéganos para o coñecemento do pasado.
SC	Respecta e asume o comportamento que debe cumprirse cando visita un museo ou un edificio antigo nas saídas realizadas.
CEC	Aprecia a herdanza cultural a escala local, autonómica, nacional e europea como riqueza compartida que hai que coñecer, preservar e coidar.

ENSINANZAS TRANSVERSAIS

Educación para a igualdade entre sexos

- D Valorar as propias calidades como persoa, coñecer as súas aptitudes e limitacións e valorar a pertenza ao xénero feminino ou masculino.

Educación do consumidor

- BB Desenvolver a capacidade para tomar posturas críticas, coherentes, responsables e solidarias, e manifestar actitudes positivas nas súas accións de compra, goce de bens ou uso de servizos.
- CC Valorar a necesidade de mellorar o uso e a reciclaxe das materias primas, reducir o consumo de enerxía e utilizar enerxías e materias alternativas non contaminantes.
- DD Analizar e valorar o papel da publicidade na incitación ao consumo.

Educación ambiental

- BB Coñecer o medio natural como un sistema vivo en que todos os elementos son interdependentes e onde o ser humano é un elemento máis, capaz de actuar sobre el, cuestionalo e modificalo.
- CC Analizar algunhas manifestacións da intervención humana no medio e tomar conciencia da deterioración que causan nel estas intervencións.

Educación para a saúde. Educación sexual

- Establecer relacións equilibradas e construtivas coas persoas da súa contorna, nas actividades habituais e nas relacións de grupo, nun marco de aprecio e valoración.

Educación para a paz

- Tomar conciencia e rexeitar calquera tipo de discriminación na súa contorna cotiá e na sociedade.
- Cooperar co grupo, dialogar e resolver conflitos mostrando actitudes tolerantes e solidarias.

AVALIACIÓN INICIAL

Na primeira quincena do curso realizarase unha avaliación inicial sobre os contidos mínimos esixidos no curso anterior.

9. PROCEDIMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN E CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN

Os criterios de cualificación serán fundamentais para valorar o grao de adquisición das competencias básicas e os obxectivos fixados.

No primeiro trimestre realizarase unha avaliación inicial que servirá de referencia para o desenvolvemento do currículo.

Ao longo do curso realizaranse tres avaliacións, informando por escrito ao alumno e aos pais das cualificacións obtidas. A asignatura dividirase en temas ou unidades didácticas que se repartirán ao longo das tres avaliacións.

Os procedementos serán variados e descritivos para facilitar a información do progreso nesta área e as competencias básicas, utilizando os seguintes instrumentos:

Observación sistemática.

Revisión de cadernos e traballos realizados polos alumnos/as.

Probas.

Rexistro e control por parte do profesorado

Preguntas de clase

Preguntas dos alumnos

Valoramos:

A realización dos exercicios diarios na clase .

A realización das tarefas de casa

O seu interese

O esforzo

A resposta das preguntas diarias orais da clase

A realización das probas escritas e orais

Adoptando os seguintes **CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN:**

Coñecementos (50%): valoraranse mediante distintas probas: escritas e orais.

Traballo (40 %): inclúe o traballo no día a día e investigacións e exposicións sobre distintos aspectos da materia.

Actitude (10%): tendo en conta valores como o esforzo, responsabilidade e iniciativa persoal.

10. METODOLOXÍA

A área de Ciencias Sociais, a partir do recoñecemento da propia identidade e do contorno máis próximo, inicia aos alumnos no coñecemento, na análise e na valoración do contorno física, social e cultural.

O ensino da área toma, como base para futuras aprendizaxes, os coñecementos previos que os alumnos adquiriron en contacto co contorno. Partir da propia experiencia esperta o interese por resolver problemas sobre a realidade que os rodea e entender os fenómenos que suceden ao seu redor, tanto os referentes á súa concepción de persoa e as súas relacións cos demais, como do coñecemento e coidado do contorno natural.

A observación sistemática en situacións diferentes e a experimentación adquiren un papel relevante na interpretación de feitos e na explicación de fenómenos ou relacións. Todo iso conduce á introdución do método científico.

Dado o carácter interdisciplinario, débese insistir no protagonismo de todas as ciencias que configuran a área de Ciencias Sociais.

A **integración das competencias e intelixencias múltiples** na área supón insistir máis nas ferramentas esenciais da aprendizaxe (comprensión e expresión oral e escrita) e poñer en práctica estratexias didácticas axeitadas a cada tema.

O **uso das TIC** é un elemento para favorecer a construción de aprendizaxes con sentido, xa que nos permite motivar ao alumno, contextualizar o contido obxecto de aprendizaxe, facilitar a relación da nova aprendizaxe con contextos reais, facilitar a transferencia, xeneralizar e ampliar o contido e facilitar a elaboración de síntese e a transferencia do coñecemento.

11. ORGANIZACIÓN DE ESPAZOS

- Aula:
 - Adaptable segundo as actividades (orais, escritas, proxectos, con encerado dixital, canón...).
 - A disposición permitirá desprazarse con facilidade polos distintos espazos e os materiais estarán ao alcance dos nenos para que traballen de forma autónoma.
- Espazos comúns:
 - Patio, corredores, ximnasio, comedor, biblioteca do centro, sala de informática...
- Espazos exteriores (casa, biblioteca, visitas...):
 - Proxectos cooperativos, exercicios de aplicación, consolidación e estudo autónomo.

12. MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

• Libro de dixital	• Mapas
• Recursos educativos (Internet).	• Esfera
• Ordenador.	• Fichas.
• Encerado dixital	

13. ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

Terase en conta a atención á diversidade de niveis, estilos e ritmos de aprendizaxe, de intereses e capacidades dos alumnos:

10. ADAPTACIÓN CURRICULAR (BÁSICA): Os contidos nucleares da unidade didáctica preséntanse de forma máis pautada, con maior apoio gráfico, seguindo unha secuencia de aprendizaxe que facilita a adquisición de competencias por parte dos alumnos.
11. PLANS INDIVIDUAIS dirixidos a alumnos que o requiren (estranxeiros, incorporación tardía, necesidades educativas especiais e superdotación) CON FICHAS DE REFORZO E/OU AMPLIACIÓN
12. ENSINO TITORADO .
13. TRABALLOS DE INVESTIGACIÓN.
14. LECTURAS E CONSULTAS DE FORMA LIBRE.

INCORPORACIÓN DAS TIC NA AULA

A incorporación das TIC na aula é un dos obxectivos fundamentais do Plan anual das Tic.. Utilizaremos:

<i>Libro Dixital Interactivo</i>	• Libro proxectable que incorpora elementos de interactividade: actividades, ligazóns, animacións...
<i>Actividades TIC</i>	• Actividades integradas nas secuencias de aprendizaxe.
<i>Recursos interactivos da nosa web</i>	• Ligazóns de actividades interactivas existentes na nosa web
<i>Ligazóns a Internet</i>	• Aproveitamento de recursos educativos en Internet: procura de imaxes, información ou curiosidades e selección e organización para transformar estes elementos en coñecemento.
<i>Uso programas informáticos</i>	• Elaboración de traballos utilizando programas de texto- Wor, libreoffice,,,,-, de presentación –Openoffice, Scribus,...-, de vídeo – Moviemaker, videopad,...-, etc

ACCIONS DE CONTRIBUCCION AO PLAN LECTOR

LECTURA

- Lectura do libro de texto.
- Outros textos escritos: curtos, de tipoloxía diferente (informativo, descritivo, contos, poemas...).
- Textos en soporte dixital (Internet e aplicacións informáticas, lectura en pantalla).
- Textos orais complementados e acompañados de imaxes ou audios.

EXPRESIÓN

- Exposición oral e escrita en traballos individuais, actividades en grupo, en razoamentos ou intervencións: planificación, redacción, revisión.
- Expresión oral e escrita das aprendizaxes, utilizando un vocabulario preciso.
- Expresión escrita en soporte papel e en pantalla.

ACCIÓNS DE CONTRIBUCIÓN AO PROXECTO LINGÜÍSTICO DO CENTRO

1. SITUACIÓN DO ALUMNADO DE 6º DE PRIMARIA

O alumnado é maioritariamente castelán falante. Teñen o castelán como lingua inicial e como lingua habitual.

Obsérvase que a competencia en lingua galega mellora na escrita ao finalizar o ciclo, estando un pouco máis baixo o nivel que o castelán, pero na expresión oral é moito máis baixa.

2. SITUACIÓN DO PROFESORADO.

A maior parte dos docentes do centro empregan o castelán en contextos informais, fóra da clase. É o idioma empregado habitualmente, aínda que moitos teñen como lingua inicial o galego pero a lingua habitual é compartida dependendo dos contextos.

A competencia en galego é case do 100% por parte dos docentes.

3. LINGUA DO ENSINO

Como se deriva da análise sociolingüística, atopámonos nun contorno castelán falante. Tendo en conta o marco legal e o noso punto de partida, fixaremos a lingua de ensino na área de **CIENCIAS SOCIAIS** de 6º de primaria en lingua Galega.

4. OBXECTIVOS XERAIS

Respondendo a un contorno castelán falante e como pautas para a planificación do noso proxecto lingüístico, centrarémonos en dous obxectivos xerais:

Que o alumnado aumente a competencia e uso habitual do galego.

Que acaden unha axeitada competencia en galego ao remate da etapa.

5. OBXECTIVOS ESPECÍFICOS

Ser quen de manter unha conversa en galego. Ler en galego con fluidez.

Ampliar o vocabulario galego.

Ser quen de expresarse por escrito en galego.

6. MEDIDAS PARA A CONSECUCIÓN DOS OBXECTIVOS PREVISTOS.

A lingua vehicular desta área será o galego

Utilizaranse os textos en galego.

A programación será en Galego.

Na aula haberá un diccionario de galego, así como varios exemplares na biblioteca e en cada titoría. Tamén en cada titoría haberá un exemplar coas novas normas ortográficas do galego.

Aumentaranse os volumes de libros en lingua galega na biblioteca do centro e nas distintas bibliotecas de aula.

Aumentarase o material fonográfico e informático en galego.

17. ACCIÓNS DE CONTRIBUCIÓNS AO PLAN DE CONVIVENCIA DO

Os obxectivos fundamentais do noso PLAN DE CONVIVENCIA QUE SON:

- É Fomentar a convivencia no centro
- É Instaurar o sentimento de pertenza a un grupo, sentíndose todos os seus membros ben acollidos , respetados e seguros, todos e todas.
- É Aprender estratexias de resolución pacífica de conflitos tales que nos permitan vivir de xeito pacífico tanto dentro como fora da escola
- É Adquisición por parte do alumnado dsa competencias necesarias para lograr unhas relacións sans consigo, cos demais e co medio no que vive
- É Dotar a comunidade educativa dos recursos necesarios para a xestión do conflito.

Para levar a cabo isto centramos o noso labor en tres eixos fundamentais:

1. O COIDADADO DA PERSOA:

- a. Procuraremos acadar nos nosos alumnos o benestar emocional.
- b. Traballaremos a **educación en valores** e as **habilidades sociais**. Utilizaremos especificamente o programa de habilidades sociais “E como? Unha guía para a convivencia.
- c. Prestaremos especial **atención á diversidade** entendendo a diferenza coma un valor.

2. O COIDADADO DO ENTORNO:

- a. Buscamos unha escola aberta e integrada no entorno
 - i. Procuraremos ter un **entorno físico agradable**:
Traballaranse a normas: De cada unha das aulas:
orden do material escolar e limpeza
Do patio de recreo: limpeza e
resolución de conflitos Do resto das
instalacións

3. O COIDADADO DAS RELACIÓNS:

- a. Coas familias:
 - Reunións informativas con todas as familias e ademais
 - Entrevistas persoais con cada unha das familias.
- b. Entre todo o persoal do centro e, en especial entre o profesorado e o alumnado e entre todo o alumnado polo que é necesario levar a cabo:
 - i. Un labor titorial para:
Establecer entre todos unhas normas
fundamentais de aula. Acadar unha
cohesión de todo o grupo.

• ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES

Actividades de animación lectora relacionada cos temas tratados.

Visita ao Museo de Arte Moderno

Visita a exposicións de pintura e outras propostas polo concello.

Visita ás fragas do Eume.

Viaxe de fin de curso.-

2
4

19. AVALIACIÓN DA PROGRAMACIÓN

ADECUACIÓN DA PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA		RESULTADOS ACADÉMICOS	PROPOSTAS DE MELLORA
Preparación da clase e dos materiais didácticos	Hai coherencia entre a programación e o desenvolvemento das clases.		
	Existe unha distribución temporal equilibrada.		
	O desenvolvemento da clase adecúase ás características do grupo.		
Utilización dunha metodoloxía adecuada	Tivéronse en conta aprendizaxes significativas. Considérase a interdisciplinabilidade (en actividades, tratamento dos contidos etc.).		
	A metodoloxía fomenta a motivación e o desenvolvemento das capacidades do alumno/a.		
Regulación da práctica docente	Grao de seguimento dos alumnos.		
	Validez dos recursos utilizados na clase para as aprendizaxes.		
	Os criterios de promoción están acordados entre os profesores.		
Avaliación das aprendizaxes e información que deles se lles dá aos alumnos e as familias	Os criterios para unha avaliación positiva atópanse vinculados aos obxectivos e aos contidos.		
	Os instrumentos de avaliación permiten rexistrar numerosas variables da aprendizaxe.		
	Os criterios de cualificación están axustados á tipoloxía de actividades planificadas.		
	Os criterios de avaliación e os criterios de cualificación déronse a coñecer: <ul style="list-style-type: none"> • Aos alumnos. • Ás familias. 		
Utilización de medidas para a atención á diversidade	Adóptanse medidas con antelación para coñecer as dificultades de aprendizaxe.		
	Ofreceuse resposta ás diferentes capacidades e ritmos de aprendizaxe.		
	As medidas e os recursos ofrecidos foron suficientes.		
	Aplica medidas extraordinarias recomendadas polo equipo docente atendendo aos informes psicopedagóxicos.		

. MODIFICACIÓN DE MELLORA DA PROGRAMACIÓN ANTERIOR

No seguinte curso realizaranse as modificacións oportunas tendo en conta os resultados da avaliación recollidos no cadro anterior.

**PROGRAMACIÓN
CIENCIAS DA
NATUREZA
6º ED. PRIMARIA**

CEIP PLURILINGÜE GRAXAL-CAMBRE

INDICE

41. Introducción e contextualización
42. Obxectivos da Educación Primaria
43. Competencias clave
44. Obxectivos na área de ciencias da natureza de 6º Primaria
45. Obxectivos, contidos, criterios de avaliación e estándares de aprendizaxe
46. Perfil competencial
47. Ensinanzas transversais
48. Avaliación inicial
49. Procedimentos e instrumentos de avaliación e Criterios de cualificación
50. Metodoloxía
51. Organización de espazos
52. Materiais e recursos didácticos
53. Atención á diversidade
54. Incorporación das TIC
55. Accións de contribución ao proxecto lector do centro
56. Accións de contribución ao proxecto lingüístico do centro
57. Accións de contribución ao plan de convivencia do centro.
58. Actividades complementarias e extraescolares
59. Avaliación da programación.
60. Modificacións propostas na memoria do curso anterior

1. INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN

Esta área forma parte das áreas troncais especificadas pola **LOMCE**.

As ciencias da natureza axúdannos a coñecer o mundo en que vivimos, a comprender a nosa contorna e as achegas dos avances científicos e tecnolóxicos á nosa vida diaria. A través das ciencias da natureza achegámonos ao traballo científico e á súa contribución ao desenvolvemento, polo que é necesario proporcionar a todos os alumnos e alumnas as bases dunha formación científica que lles axude a desenvolver as competencias necesarias para desenvolverse nunha realidade cambiante cada vez máis científica e tecnolóxica.

A través do área de Ciencias da Natureza os alumnos e alumnas iníciase no desenvolvemento das principais estratexias da metodoloxía científica, tales como a capacidade de formular preguntas, identificar o problema, formular hipótese, planificar e realizar actividades, observar, recoller e organizar a información relevante, sistematizar e analizar os resultados, sacar conclusións e comunicalas, traballando de forma cooperativa e facendo uso de forma adecuada dos materiais e ferramentas.

Os contidos están organizados en 5 bloques

Bloque 1. Iniciación á actividade científica.

Bloque 2. O ser humano e a saúde.

Bloque 3. Os seres vivos.

Bloque 4. Materia e enerxía.

Bloque 5. A tecnoloxía, objectos e máquinas.

Para o desenvolvemento deste currículo dividiremos a materia en unidades didácticas que serán repartidas ao longo das tres avaliacións, pero dada a interrelación dos cinco bloques, non deben ser traballados de forma illada, senón integrada.

A área impartirase nun contexto sociocultural medio, no que, en xeral, podemos contar co apoio e cooperación das familias. A área impartirase en lingua galega pero o ambiente sociolingüístico familiar é castelá.

2. OBXECTIVOS DA EDUCACIÓN PRIMARIA

A educación primaria contribuirá a desenvolver nos nenos e nas nenas as capacidades que lles permitan:

- g) Coñecer e apreciar os valores e as normas de convivencia, aprender a obrar de acordo con elas, prepararse para o exercicio activo da cidadanía e respectar os dereitos humanos, así como o pluralismo propio dunha sociedade democrática.
- h) Desenvolver hábitos de traballo individual e de equipo, de esforzo e de responsabilidade no estudo, así como actitudes de confianza en si mesmo/a, sentido crítico, iniciativa persoal, curiosidade, interese e creatividade na aprendizaxe, e espírito emprendedor.

- u) Adquirir habilidades para a prevención e para a resolución pacífica de conflitos que lles permitan desenvolverse con autonomía no ámbito familiar e doméstico, así como nos grupos sociais cos que se relacionan.
- v) Coñecer, comprender e respectar as diferentes culturas e as diferenzas entre as persoas, a igualdade de dereitos e oportunidades de homes e mulleres e a non discriminación de persoas con discapacidade nin por outros motivos.
- w) Coñecer e utilizar de xeito apropiado a lingua galega e a lingua castelá, e desenvolver hábitos de lectura en ambas as linguas.
- x) Adquirir en, polo menos, unha lingua estranxeira a competencia comunicativa básica que lles permita expresar e comprender mensaxes sinxelas e desenvolverse en situacións cotiás.
- y) Desenvolver as competencias matemáticas básicas e iniciarse na resolución de problemas que requiran a realización de operacións elementais de cálculo, coñecementos xeométricos e estimacións, así como ser quen de aplicarlos ás situacións da súa vida cotiá.
- z) Coñecer os aspectos fundamentais das ciencias da natureza, as ciencias sociais, a xeografía, a historia e a cultura, con especial atención aos relacionados e vinculados con Galicia.
- aa) Iniciarse na utilización, para a aprendizaxe, das tecnoloxías da información e da comunicación, desenvolvendo un espírito crítico ante as mensaxes que reciben e elaboran.
- bb) Utilizar diferentes representacións e expresións artísticas e iniciarse na construción de propostas visuais e audiovisuais.
- cc) Valorar a hixiene e a saúde, aceptar o propio corpo e o das demais persoas, respectar as diferenzas e utilizar a educación física e o deporte como medios para favorecer o desenvolvemento persoal e social.
- dd) Coñecer e valorar os animais máis próximos ao ser humano e adoptar modos de comportamento que favorezan o seu coidado.
- ee) Desenvolver as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como unha actitude contraria á violencia, aos prexuízos de calquera tipo e aos estereotipos sexistas e de discriminación por cuestións de diversidade afectivo-sexual.
- ff) Fomentar a educación viaria e actitudes de respecto que incidan na prevención dos accidentes de tráfico.
- gg) Coñecer, apreciar e valorar as singularidades culturais, lingüísticas, físicas e sociais de Galicia, poñendo de relevancia as mulleres e homes que realizaron achegas importantes á cultura e á sociedade galegas.

3. COMPETENCIAS CLAVE

As competencias clave do currículo serán as seguintes:

- 1 Comunicación lingüística (CCL).
- 2 Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT).
- 3 Competencia dixital (CD).
- 4 Aprender a aprender (CAA).
- 5 Competencias sociais e cívicas (CSC).
- 6 Sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE).
- 7 Conciencia e expresións culturais (CCEC).

a OBXECTIVOS DA ÁREA DE CIENCIAS DA NATUREZA 6º E. PRIMARIA

15. Coñecer, a través da investigación e a experimentación, as propiedades dos materiais de uso común, así como o seu comportamento ante a luz, o son, a calor, a humidade, o magnetismo e a electricidade. *(Matemática. Ciencia e tecnoloxía / Intelixencia naturalista).*

16. Realizar sinxelas experiencias para estudar as reaccións químicas, os comportamentos das mesturas, explicando de forma oral e escrita o proceso seguido e o resultado obtido, e respectando e valorando as normas de uso, seguridade e conservación dos instrumentos e materiais de traballo. *(Matemática. Ciencia e tecnoloxía / Intelixencia naturalista).*

17. Diseñar obxectos e aparellos cunha finalidade, utilizando fontes enerxéticas, operadores e materiais apropiados, así como principios básicos da electricidade e da transmisión da corrente eléctrica, e valorar a súa utilidade. *(Matemática. Ciencia e tecnoloxía / Intelixencia naturalista).*

18. Coñecer as achegas de investigadores, científicos e inventores ao longo da historia para o progreso da ciencia. *(Matemática. Ciencia e tecnoloxía / Intelixencia naturalista).*

19. Coñecer que a célula é a unidade estrutural básica dos seres vivos e comprender a súa importancia na organización dos tecidos, os órganos e os sistemas e aparatos do corpo humano e a súa relación coas funcións vitais. *(Matemática. Ciencia e tecnoloxía / Intelixencia naturalista).*

20. Identificar e adoptar hábitos saudables, así como técnicas de primeiros auxilios para previr enfermidades infecciosas e enfermidades relacionadas co bo funcionamento dos órganos e os sistemas do corpo humano. *(Matemática. Ciencia e tecnoloxía / Intelixencia naturalista).*

21. Coñecer diferentes niveis de clasificación da materia viva, empregando instrumentos e medios tecnolóxicos con certa precisión e rigor, e aplicando os principios de seguridade. *(Matemática. Ciencia e tecnoloxía / Intelixencia naturalista).*

10. Adoptar actitudes de respecto polo medio físico e os seres vivos que o habitan co fin de fomentar o equilibrio dinámico da natureza e o mantemento da contorna natural. (*Sociais e cívicas / Intelixencia interpersoal*).
11. Describir fenómenos físicos de forma estruturada e co vocabulario adecuado. (*Comunicación lingüística / Intelixencia lingüístico-verbal*).
12. Iniciarse na utilización das TIC cun espírito crítico. (*Dixital / Intelixencia lingüístico-verbal*).
13. Tomar decisións reflexionando e sopesando posibilidades de maneira autónoma e responsable para facer fronte a situacións cotiás. (*Iniciativa e espírito emprendedor / Intelixencia intrapersoal*).
14. Participar das iniciativas que xurdan do grupo cooperando como parte dun proxecto común. (*Sociais e cívicas / Intelixencia interpersoal*).
15. Establecer conxecturas, comprobacións e conclusións respecto tanto de feitos que suceden dunha forma natural como sobre os provocados a partires de pequenos experimentos ou experiencias. (*Matemática. Ciencia e tecnoloxía; Iniciativa e espírito emprendedor; Aprender a aprender / Intelixencias naturalista e intrapersoal*).

5. OBXECTIVOS, CONTIDOS, CRITERIOS DE AVALIACIÓN E ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE – CIENCIAS DA NATURALEZA 6º

BLOQUE 1. INICIACIÓN Á ACTIVIDADE CIENTÍFICA				
OBXECTIVOS	CONTIDOS	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	COMPETENCIAS CLAVE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e ▪ h ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1. Iniciación á actividade científica. ▪ B1.2. Emprego de diferentes fontes de información. ▪ B1.3. Lectura de textos propios da área. ▪ B1.4. Utilización das tecnoloxías da información e comunicación para buscar e seleccionar información, simular procesos e comunicar conclusións sobre os traballos realizados. ▪ B1.5. Uso progresivamente autónomo do tratamento de textos (axuste de páxina, inserción de ilustracións ou notas, imaxes etc.). Xestión de ficheiros. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1. Obter información relevante sobre feitos ou fenómenos previamente delimitados, facendo predicións sobre sucesos naturais, integrando datos de observación directa e indirecta a partir da consulta de fontes directa e indirectas e comunicando os resultados en diferentes soportes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CNB1.1.1. Busca, selecciona e organiza información concreta e relevante, analiza, obtén conclusións, elabora informes para o rexistro de plan de traballo e comunica, de forma oral e escrita, as conclusións. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSIEE ▪ CAA ▪ CD ▪ CMCCT
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CNB1.1.2. Expresa oralmente e por escrito, de forma clara e ordenada contidos relacionados coa área manifestando a comprensión de textos orais e/ou escritos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CMCCT
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CNB1.1.3. Emprega de forma autónoma o tratamento de textos (axuste de páxina, inserción de ilustracións ou notas etc). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSIEE ▪ CMCT ▪ CD
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CNB1.1.4. Manexa estratexias axeitadas para acceder á información dos textos de carácter científico. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.6. Aproximación experimental a cuestións científicas próximas á súa realidade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.2. Establecer conxecturas tanto respecto de sucesos que ocorren dunha forma natural como sobre os que ocorren cando se provocan a través dun experimento ou dunha experiencia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CNB1.2.1. Manifesta autonomía na planificación e execución de accións e tarefas e ten iniciativa na toma de decisións, identificando os criterios e as consecuencias das decisións tomadas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIEE ▪ CAA ▪ CMCCT
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.7. Traballo individual e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.3. Traballar de forma cooperativa, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CNB1.3.1. Utiliza estratexias para estudar 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA

<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ c ▪ e ▪ g ▪ h ▪ i 	<p>cooperativo.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.8. A igualdade entre homes e mulleres. A conduta responsable. ▪ B1.9. A relación cos demais. A resolución pacífica de conflitos. Toma de decisións: criterios e consecuencias. ▪ B1.10. Técnicas de traballo. Recursos e técnicas de traballo individual. Desenvolvemento de hábitos de traballo, esforzo e responsabilidade. ▪ B1.11. Hábitos de prevención de enfermidades e accidentes, na aula e no centro. ▪ B1.12. Emprego de diversos materiais, tendo en conta as normas de seguridade. ▪ B1.13. Elaboración de protocolos de uso das TIC na aula. ▪ B1.14. Valoración da necesidade de controlar o tempo destinado ás tecnoloxías da información e da comunicación e o seu poder de adicción. 	<p>apreciando o coidado pola seguridade propia e a dos seus compañeiros/as, coidando as ferramentas e facendo uso adecuado dos materiais</p>	<p>e traballar de forma eficaz, individualmente e en equipo, amosando habilidades para a resolución pacífica de conflitos.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ CNB1.3.2. Coñece e emprega as normas de uso e de seguridade dos instrumentos, dos materiais de traballo e das tecnoloxías da información e comunicación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CMCCT ▪ CSIEE ▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CD ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ c ▪ e ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.15. Planificación e realización de proxectos, experiencias sinxelas e pequenas investigacións, formulando problemas, enunciando hipóteses, seleccionando o material necesario, montando, realizando e extraendo conclusións e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.4. Realizar proxectos, experiencias sinxelas e pequenas investigacións e presentar informes coas conclusións en diferentes soportes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CNB1.4.1. Realiza proxectos, experiencias sinxelas e pequenas investigacións formulando problemas, enunciando hipóteses, seleccionando o material necesario, realizando, extraendo conclusións e comunicando os resultados. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSIEE

<ul style="list-style-type: none"> ▪ h ▪ i ▪ m 	<p>presentando informes en diferentes soportes.</p>		<ul style="list-style-type: none"> ▪ CNB1.4.2. Presenta un informe, de forma oral ou escrita, empregando soportes variados, recollendo información de diferentes fontes (directas, libros, internet) cando traballa de forma individual ou en equipo na realización de proxectos, experiencias sinxelas e pequenas investigacións. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CD ▪ CAA ▪ CSIEE
BLOQUE 2 - O SER HUMANO E A SAÚDE				
OBXECTIVOS	CONTIDOS	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	COMPETENCIAS CLAVE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ e ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.1. O corpo humano e o seu funcionamento. ▪ B2.2. Anatomía e fisioloxía. ▪ B2.3. Células, tecidos, órganos, aparellos e sistemas. ▪ B2.4. Diferentes tipos de células. Os virus e as bacterias. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.1. Identificar e localizar os principais órganos implicados na realización das funcións vitais do corpo humano e establecer algunhas relacións fundamentais entre elas e determinados hábitos de saúde. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CNB2.1.1. Identifica e localiza os principais órganos implicados na realización das funcións vitais do ser humano. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT
<ul style="list-style-type: none"> ▪ e ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.5. As funcións vitais no ser humano. ▪ B2.6. Función de relación (órganos dos sentidos, sistema nervioso e aparello locomotor). ▪ B2.7. Función de nutrición (aparellos respiratorio, dixestivo, circulatorio e excretor). ▪ B2.8. Función de reprodución (aparello reprodutor). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.2. Coñecer o funcionamento de células, tecidos, órganos, aparellos, sistemas: a súa localización, forma, estrutura, funcións, coidados etc. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CNB2.2.1. Identifica e describe as principais características dos aparellos respiratorio, dixestivo, locomotor, circulatorio e excretor e explica as principais funcións. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ c 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.9. Saúde e enfermidade. ▪ B2.10. Principais enfermidades que afectan aos aparellos e sistemas do 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.3. Relacionar determinadas prácticas de vida co adecuado funcionamento do corpo, adoptando estilos de vida saudables e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CNB2.3.1. Recoñece estilos de vida saudables e os seus efectos sobre o coidado e mantemento do funcionamento global do corpo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CCL ▪ CSC

<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ h ▪ k ▪ m 	<ul style="list-style-type: none"> organismo humano. ▪ B2.11. Hábitos saudables para previr enfermidades. ▪ B2.12. Trastornos alimenticios. ▪ B2.13. Efectos nocivos do consumo de alcohol e drogas. ▪ B2.14. Tipos de dietas. ▪ B2.15. Análise de etiquetas de produtos. ▪ B2.16. Avances da ciencia que melloran a saúde e a vida. ▪ B2.17. Coñecemento de actuacións básicas de primeiros auxilios. 	<p>coñecendo as repercusións para a saúde.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CNB2.3.2. Coñece e explica os principios das dietas equilibradas, identificando as prácticas saudables para previr e detectar os riscos para a saúde. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CNB2.3.3. Recoñece os efectos nocivos do consumo de alcohol e drogas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CNB2.3.4. Observa, identifica e describe algúns avances da ciencia que melloran a saúde (medicina, produción e conservación de alimentos, potabilización da auga etc.). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CNB2.3.5. Coñece técnicas de primeiros auxilios, en situacións simuladas e reais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CSC
BLOQUE 3. OS SERES VIVOS				
OBXECTIVOS	CONTIDOS	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	COMPETENCIAS CLAVE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ e ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.1. Seres vivos, seres inertes. Diferenciación. ▪ B3.2. Organización e estrutura dos seres vivos: células, tecidos: tipos; órganos; aparellos e sistemas: principais características e funcións. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.1. Coñecer a estrutura dos seres vivos: células, tecidos, tipos, órganos, aparellos e sistemas: identificando as principais características e funcións. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CNB3.1.1. Identifica e describe a estrutura dos seres vivos: células, tecidos, órganos, aparellos e sistemas nomeando as principais características e funcións de cada un deles. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CMCCT
<ul style="list-style-type: none"> ▪ e ▪ h ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.3. Os seres vivos: características, clasificación e tipos. ▪ B3.4. Os animais vertebrados e invertebrados, características e clasificación. ▪ B3.5. As plantas: estrutura e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.2. Coñecer diferentes niveis de clasificación dos seres vivos, atendendo ás súas características e tipos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CNB3.2.1. Identifica as características e clasifica os seres vivos: <ul style="list-style-type: none"> - Reino animal. - Reino das plantas. - Reino dos fungos. - Outros reinos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT

	fisioloxía. A fotosíntese e a súa importancia para a vida na Terra.		<ul style="list-style-type: none"> ▪ CNB3.2.2. Utiliza guías na identificación científica de animais e plantas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CNB3.2.3. Explica a importancia da fotosíntese para a vida na Terra. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ e ▪ h ▪ l ▪ i ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.6. As relacións entre os seres vivos. Cadeas alimentarias. Poboacións, comunidades e ecosistemas. Características e compoñentes dun ecosistema. ▪ B3.7. Ecosistemas: pradería, poza, lagoa, bosque, litoral e cidade e os seres vivos. A biosfera, diferentes hábitats dos seres vivos. ▪ B3.8 Hábitos de respecto e coidado cara aos seres vivos. ▪ B3.9. Uso de medios tecnolóxicos para o estudo dos seres vivos. ▪ B3.10. Interese pola observación e polo estudo rigoroso de todos os seres vivos. ▪ B3.11. Uso da lupa para a observación científica. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.3. Investigar as características de ecosistemas do seu contorno mediante a recollida de datos, facendo hipóteses, empregando diversas fontes de información e presentando os resultados en diferentes soportes, mostrando interese pola rigorosidade e hábitos de respecto e coidado cara aos seres vivos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CNB3.3.1. Investiga e explica as relacións entre os seres vivos. Cadeas alimentarias. Poboacións, comunidades e ecosistemas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CNB3.3.2. Recoñece e explica algúns ecosistemas: pradería, charca, bosque, litoral e cidade e os seres vivos que neles habitan. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CNB3.3.3. Observa e identifica diferentes hábitats dos seres vivos facendo fincapé no coidado destes e nomea algunhas causas de extinción de especies. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CNB3.3.4. Usa a lupa e outros medios tecnolóxicos para a observación científica. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CNB3.3.5. Observa e rexistra algún proceso asociado á vida dos seres vivos, utilizando os instrumentos e os medios audiovisuais e tecnolóxicos apropiados, comunicando de xeito oral e escrito os resultados. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CCL ▪ CD ▪ CAA

BLOQUE 4. MATERIA E ENERXÍA

OBXECTIVOS	CONTIDOS	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	COMPETENCIAS CLAVE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ e ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1. Concepto de enerxía. Diferentes formas de enerxía. A luz como fonte de enerxía. ▪ B4.2. Electricidade: a corrente eléctrica. Circuitos eléctricos. Magnetismo: o magnetismo terrestre. O imán: o compás. ▪ B4.3. Os cambios de estado. As reaccións químicas: a combustión, a oxidación e a fermentación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1. Coñecer leis básicas que rexen fenómenos como a reflexión da luz, a transmisión da corrente eléctrica, os cambios de estado e as reaccións químicas: a combustión, a oxidación e a fermentación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CNB4.1.1. Investiga a través da realización de experiencias sinxelas para achegarse ao coñecemento das leis básicas que rexen fenómenos como a reflexión da luz, a transmisión da corrente eléctrica e os cambios de estado. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CSIEE
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CNB4.1.2. Investiga a través da realización de experiencias sinxelas para achegarse ao coñecemento das leis básicas que rexen reaccións químicas: combustión, oxidación e fermentación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CSIEE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ e ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.4. Fontes de enerxía e materias primas: a súa orixe. Enerxías renovables e non renovables. ▪ B4.5. Fontes de enerxías renovables e non renovables. O desenvolvemento enerxético, sostible e equitativo. ▪ B4.6. Utilidade dalgúns avances, produtos e materiais para a sociedade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.2. Coñecer as características das fontes de enerxía e materias primas renovables e non renovables e relacionalas co desenvolvemento enerxético e sostible. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CNB4.2.1. Identifica e explica algunhas das principais características das diferentes formas de enerxía: mecánica, lumínica, sonora, eléctrica, térmica e química. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CNB4.2.2. Identifica e explica os beneficios e riscos relacionados coa utilización das enerxías renovables e non renovables: esgotamento, choiva ácida, radioactividade, expoñendo posibles actuacións para un desenvolvemento sostible. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CCL

<ul style="list-style-type: none"> ▪ e ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.7. Planificación e realización de experiencias diversas para estudar as propiedades de materiais de uso común e o seu comportamento diante da luz, o son, a calor, a humidade e a electricidade. ▪ B.4.8. Predición de cambios no movemento ou na forma dos corpos por efecto das forzas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.3. Planificar e realizar sinxelas investigacións para estudar o comportamento dos corpos diante das forzas, a luz, a electricidade, o magnetismo, a calor ou o son. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CNB4.3.1. Planifica e realiza sinxelas experiencias e predí cambios no movemento, na forma ou no estado dos corpos por efecto das forzas ou das achegas de enerxía, comunicando o proceso seguido e o resultado obtido. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CSIEE ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CNB4.3.2. Observa de xeito sistemático, aprecia e explica os efectos da calor no aumento de temperatura e dilatación dalgúns materiais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ e ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.9. Observación dalgúns fenómenos de natureza eléctrica e os seus efectos (luz e calor). ▪ B4.10. Atracción e repulsión de cargas eléctricas. ▪ B4.11. Separación de compoñentes dunha mestura mediante destilación, filtración, evaporación ou disolución. ▪ B4.12. Reaccións químicas: a combustión, a oxidación e a fermentación. ▪ B4.13. Normas de prevención de riscos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.4. Realizar experiencias sinxelas e pequenas investigacións sobre diferentes fenómenos físicos e químicos da materia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CNB4.4.1 Identifica, experimenta e exemplifica argumentando algúns cambios de estado e a súa reversibilidade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CNB4.4.2. Separa os compoñentes dunha mestura mediante destilación, filtración, evaporación ou disolución. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CNB4.4.3. Presenta conclusións de procesos de investigación, experiencias sinxelas ou proxectos sobre diferentes fenómenos físicos e químicos da materia, en diferentes soportes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CSIEE ▪ CCL ▪ CD
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CNB4.4.4. Identifica e expón as principais características das reaccións químicas: combustión, oxidación e fermentación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA

			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CNB4.4.5. Respecta as normas de uso, de seguridade e de mantemento dos instrumentos de observación e dos materiais de traballo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CSC
BLOQUE 5. A TECNOLOXÍA, OBXECTOS E MÁQUINAS				
OBXECTIVOS	CONTIDOS	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	COMPETENCIAS CLAVE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ e ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.1. Máquinas e aparellos. Tipos de máquinas na vida cotiá e a súa utilidade. ▪ B5.2. Análise de operadores e emprego na construción dun aparello. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.1. Coñecer os principios básicos que rexen as máquinas e os aparellos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CNB5.1.1. Identifica diferentes tipos de máquinas e clasifícaaas segundo o número de pezas, o xeito de accionalas e a acción que realizan. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CNB5.1.2. Observa, identifica e describe algúns dos compoñentes das máquinas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CNB5.1.3. Observa e identifica algunha das aplicacións das máquinas e dos aparellos e a súa utilidade para facilitar as actividades humanas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ g ▪ h ▪ j 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.3. Construción de estruturas sinxelas que cumpran unha función ou condición para resolver un problema a partir de pezas moduladas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.2. Planificar a construción de obxectos e aparellos cunha finalidade previa, empregando fontes enerxéticas, operadores e materiais apropiados, realizando o traballo individual e en equipo e proporcionando información sobre que estratexias se empregaron. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CNB5.2.1 Constrúe algunha estrutura sinxela que cumpra unha función ou condición para resolver un problema a partir de pezas moduladas (escaleira, ponte, tobogán etc.) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CSIEE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ e ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.4. A electricidade no desenvolvemento das máquinas. ▪ B5.5. Elementos dos circuitos 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.3. Realizar experiencias sinxelas para coñecer as leis básicas que rexen a transmisión da corrente eléctrica. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CNB5.3.1. Identifica os elementos dun circuito eléctrico, constrúe un e explica algúns efectos da electricidade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CSIEE ▪ CCL

	<ul style="list-style-type: none"> eléctricos. ▪ B5.6. Efectos da electricidade. ▪ B5.7. Condutores e illantes. ▪ B5.8. A relación entre electricidade e magnetismo. 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ CNB5.3.2. Observa e identifica as principais características dos imáns e relaciona electricidade e magnetismo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT
<ul style="list-style-type: none"> ▪ e ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.9. A ciencia: presente e futuro da sociedade. ▪ B5.10. Beneficios e riscos das tecnoloxías e produtos. ▪ B5.11. Importantes descubrimentos e inventos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.4. Coñecer os principais avances da ciencia e da tecnoloxía. Identificar os beneficios e riscos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CNB5.4.1. Coñece e explica algúns dos grandes descubrimentos e inventos da humanidade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CMCCT ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CNB5.4.2. Coñece e explica algúns dos avances da ciencia no fogar e na vida cotiá, na medicina, na cultura e no lecer, na arte, na música, no cine e no deporte e nas tecnoloxías da información e a comunicación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CCL ▪ CSC ▪ CCEC

6. PERFIL COMPETENCIAL

Competencia clave	Estándar de aprendizaxe
CL-MCT	Busca, selecciona e organiza información concreta e relevante sobre feitos ou fenómenos naturais; analízaa; extrae conclusións; comunica a súa experiencia; reflexiona sobre o proceso seguido, e comunícao oralmente e por escrito.
MCT	Utiliza medios propios da observación.
CL	Consulta e utiliza documentos escritos, imaxes e gráficos.
AA	Desenvolve estratexias adecuadas para acceder á información dos textos de carácter científico.
IEE	Manifesta autonomía na planificación e execución de accións e tarefas, e mostra iniciativa na toma de decisións.
MCT	Utiliza, de maneira adecuada, o vocabulario correspondente a cada un dos bloques de contidos.
CL-MCT	Expón oralmente de forma clara e ordenada contidos relacionados coa área, manifestando a comprensión de textos orais e/ou escritos.
D	Usa de forma autónoma o tratamento de textos (axuste de páxina, inserción de ilustracións, gráficos ou notas, etc.).
D	Fai un uso adecuado das TIC como recurso de lecer.
D	Coñece e utiliza as medidas de protección e seguridade persoal que se deben utilizar no uso das TIC ao seu alcance.
CL-D	Presenta as tarefas de maneira ordenada, clara e limpa, en soporte papel e dixital.
SC	Utiliza estratexias para realizar traballos de forma individual e en equipo, mostrando habilidades para a resolución pacífica de conflitos.
SC	Coñece, comprende e respecta as normas de uso e de seguridade dos instrumentos e os materiais de traballo.
AA	Realiza experiencias sinxelas e pequenas investigacións, expoñendo problemas, enunciando hipóteses, seleccionando o material necesario, extraendo conclusións, e comunicando os resultados.
MCT-CL	Realiza un proxecto traballando de forma individual ou en equipo, e presenta un informe utilizando soporte papel e/ou dixital, recollendo información de diferentes fontes (directas, libros, Internet), con diferentes medios, e comunicando de forma oral a experiencia realizada,

	apoiándose en imaxes e textos escritos.
MCT	Identifica e localiza os principais órganos implicados na realización das funcións vitais do corpo humano: relación (órganos dos sentidos, sistema nervioso, aparato locomotor), nutrición (aparatos respiratorio, dixestivo, circulatorio e excretor) e reprodución (aparato reprodutor).
MCT	Identifica e describe as principais características das funcións vitais do ser humano: relación, nutrición e reprodución.
MCT	Identifica as principais características dos aparatos respiratorio, dixestivo, locomotor, circulatorio e excretor, e explica as principais funcións.
SC-MCT	Recoñece e relaciona estilos de vida saudables, e os seus efectos sobre o coidado e mantemento dos diferentes órganos e aparatos.
SC-MCT	Identifica e valora hábitos saudables para previr enfermidades, e mantén unha conduta responsable.
SC	Identifica e adopta hábitos de hixiene, coidado e descanso no seu día a día.
MCT-SC	Coñece e explica os principios das dietas equilibradas, identificando as prácticas saudables para previr e detectar os riscos para a saúde.
SC	Recoñece os efectos nocivos do consumo de alcohol e drogas, sobre todo nas idades temperás.
MCT-SC	Observa, identifica e describe algúns avances da ciencia que melloran a saúde (medicamentos, produción e conservación de alimentos, potabilización da auga, etc.).
MCT	Coñece e utiliza técnicas de primeiros auxilios en situacións simuladas e reais.
SC	Identifica, comprende e describe emocións e sentimentos propios, dos seus compañeiros e dos adultos, manifestando condutas empáticas.
AA	Coñece e aplica estratexias para estudar e traballar de maneira eficaz.
AA	Reflexiona sobre o traballo realizado, extrae conclusións sobre como traballa e aprende, e elabora estratexias para seguir aprendendo.
SC-AA	Planifica de forma autónoma e creativa actividades de lecer e tempo libre, individuais e en grupo, que repercutan positivamente no seu modo de vida.
AA	Manifesta autonomía na planificación e execución de accións e tarefas.
AA	Manifesta e desenvolve iniciativa na toma de decisións, identificando os criterios e as consecuencias das decisións tomadas.
MCT	Identifica, explica e clasifica as diferenzas entre seres vivos e seres inertes.
MCT	Identifica, describe e relaciona a estrutura dos seres vivos: células, tecidos, órganos, aparatos e sistemas, identificando as principais

	características e funcións de cada un deles.
MCT	Observa e identifica as características, e clasifica os seres vivos (reino animal, reino das plantas, reino dos fungos, outros reinos).
MCT	Observa directa e indirectamente, identifica as súas características, e recoñece e clasifica os animais invertebrados.
MCT	Observa directa e indirectamente, identifica as súas características, e recoñece e clasifica os animais vertebrados.
MCT	Observa directa e indirectamente, identifica características e clasifica as plantas.
MCT-AA	Utiliza guías na identificación de animais e plantas.
MCT	Explica a importancia da fotosíntese para a vida na Terra.
MCT	Identifica e explica as relacións entre os seres vivos: cadeas alimentarias, poboacións, comunidades e ecosistemas.
MCT	Identifica e explica, oralmente e por escrito, algunhas das causas da extinción de especies.
MCT	Observa, identifica e compara as características e os compoñentes dun ecosistema.
MCT	Recoñece e explica algúns ecosistemas (pradaría, charca, bosque, litoral e cidade) e os seres vivos que habitan neles.
MCT	Observa, identifica e relaciona diferentes hábitats dos seres vivos.
SC	Mostra condutas de respecto e coidado cara aos seres vivos.
D	Usa a lupa e outros medios tecnolóxicos nos diferentes traballos que realiza.
MCT	Manifesta unha certa precisión e rigor na observación e na elaboración dos traballos
MCT-D	Observa e rexistra algún proceso asociado á vida dos seres vivos, utilizando os instrumentos e os medios audiovisuais e tecnolóxicos apropiados, e comunica os resultados de maneira oral e escrita.
SC	Respecta e comprende as normas de uso, de seguridade e de mantemento dos instrumentos de observación e dos materiais de traballo.
MCT	Observa, identifica, describe e clasifica algúns materiais polas súas propiedades (dureza, solubilidade, estado de agregación e condutividade térmica).
MCT	Utiliza diferentes procedementos para a medida da masa e o volume dun corpo.
MCT	Identifica e explica fenómenos físicos observables en termos de diferenzas de densidade.

MCT	Identifica, explica e compara as principais características da flotabilidade nun medio líquido.
MCT	Coñece e explica as leis básicas que rexen fenómenos tales como a reflexión da luz e a transmisión da corrente eléctrica.
MCT	Coñece as leis básicas que rexen o cambio de estado e as reaccións químicas (a combustión, a oxidación e a fermentación).
MCT	Planifica e realiza sinxelas experiencias, e predí cambios no movemento, na forma ou no estado dos corpos por efecto das forzas ou das achegas de enerxía; comunica de forma oral e escrita o proceso seguido e o resultado obtido.
MCT	Identifica, explica e relaciona algunhas das principais características das diferentes formas de enerxía (mecánica, luminosa, sonora, eléctrica, térmica e química).
MCT	Identifica e explica algunhas das principais características das enerxías renovables e non renovables, identificando as diferentes fontes de enerxía e materias primas, así como a orixe da que proveñen.
MCT-SC	Identifica e explica os beneficios e os riscos relacionados coa utilización da enerxía (esgotamento, choiva ácida, radioactividade), expoñendo posibles actuacións para un desenvolvemento sustentable.
MCT	Realiza experiencias sinxelas para separar os compoñentes dunha mestura mediante destilación, filtración, evaporación ou disolución, comunicando de forma oral e escrita o proceso seguido e o resultado obtido.
MCT	Identifica e expón as principais características das reaccións químicas: combustión, oxidación e fermentación.
MCT	Observa de maneira sistemática, aprecia e explica os efectos da calor no aumento de temperatura e a dilatación dalgúns materiais.
MCT	Identifica, experimenta e exemplifica argumentando algúns cambios de estado e a súa reversibilidade.
MCT	Investiga, a través da realización de experiencias sinxelas, sobre diferentes fenómenos físicos e químicos da materia, expoñendo problemas, enunciando hipóteses, seleccionando o material necesario, extraendo conclusións, comunicando resultados e manifestando competencia en cada unha das fases, así como no coñecemento das leis básicas que rexen os fenómenos estudados.
MCT	Investiga, a través da realización de experiencias sinxelas, para achegarse ao coñecemento das leis básicas que rexen fenómenos tales como a reflexión da luz, a transmisión da corrente eléctrica, o cambio de estado e as reaccións químicas (a combustión, a oxidación e a fermentación).
SC	Coñece, comprende e respecta as normas de uso, seguridade e conservación dos instrumentos e dos materiais de traballo na aula e no centro.

MCT	Identifica diferentes tipos de máquinas, e clasifícaaas segundo o número de pezas, a maneira de accionalas e a acción que realizan.
MCT	Observa, identifica, describe e relaciona algúns dos compoñentes das máquinas.
MCT	Observa e identifica algunha das aplicacións das máquinas e aparatos, así como a súa utilidade para facilitar as actividades humanas.
IEE	Constrúe algunha estrutura sinxela que cumpra unha función ou condición para resolver un problema, a partir de pezas moduladas (escaleira, ponte, tobogán, etc.).
MCT-IEE	Observa e identifica os elementos dun circuíto eléctrico, e constrúe un.
MCT	Observa, identifica e explica algúns efectos da electricidade.
MCT	Expón exemplos de materiais condutores e illantes, argumentado a súa exposición.
MCT	Observa e identifica as principais características dos imáns, e relaciona a electricidade e o magnetismo.
SC	Coñece e explica algúns dos grandes descubrimentos e inventos da humanidade.
CL	Elabora un informe como técnica para o rexistro dun plan de traballo, comunicando as conclusións de forma oral e escrita.
SC	Valora e describe a influencia do desenvolvemento tecnolóxico nas condicións de vida e no traballo.
SC	Coñece e explica algúns dos avances da ciencia no fogar e a vida cotiá, o medicamento, a cultura e o lecer, a arte, a música, o cinema e o deporte, e as TIC.
D	Efectúa procuras guiadas de información na Rede.
D	Coñece e aplica estratexias de acceso e traballo en Internet.
D	Utiliza algúns recursos ao seu alcance proporcionados polas tecnoloxías da información para comunicarse e colaborar.

7. ENSINANZAS TRANSVERSAIS

Educación para a igualdade entre os sexos

Valorar as propias calidades como persoa, coñecer as súas aptitudes e limitacións, e valorar a pertenza ao sexo feminino ou masculino.

Educación do consumidor

Desenvolver a capacidade para tomar posturas críticas, coherentes, responsables e solidarias, e manifestar actitudes positivas nas súas accións de compra, goce de bens ou uso de servizos.

Valorar a necesidade de mellorar o uso e a reciclaxe das materias primas, reducir o consumo de enerxía e utilizar enerxías e materias alternativas non contaminantes.

Analizar e valorar o papel da publicidade na incitación ao consumo.

Educación ambiental

Coñecer o medio natural como un sistema vivo no que todos os elementos son interdependentes e onde o ser humano é un elemento máis, capaz de actuar sobre el, de cuestionalo e modificalo.

Analizar algunhas manifestacións da intervención humana no medio ambiente e tomar conciencia da deterioración que causan nel ditas intervencións.

Educación para a saúde. Educación sexual

Coñecer e practicar hábitos elementais de hixiene, alimentación e coidado persoal para o benestar físico e mental.

Tomar conciencia e rexeitar determinadas prácticas prexudiciais para a saúde.

Coñecer e apreciar os aspectos biolóxicos, emocionais e sociais da sexualidade, así como os papeis sexuais femininos e masculinos no exercicio da sexualidade como unha actividade de plena comunicación entre as persoas.

Establecer relacións equilibradas e construtivas coas persoas da súa contorna, nas actividades habituais e nas relacións de grupo, nun marco de aprecio e valoración.

Educación para a paz

Tomar conciencia e rexeitar calquera tipo de discriminación na súa contorna cotiá e na sociedade.

Cooperar co grupo, dialogar e resolver conflitos mostrando actitudes tolerantes e solidarias.

Educación moral e cívica

Mostrar autonomía persoal e capacidade de iniciativa na toma de decisións, aceptando as consecuencias de maneira responsable.

Respectar e valorar as diferenzas como enriquecemento persoal.

Valorar a solidariedade entre os países e o compromiso activo na defensa dos dereitos humanos e do medio.

Respectar os restos histórico-artísticos presentes no medio.

Educación viaria

Coñecer e saber pór en práctica instrucións de socorro e técnicas de primeiros auxilios en situacións reais ou simuladas.

8. AVALIACIÓN INICIAL

Na primeira quincena do curso realizarase unha avaliación inicial sobre os contidos mínimos esixidos no curso anterior.

CCPROCEDIMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN E CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN

Os criterios de cualificación serán fundamentais para valorar o grao de adquisición das competencias básicas e os obxectivos fixados.

No primeiro trimestre realizarase unha **avaliación inicial** que servirá de referencia para o desenvolvemento do currículo.

Ao longo do curso realizaranse **tres avaliacións**, informando por escrito ao alumno e aos pais das cualificacións obtidas. A asignatura dividirase en temas ou unidades didácticas, que se repartirán ao longo das tres avaliacións.

Os **procedementos** serán variados (orais, escritos, de observación) e descritivos para facilitar a información do progreso nesta área e as competencias básicas, utilizando os seguintes **instrumentos**:

Observación sistemática.

Revisión de cadernos e traballos realizados polos alumnos/as.

Probas escritas.

Rexistro e control por parte do profesorado

Preguntas de clase

Preguntas por parte do alumno

Valoramos:

A realización dos exercicios diarios na

clase A realización das tarefas de casa

O seu interese

O esforzo

A resposta das preguntas diarias orais da clase

A realización das probas: orais e escritas.

Adoptando os seguintes **CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN**:

Coñecementos (50%): valoraranse mediante distintas probas: escritas e orais.

Traballo (40 %): inclúe o traballo no día a día e investigacións e exposicións sobre distintos aspectos da materia.

Actitude (10%): tendo en conta valores como o esforzo, responsabilidade e iniciativa persoal.

10. METODOLOXÍA

A área de Ciencias Naturais, a partir do recoñecemento da propia identidade e do contorno máis próximo, inicia aos alumnos no coñecemento, na análise e na valoración do contorno físico.

O ensino da área toma, como base para futuras aprendizaxes, os coñecementos previos que os alumnos adquiriron en contacto co contorno. **Partir da propia experiencia** esperta o interese por resolver problemas sobre a realidade que os rodea e entender os fenómenos que suceden ao seu redor, tanto os referentes á súa concepción de persoa e as súas relacións cos demais, como do coñecemento e coidado do contorno natural.

Fronte a un problema, utilizaremos diferentes estratexias de resolución, distintas hipóteses ou conxecturas, que dan lugar ao contraste e á diverxencia, entre diferentes pensamentos. É ao redor destas diverxencias onde se fomenta o interese, o espírito analítico e crítico e as posibles respostas dos alumnos.

A observación sistemática en situacións diferentes e a experimentación adquiren un papel relevante na interpretación de feitos e na explicación de fenómenos ou relacións. Todo iso conduce á introdución do método científico.

Dado o carácter interdisciplinario, insisteremos no protagonismo de todas as ciencias que configuran a área de Ciencias da Natureza.

A **integración das competencias e intelixencias múltiples** na área supón insistir máis nas ferramentas esenciais da aprendizaxe (comprensión e expresión oral e escrita) e poñer en práctica estratexias didácticas que consideren as diferentes posibilidades de adquisición do alumno/a.

O **uso das TIC** é un elemento para favorecer a construción de aprendizaxes con sentido, xa que nos permite motivar ao alumno, contextualizar o contido obxecto de aprendizaxe, facilitar a relación da nova aprendizaxe con contextos reais, facilitar a transferencia, xeneralizar e ampliar o contido e facilitar a elaboración de síntese e a transferencia do coñecemento. Utilizaremos o libro dixital e unha serie de recursos como material complementario ao desenvolvemento da metodoloxía desta área.

• ORGANIZACIÓN DE ESPAZOS

Aula:

Adaptable segundo as actividades (orais, escritas, proxectos, con encerado dixital, canón...).

A disposición permitirá desprazarse con facilidade polos distintos espazos e os materiais estarán ao alcance dos nenos para que traballen de forma autónoma.

Espazos comúns:

Patio, corredores, ximnasio, comedor, biblioteca do centro, sala de informática...

Espazos exteriores (casa, biblioteca, visitas...):

Proxectos cooperativos, exercicios de aplicación, consolidación e estudo autónomo.

MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

Libro de dixital

Recursos educativos (Internet).

Ordenador do profesorado

Encerado dixital.

Material de laboratorio de Ciencias Naturais

• ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

Terase en conta a atención á diversidade de niveis, estilos e ritmos de aprendizaxe, de intereses e capacidades dos alumnos:

9. ADAPTACIÓN CURRICULAR (BÁSICA): Os contidos nucleares da unidade didáctica preséntanse de forma máis pautada, con maior apoio gráfico, seguindo unha secuencia de aprendizaxe que facilita a adquisición de competencias por parte dos alumnos.
10. PLANS INDIVIDUAIS dirixidos a alumnos que o requiren (estranxeiros, incorporación tardía, necesidades educativas especiais e superdotación) CON FICHAS DE REFORZO E/OU AMPLIAC
11. ENSINO TITORADO .
12. TRABALLOS DE INVESTIGACIÓN.
13. LECTURAS E CONSULTAS DE FORMA LIBRE.

INCORPORACIÓN DAS TIC NA AULA

Utilizaremos:

<i>Libro Dixital Interactivo</i>	<ul style="list-style-type: none">• Libro proxectable que incorpora elementos de interactividade: actividades, ligazóns, animacións...
<i>Actividades TIC</i>	<ul style="list-style-type: none">• Actividades integradas nas secuencias de aprendizaxe.
<i>Recursos interactivos da nosa web</i>	<ul style="list-style-type: none">• Ligazóns de actividades interactivas existentes na nosa web
<i>Ligazóns a Internet</i>	<ul style="list-style-type: none">• Aproveitamento de recursos educativos en Internet: procura de imaxes, información ou curiosidades e selección e organización para transformar estes elementos en coñecemento.
<i>Uso de programas informáticos para a realización de traballos na aula e fóra dela</i>	<ul style="list-style-type: none">• Procesadores de texto –Word, Libreoffice,...-, presentación – openoffice, scribus,...-, tratamento de imaxe e vídeo, etc

ACCIÓNS DE CONTRIBUCIÓN AO PLAN LECTOR

LECTURA

10. Lectura do libro de texto.
11. Outros textos escritos: curtos, de tipoloxía diferente (informativo, descritivo, contos, poemas...).
12. Textos en soporte dixital (Internet e aplicacións informáticas, lectura en pantalla).
13. Textos orais complementados e acompañados de imaxes ou audios.

EXPRESIÓN

- Exposición oral e escrita en traballos individuais, actividades en grupo, en razoamentos ou intervencións: planificación, redacción, revisión.
- Expresión oral e escrita das aprendizaxes, utilizando un vocabulario preciso.
- Expresión escrita en soporte papel e en pantalla.

ACCIONES DE CONTRIBUCIÓN AO PROXECTO LINGÜÍSTICO DO CENTRO

1. SITUACIÓN DO ALUMNADO DE 6º DE PRIMARIA

O alumnado é maioritariamente castelán falante. Teñen o castelán como lingua inicial e como lingua habitual.

Obsérvase que a competencia en lingua galega mellora na escrita ao finalizar o ciclo, estando un pouco máis baixo o nivel que o castelán, pero na expresión oral é moito máis baixa.

2. SITUACIÓN DO PROFESORADO.

A maior parte dos docentes do centro empregan o castelán en contextos informais, fóra da clase. É o idioma empregado habitualmente, aínda que moitos teñen como lingua inicial o galego pero a lingua habitual é compartida dependendo dos contextos.

A competencia en galego é case do 100% por parte dos docentes.

3. LINGUA DO ENSINO

Como se deriva da análise sociolingüística, atopámonos nun contorno castelán falante. Tendo en conta o marco legal e o noso punto de partida, fixaremos a lingua de ensino na área de Ciencias da Natureza de 6º de primaria en lingua Galega.

4. OBXECTIVOS XERAIS

Respondendo a un contorno castelán falante e como pautas para a planificación do noso proxecto lingüístico, centrarémonos en dous obxectivos xerais:

Que o alumnado aumente a competencia e uso habitual do galego.

Que acaden unha axeitada competencia en galego ao remate da etapa.

5. OBXECTIVOS ESPECÍFICOS

Ser quen de manter unha conversa en galego. Ler en galego con fluidez.

Ampliar o vocabulario galego.

Ser quen de expresarse por escrito en galego.

6. MEDIDAS PARA A CONSECUCIÓN DOS OBXECTIVOS PREVISTOS.

A lingua vehicular desta área será o galego

Utilizaranse os textos en galego.

A programación será en Galego.

Na aula haberá un diccionario de galego, así como varios exemplares na biblioteca e en cada titoría. Tamén en cada titoría haberá un exemplar coas novas normas ortográficas do galego.

Aumentaranse os volumes de libros en lingua galega na biblioteca do centro e nas distintas bibliotecas de aula.

Aumentarase o material fonográfico e informático en galego.

17. ACCIÓNS DE CONTRIBUCIÓNS AO PLAN DE CONVIVENCIA DO CENTRO

Os obxectivos fundamentais do noso PLAN DE CONVIVENCIA QUE SON:

13. Fomentar a convivencia no centro
14. Instaurar o sentimento de pertenza a un grupo, sentíndose todos os seus membros ben acollidos, respetados e seguros, todos e todas.
15. Aprender estratexias de resolución pacífica de conflitos tales que nos permitan vivir de xeito pacífico tanto dentro como fora da escola
16. Adquisición por parte do alumnado das competencias necesarias para lograr unhas relacións sans consigo, cos demais e co medio no que vive
17. Dotar a comunidade educativa dos recursos necesarios para a xestión do conflito.

Para levar a cabo isto centramos o noso labor en tres eixos fundamentais:

O COIDADO DA PERSOA:

Procuraremos acadar nos nosos alumnos o benestar emocional.

Traballaremos a **educación en valores** e as **habilidades sociais**. Utilizaremos especificamente o programa de habilidades sociais "E como? Unha guía para a convivencia.

Prestaremos especial **atención á diversidade** entendendo a diferenza coma un valor.

O COIDADO DO ENTORNO:

Buscamos unha escola aberta e integrada no entorno

Procuraremos ter un **entorno físico agradable**: Traballarase a normas: De

cada unha das aulas: orden do material escolar e limpeza

Do patio de recreo: limpeza e resolución de

conflictos Do resto das instalacións

O COIDADO DAS RELACIÓNS:

Coas familias:

Reunións informativas con todas as familias e ademais

Entrevistas persoais con cada unha das familias.

Entre todo o persoal do centro e, en especial entre o profesorado e o alumnado e entre todo o alumnado polo que é necesario levar a cabo:

Un labor tutorial para:

Establecer entre todos unhas normas fundamentais de aula.

Acadar unha cohesión de todo o grupo.

15. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES

Distintas visitas culturais.

Actividades reciclaxe.

Excursión fin de curso.

19. AVALIACIÓN DA PROGRAMACIÓN

ADECUACIÓN DA PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA		RESULTADOS ACADÉMICOS	PROPOSTAS DE MELLORA
Preparación da clase e dos materiais didácticos	Hai coherencia entre a programación e o desenvolvemento das clases.		
	Existe unha distribución temporal equilibrada.		
	O desenvolvemento da clase adecúase ás características do grupo.		
Utilización dunha metodoloxía adecuada	Tivéronse en conta aprendizaxes significativas. Considérase a interdisciplinabilidade (en actividades, tratamento dos contidos etc.).		
	A metodoloxía fomenta a motivación e o desenvolvemento das capacidades do alumno/a.		
Regulación da práctica docente	Grao de seguimento dos alumnos.		
	Validez dos recursos utilizados na clase para as aprendizaxes.		
	Os criterios de promoción están acordados entre os profesores.		
Avaliación das aprendizaxes e información que deles se lles dá aos alumnos e as familias	Os criterios para unha avaliación positiva atópanse vinculados aos obxectivos e aos contidos.		
	Os instrumentos de avaliación permiten rexistrar numerosas variables da aprendizaxe.		
	Os criterios de cualificación están axustados á tipoloxía de actividades planificadas.		
	Os criterios de avaliación e os criterios de cualificación déronse a coñecer: <ul style="list-style-type: none"> • Aos alumnos. • Ás familias. 		
Utilización de medidas para a atención á diversidade	Adóptanse medidas con antelación para coñecer as dificultades de aprendizaxe.		
	Ofreceuse resposta ás diferentes capacidades e ritmos de aprendizaxe.		
	As medidas e os recursos ofrecidos foron suficientes.		
	Aplica medidas extraordinarias recomendadas polo equipo docente atendendo aos informes psicopedagóxicos.		

20. MODIFICACIÓNS DE MELLORA DA PROGRAMACIÓN ANTERIOR

No seguinte curso realizaranse as modificacións oportunas tendo en conta os resultados da avaliación recollidos no cadro anterior.

1. Adaptacións necesarias no caso de docencia non presencial.

1.1.- Metodoloxía, materias e recurso en caso de atención a alumnado en corentena ou en caso de suspensión das clases presenciais (alumnado con conectividade e sen conectividade)

Alumnos/as con conectividade:

Favorecer a integración nas actividades de forma participativa por medio de:

- ✚ Traballo específico para propiciar a participación, a espontaneidade, a creatividade e a iniciativa personal.
- ✚ Propiciar situacións nas que o alumnado deba poñer en práctica os coñecementos adquiridos.
- ✚ Proporcionar situacións de aprendizaxe que teñan sentido para o alumnado, coa fin de que resulten motivadoras.
- ✚ Utilizar temas que lle interesen e xogos como recurso didáctico de aprendizaxe.
- ✚ Utilizar o máis próximo para a experimentación e posterior construción do propio coñecemento.
- ✚ Atención á diversidade con actividades que fomentan a integración das diferenzas funcionais dos alumnos/as
- ✚ No caso dos nenos/as con neae existe unha adecuada coordinación entre profesorado de PT/AL e as titoras.

Actividades:

Actividades variadas dirixidas a potenciar as distintas formas de aprendizaxe e as diferentes intelixencias de cada alumno/a.

- ✚ Repaso de determinadas actividades das Unidades Didácticas mediante o seguimento do programa SNAPPET (de ser o caso) no ordenador que fomente unha aprendizaxe activa e autónoma.
- ✚ Realización de videoconferencias en Webex para compartir vivencias, resolver dúbidas, pequenas exposicións.
- ✚ Realización de pequenos traballos de investigación.
- ✚ Visualizar vídeos referidos ao tema traballado
- ✚ Creación colaborativa de power point ou vídeo como produto final de microproxectos da área.
- ✚ Radio escolar para a Comunidade Educativa onde se tratan temas de interese coa implicación de alumnado e profesorado.
- ✚ Realización de cuestionarios para comprobar o aprendido.
- ✚ Actividades interactivas: xogos de memoria, puzzles, contos, cancións, test, actividades de relacionar, encrucillados, sopas de letras e roscas de palabras, entre outros, elaborados con distintos programas.
- ✚ Coa finalidade de atender ás necesidades afectivas e emocionais do noso alumnado e as súas familias fóméntanse actividades para manter o contacto de toda a comunidade educativa desde a biblioteca escolar e na área de educación artística compartindo presentacións coas fotos dos alumnos/as ensinado as súas creacións.

Alumnos/as sen conectividade:

- ✚ Propoñeranse actividades nun formato accesible para as familias sen conectividade.

Materiais e recursos

A forma de permanecer en contacto co alumnado será a través de calquera destes medios:

- SNAPPET, programa interactivo que conta con chat persoal entre profesor-alumno (de ser aprobado polas familias).
- Aula virtual
- Recursos elaborados polos mestres
- Blogs externos.
- Videoconferencias por Wébbex
- A comunicación lévase a cabo, con todos os alumnos/as a través da aula virtual. As actividades son plantexadas a través da aula virtual do centro. Os nenos envían os seus traballos pola por esta plataforma, do mesmo xeito, lles son enviadas as correccións.
- Videoconferencias.

MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

METODOLOXÍA: ASPECTOS XERAIS	ACTIVIDADES TIPO. RECURSOS E MATERIAIS. ESCENARIOS.
<p>1.- Partir do nivel de desenvolvemento do alumn e das súas aprendizaxes previas.</p> <p>2.- Posibilitar que os alumnos realicen aprendizaxes significativas por sí mesmos.</p> <p>3.- Favorecer situacións nas que o alumnado deba poñer en práctica os coñecementos adquiri e actualizar os novos coñecementos.</p> <p>4.- Proporcionar situacións de aprendizaxe que teñan sentido para os alumnos, coa fin de que resulten motivadoras.</p> <p>5.- Integrar os alumnos nas actividades dunha fo activa, participativa e cooperativa.</p> <p>6.- Utilizar o xogo como recurso didáctico de aprendizaxe.</p> <p>7.- Utilizar o máis próximo para a experimentación e posterior construción do propio coñecemento.</p> <p>8.- Propiciar a participación, a espontaneidade, a creatividade e a iniciativa pers</p> <p>9.- Propiciar aprendizaxes cooperativas en diversas situacións.</p>	<p>ACTIVIDADES TIPO</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Detectar ideas previas sobre os contidos que se van traballar en cada unidade formativa. • Plantexar a tarefa a realizar • Crear unha atmosfera de silencio, especialmente nas exposicións para lograr unha maior atención. • Participación realizando preguntas, dúbidas, suxestións... • Realizar traballos en grupo para incentivar a cooperación e organización de tarefas. • Utilizar o xogo como repaso de contidos e introducción dos novos. • Utilizar aplicacións informáticas sinxelas para realizar actividades. • Propoñer sinxelas tarefas integradas. • Crear un clima relaxado e participativo, pero acatando unhas normas establecidas para a realización das distintas actividades.
	<p>RECURSOS E MATERIAIS</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Libro de texto e/ou dixital. • Ecerado dixital. • http://paraprofesypadres.blogspot.com/p/recursos-primaria.html • Ordenador, Internet, webs 2.0 • Caderno do alumno/a... • Fichas elaboradas pola mestra. • Fichas sacadas de diversos materiais didácticos. • Fichas de reforzo e de ampliación de cada unidade. • Láminas.
	<p>ESCENARIOS</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Entorno Próximo • Biblioteca escolar (naquelas actividades propostas dixitalmente dende o centro). • Vivenda.
	<p>AGRUPAMENTOS</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Traballo individual, debido a situación de pandemia. • O traballo cooperativo farase de xeito virtual empregando as ferramentas das que contamos: aula virtual, snappet, cisco webex, google drive, classroom...

1.2. Procedementos e instrumentos de avaliación para o ensino non presencial.

Todas as tarefas diarias se poñeran á disposición do alumnado na aula virtual. Estas tarefas serán valoradas para a cualificación final. Levarase a cabo unha conferencia diaria con todos os nenos e nenas mediante a plataforma Webex para traballar os contidos máis importantes, aclarando dúbidas, conceptos, afianzando obxetivos cos que están a traballar...

A AVALIACIÓN CONTINUA

O alumnado debe ser avaliado sistemática e periodicamente, tanto para medir individualmente os coñecementos e competencias adquiridos como para introducir no proceso educativo cantos cambios sexan precisos se a situación así o require.

A avaliación dos procesos de aprendizaxe do alumnado será continua e global. Estableceranse as medidas máis axeitadas para que as condicións de realización das avaliación se adapten ás necesidades do alumnado con necesidades específicas de apoio educativo.

No contexto do proceso de avaliación continua, cando o progreso dun alumno/a non sexa o axeitado, estableceranse medidas de reforzo educativo. Estas medidas adoptaranse en calquera momento do curso, tan pronto como se detecten as dificultades e estarán dirixidas a garantir a adquisición das competencias imprescindibles para continuar

1.3 Medidas de atención á diversidade para o alumnado NEAE.

Estableceremos as seguintes medidas de atención á diversidade:

- Realizaremos un Plan de Reforzo, facendo axustes curriculares segundo as necesidades individuais do alumnado derivadas dos resultados da avaliación inicial.
Neste plan estableceranse as medidas metodolóxicas e organizativas que favorezan o pleno desenvolvemento de todo o alumnado. Entre estas medidas estarán a proposta de tarefas globalizadas que requiran da posta en práctica de todas as competencias do alumnado, a aprendizaxe cooperativa, o uso das TIC como recurso didáctico, actividades que favorezan a autoaprendizaxe, o pensamento crítico e creativo e a investigación mediante proxectos de traballos, entre outras.
- Deseñaremos actividades para todo o grupo-clase que favorezan ACNEAE, por exemplo, actividades de educación emocional, de relaxación, de autocontrol e de interacción social.
- Prestarase especial atención ao alumnado con necesidades específicas de apoio educativo e aqueles que tivesen dificultades derivadas do fenda dixital.
- Atenderemos aos diferentes modos que ten o alumnado de percibir e expresar a información para garantir a comprensión e a comunicación da mesma.